

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADIN KOOPERATİF ÜYELERİNİN PSİKOLOJİK
SERMAYE VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİN
İNCELENMESİ

Meltem ATASOY

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Efe ÇINAR

2025

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI
İNSAN KAYNAKLARI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADIN KOOPERATİF ÜYELERİNİN PSİKOLOJİK
SERMAYE VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİN
İNCELENMESİ

Meltem ATASOY

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Efe ÇINAR

İZMİR-2025

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Meltem ATASOY
Öğrenci No : 2020800989
Tez Başlığı : Kadın Kooperatif Üyelerinin Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimlerinin
İncelenmesi

Savunma Tarihi : 09.04.2025
Danışmanı : Dr.Öğr.Üyesi Efe ÇINAR

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Dr.Öğr.Üyesi Efe ÇINAR	-Dokuz Eylül Üniversitesi	
Prof.Dr. Hatice Şebnem SEÇER	-Dokuz Eylül Üniversitesi	
Doç. Dr. Sahra SAYĞAN TUNÇAY	-Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	

Meltem ATASOY tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği ~~X~~ / oy çokluğu () ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Zehra Nilüfer KARACASULU
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kadın Kooperatif Üyelerinin Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimlerinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.... / / 2025

Meltem Atasoy

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**Kadın Kooperatif Üyelerinin Psikolojik Sermaye ve
Girişimcilik Eğilimlerinin İncelenmesi**

Meltem ATASOY

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı

İnsan Kaynakları Programı

Kadınların girişimci ruhu, güçlü bir toplumun yapısını oluşturmada dinamik bir güçtür. Bir kadının kendi işini kurma sürecinde, somut girdilerin ötesinde daha işlevsel kaynaklara sahip olması gerekmektedir. Kadın girişimcilerin; farklı sektörlerde kendi nişlerini oluşturması kolay olmamakta, bu süreçte ekonomik, kültürel, sosyolojik ve psikolojik bağlamda zorluklarla karşı karşıya kaldıkları görülmektedir. Sayılan faktörlerin içerisinde, kadınların psikolojik bağlamda güçlü bir sermayeye sahip olması oldukça önemli olmaktadır. Psikolojik sermaye “özyeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır.

Araştırmada, kadın kooperatif ortaklarının girişimcilik eğilimleri ve psikolojik sermayeleri arasındaki ilişki incelenmektedir. Aynı zamanda demografik özelliklerin, psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimleri üzerindeki olası etkilerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın örneklemini, Türkiye’de farklı şehirlerde aktif faaliyet gösteren 375 kadın kooperatif ortağı oluşturmaktadır. Araştırma nicel araştırma olup, anket yöntemi ile veriler toplanmış, ölçme aracı olarak; Luthans, Avolio ve Avey (2017) tarafından oluşturulan 24 ifadeli “Psikolojik Sermaye Ölçeği” ve Bosch (2013) tarafından oluşturulan 17 ifadeli “Girişimcilik Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada ölçeklerin güvenirlik ve geçerlilik analizleri, normallik dağılımları, faktör analizleri IBM SPSS Statistics 26 ve Lisrel 8.80 programı aracılığıyla yapılmıştır.

Toplam 375 kişi anketi cevaplamış, 3 anket veri dağılımlarını bozduğu için analizden çıkarılmış ve 372 anket ile analiz gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 10 hipotez oluşturulmuş ve tüm hipotezler analiz sonucunda doğrulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre; psikolojik sermaye ve alt boyutları ile girişimcilik eğilimi arasında orta düzeyde, anlamlı ve pozitif ilişki bulunmaktadır. Psikolojik sermaye ve alt boyutlarının girişimcilik eğilimi üzerinde etkisi incelendiğinde; psikolojik sermayenin tüm alt boyutların girişimcilik eğilimini anlamlı ve pozitif yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında oluşturulan tüm hipotezler kabul edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Girişimciliği, Psikolojik Sermaye, Kadın Kooperatifleri, Girişimcilik

ABSTRACT
Master's Thesis
Examining the Psychological Capital and Entrepreneurial Tendencies of
Women Cooperative Members
Meltem ATASOY

Dokuz Eylül University
Institute of Social Sciences
Department of Labour Economics and Industrial Relations
Human Resources Program

The entrepreneurial spirit of women is a dynamic force in shaping the structure of a strong society. In the process of establishing their own businesses, women must possess more functional resources beyond tangible inputs. It is not easy for women entrepreneurs to create their niches in different sectors, and they face challenges in economic, cultural, sociological, and psychological contexts. Among these factors, it is crucial for women to have strong psychological capital. Psychological capital consists of four sub-dimensions: self-efficacy, hope, resilience, and optimism.

This study examines the relationship between the entrepreneurial tendencies and psychological capital of women cooperative members. It also aims to identify the potential effects of demographic characteristics on psychological capital and entrepreneurial tendencies. The sample of the study includes 375 women cooperative members actively involved in various cities across Turkey. The research is quantitative, and data were collected using a survey method. The measurement tools used in the study were the 24-item "Psychological Capital Scale" developed by Luthans, Avolio, and Avey, and the 17-item "Entrepreneurial Tendency Scale" developed by Bosch (2013).

Reliability and validity analyses of the scales, normality distributions, and factor analyses were performed using IBM SPSS Statistics 26 and Lisrel 8.80 software. A total of 375 individuals completed the survey, but 3 surveys were

excluded due to data distribution issues, leaving 372 surveys for analysis. 10 hypotheses were proposed, and all were confirmed through the analysis.

According to the research results; there is a moderate, significant and positive relationship between psychological capital and its sub-dimensions and entrepreneurship tendency. When the effect of psychological capital and its sub-dimensions on entrepreneurship tendency is examined; it was found that all sub-dimensions of psychological capital significantly and positively affect entrepreneurship tendency. All hypotheses created within the scope of the study were accepted.

Keywords: Women Entrepreneurship, Psychological Capital, Women Cooperatives, Entrepreneurship

KADIN KOOPERATİF ÜYELERİNİN PSİKOLOJİK SERMAYE VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xiii
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvi
EKLER LİSTESİ	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM PSİKOLOJİK SERMAYE

1.1. POZİTİF PSİKOLOJİ	4
1.1.1. Pozitif Örgütsel Davranış	6
1.1.2. Pozitif Örgütsel Düşünce Okulu	7
1.2. PSİKOLOJİK SERMAYE KAVRAMI	7
1.3. PSİKOLOJİK SERMAYE ALT BOYUTLARI	8
1.3.1. Umut Boyutu	9
1.3.2. İyimserlik Boyutu	10
1.3.3. Dayanıklılık Boyutu	11
1.3.4. Öz yeterlilik Boyutu	12
1.4. PSİKOLOJİK SERMAYE KAVRAMINA İLİŞKİN YAPILAN ARAŞTIRMALAR	13

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

2.1. GİRİŞİMCİLİĞE İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE	15
2.1.1. Girişimcilik Kavramı	15
2.1.2. Girişimci Kavramı	16
2.1.3. Girişimci Özellikleri	19
2.1.4. Girişimciliğin Tarihsel Gelişim Süreci	20
2.2. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ	21
2.3. GİRİŞİMCİ EĞİLİMİ İLE İLİŞKİLİ PSİKOLOJİK MODELLER	23
2.3.1. Ajzen'in Planlı Davranış Modeli	23
2.3.1.1. Girişimciliğe Yönelik Genel Eğilim Boyutu	23
2.3.1.2. Girişimciliğe Yönelik Algılanan Özne Norm Boyutu	24
2.3.1.3. Girişimciliğe Yönelik Algılanan Davranış Kontrol Boyutu	24
2.3.1.4. Girişimciliğe Yönelik Tutum Boyutu	25
2.3.2. Özellik (Eğilim) Teorisi	26
2.3.3. Shapero'nun Girişimci Etkinlik Modeli	26
2.3.4. Davidsson'un Girişimcilikte Ekonomik- Psikolojik Modeli	27
2.4. GİRİŞİMCİ EĞİLİMİNİN OLUŞMASINDA ETKİLİ OLAN PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ	29
2.4.1. Başarı İhtiyacı Motivasyonu	30
2.4.2. Girişimci Öz yeterliliği	31
2.4.3. İçsel Kontrol Odağı / Kararlılık	32
2.4.4. Özerklik / Bağımsızlık İhtiyacı	33
2.4.5. Hesaplı Risk Alma Eğilimi	33
2.4.6. Yaratıcı Eğilim / Yenilikçilik	34
2.4.7. Belirsizlik Toleransı	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ VE KADIN KOOPERATİFLERİ

3.1. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR	35
3.1.1. Kadın Girişimciliğinin Tanımı ve Önemi	35
3.1.2. Kadınların Girişimci Eğilimleri	38
3.1.3. Kadın Girişimcilerin Sınıflandırılması	40
3.1.3.1. Yönetsel Girişimci Kadınlar	41
3.1.3.2. Pragmatik Girişimci Kadınlar	41
3.1.3.3. Başarı İhtiyacı Olan Girişimci Kadınlar	42
3.1.4. Kadın Girişimciliğinin Önündeki Engeller	42
3.1.5. Kadın Girişimcilerin Başarılı Olmasında Etkili Olan Psikolojik Faktörler	44
3.1.6. Kadın Girişimciliğini Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar	46
3.2. KADIN KOOPERATİFÇİLİĞİNE İLİŞKİN GENEL KAVRAMLAR	47
3.2.1. Kooperatifçiliğin Tanımı	47
3.2.2. Kooperatiflerin Ortaya Çıkış ve Gelişim Süreci	48
3.2.3. Kooperatif İlkeleri	51
3.2.4. Kadın Kooperatiflerinin Tanımı	52
3.2.5. Kadın Kooperatiflerinin Kurulum Aşamaları ve Faaliyet Alanları	52
3.2.6. Kadınların Kooperatife Ortak Olma Nedenleri	54
3.2.7. Türkiye’de Kadın Kooperatiflerinin Örgütlenmesi	56
3.2.8. Kadın Kooperatiflerinin Kooperatifler İçerisindeki Ayırıcı Özellikleri	57
3.2.9. Kadın Kooperatiflerinin Afet ve Salgın Dönemlerinde İzlediği Politikalar	57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KADIN KOOPERATİF ÜYELERİNİN PSİKOLOJİK SERMAYE VE
GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	59
4.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ VE HİPOTEZLERİ	59
4.2.1. Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi	60
4.2.2. Öz yeterlilik ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi	64
4.2.3. Umut ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi	66
4.2.4. Dayanıklılık ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi	67
4.2.5. İyimserlik ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi	70
4.3. ARAŞTIRMANIN DESENİ	71
4.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	72
4.4.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	73
4.4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçekler	74
4.4.2.1. Demografik Bilgi Formu	74
4.4.2.2. Psikolojik Sermaye Ölçeği	75
4.4.2.3. Girişimcilik Ölçeği	75
4.4.3. Verilerin Analizi	76
4.5. ARAŞTIRMA BULGULARI	76
4.5.1. Demografik Verilere İlişkin Bulgular	76
4.5.2. Ölçeklerin Güvenirlilik Analizleri	79
4.5.2.1. Psikolojik Sermaye Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi	79
4.5.2.2. Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi	80
4.5.3. Ölçeklerin Normallik Dağılımı	81
4.5.4. Ölçeklerin Faktör Analizleri	83
4.5.4.1. Psikolojik Sermaye Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi	86
4.5.4.2. Girişimci Eğilim Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi	89
4.6. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNİN ANALİZİNE İLİŞKİN BULGULAR	90

4.6.1. Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları	90
4.6.2. Psikolojik Sermayenin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	93
4.6.3. Öz yeterlilik Boyutunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	95
4.6.4. Umut Boyutunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	96
4.6.5. Dayanıklılık Boyutunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	97
4.6.6. İyimserlik Boyutunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	99
4.6.7. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin “Medeni Durumu” Değişkeninin Farklılık Testi	102
4.6.8. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin “Ailenin Girişimcilik Geçmişi” Değişkeninin Farklılık Testi	103
4.6.9. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin “Girişimcilik Eğitimi” Değişkeninin Farklılık Testi	104
4.6.10. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin Eğitim Durumu Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	105
4.6.11. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin “Çalışma Deneyimi” Değişkeni ANOVA Testi	109
4.7. TARTIşMA	114
SONUÇ	118
KAYNAKÇA	122
EKLER	

KISALTMALAR

AR-GE	Araştırma Geliştirme
ÇKGV	Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
FCEM	Küresel Kadın Girişimciler Birliği
ICA	Uluslararası Kooperatif Birliği
KADAV	Kadınlarla Dayanışma Vakfı
KADEM	Kadın ve Demokrasi Vakfı
KAGIDER	Türkiye Kadın Girişimciler Derneği
KEDV	Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı
KEIG	Kadın Emek ve İstihdamı Girişimi Platformu
KOBİ	Küçük ve orta ölçekli işletmeler
KOOP-BİS	Kooperatif Bilgi Sistemi
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
OECD	Ekonomik Kalkınma Ve İş Birliği Örgütü
SEWA	Serbest Meslek Sahibi Kadınlar Derneği
S.s	Sayfa Sayısı
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TUIK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1: Sermaye Türleri	s. 7
Tablo 2: Psikolojik Sermaye Bileşenlerinin Katkıları	s.13
Tablo 3: Girişimcilik Tanımlarında Geçen Unsurlar	s.18
Tablo 4: Girişimcilerin Becerileri	s.19
Tablo 5: Kadın ve Erkek Girişimciler de Erken Aşama Girişimcilik Oranı 2018-2022	s.36
Tablo 6: “Girişimcilik Eğilim Ölçeği” için Yararlanılan Kaynaklar	s.76
Tablo 7: Demografik Bilgilere Göre Frekans Dağılımı	s.77
Tablo 8: Cronbach’s Alpha Katsayı Aralıkları ve Güvenirlilik Düzeyleri	s.79
Tablo 9: Psikolojik Sermaye Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi	s.80
Tablo 10: Girişimcilik Eğilim Ölçeğinin Güvenirlilik Analizi	s.81
Tablo 11: Psikolojik Sermaye Ölçeği Normallik Dağılım Sonuçları	s.82
Tablo 12: Girişimci Eğilim Ölçeği Normallik Dağılım Sonuçları	s.82
Tablo 13: Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Aralıkları	s.83
Tablo 14: Psikolojik Sermaye Ölçeğine İlişkin KMO ve Bartlett's Test Sonuçları	s.84
Tablo 15: Girişimci Eğilim Ölçeğine İlişkin KMO ve Bartlett's Test Sonuçları	s.85
Tablo 16: Uyum İndeksleri	s.85
Tablo 17: Psikolojik Sermaye Ölçeğinin DFA uyum İndeks Değerleri	s.88
Tablo 18: Girişimcilik Eğilim Ölçeğinin DFA uyum İndeks Değerleri	s.90
Tablo 19: Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları	s.91
Tablo 20: Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki	s.91
Tablo 21: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler	s.94
Tablo 22: Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi	s.94
Tablo 23: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler	s.95
Tablo 24: Öz yeterlilik ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi	s.95
Tablo 25: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler	s.96
Tablo 26: Umut ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi	s.96
Tablo 27: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler	s.97
Tablo 28 : Dayanıklılık ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi	s.98
Tablo 29: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler	s.99

Tablo 30: İyimserlik ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi	s. 99
Tablo 31: Hipotezlere İlişkin Bulgular	s.101
Tablo 32: Medeni Duruma İlişkin T Testi	s.102
Tablo 33: Ailenin Girişimcilik Geçmişine İlişkin T Testi	s.103
Tablo 34: Girişimciliğe İlişkin Eğitim seviyesi T Testi	s.104
Tablo 35: Eğitim Durumu Göre Tanımlayıcı Bilgiler- Anova Testi	s.105
Tablo 36: Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları	s.105
Tablo 37: ANOVA Testi – Eğitim Durumları	s.107
Tablo 38: Çoklu Karşılaştırma Tablosu	s.108
Tablo 39: Katılımcıların Çalışma Deneyim Süreleri	s.109
Tablo 40: Çalışma Deneyim Süreleri Tek Yönlü Varyans Değerleri	s.109
Tablo 41: Anova Testi-Çalışma Deneyim Süreleri	s.111
Tablo 42: Çoklu Karşılaştırma Tablosu	s.111

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Girişimci Tanımında Ortak Temalar	s.17
Şekil 2: Girişimcilik Niyeti Öncüllerinin Soruları	s.26
Şekil 3: Shapero Modeli	s.27
Şekil 4: Davitsson Modeli	s.28
Şekil 5: Kadın Girişimcilere Özgü Tipolojiler	s.41
Şekil 6: Dünya Kooperatiflerinin Sektör Dağılımı (Ciro Bazında USD) – 2023	s.50
Şekil 7: Kooperatif İlkeleri	s.51
Şekil 8: Kadınların Kooperatif Kurma Nedenleri	s.55
Şekil 9: Kooperatif Örgütlenme Biçimleri	s.56
Şekil 10: Araştırma Modeli	s.60
Şekil 11: Araştırmanın İş Akış Şeması	s.72
Şekil 12: Psikolojik Sermaye Ölçeğinin DFA Path Diyagramı	s.87
Şekil 13: Girişimci Eğilim Ölçeğinin DFA Path Diyagramı	s.89

EKLER LİSTESİ

EK 1: Anket Formu	ek s.1
EK 2: Psikolojik Sermaye Ölçek İzni	ek s.4
EK 3: Girişimci Eğilim Ölçek İzni	ek s.6

GİRİŞ

Teknolojinin ilerlemesi, rekabet ortamının artması, küresel tehditler, belirsizlikler bireyleri günlük ve iş yaşamlarında hedeflerine ulaşmasında engel teşkil etmektedir. Her geçen gün değişen iş ortamında başarılı olmak için girişimcilere ihtiyaç duyulmaktadır. Son zamanlarda girişimciliğin ekonomi ve toplumsal kalkınmaya etkisi göz önüne alındığında, girişimci bireylerin eğilimlerini incelemeye yönelik çalışmaların arttığı görülmektedir. Türkiye’de de girişimciliğe ilişkin farkındalık gelişmiş, girişimcilik alanında çalışmalarda artış görülmektedir. Girişimciliğin ekonomi üzerindeki etkisinin yanı sıra farklı disiplinler arası yaklaşımlar çerçevesinde girişimciliğe ilişkin çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar ile girişimciliğin önündeki engellerin kaldırılarak, girişimci sayısının özellikle de dezavantajlı durumda olan kadın girişimci sayısının artırılması amaçlanmaktadır.

Girişimcilik, yeni işletmelerin ortaya çıkmasına ilişkin bir süreç olmaktadır. İşletmeciliğin temelini ise yaratıcılık ve hayal gücünü yansıtan girişimcilik unsuru oluşturmaktadır. Bu özellikleri büyük oranda kadın girişimcilerde görmekteyiz. Sanayi devri öncesinde kadınların çalışma hayatı tarımda çalışan işçi vasfından ibaret iken sanayi devri sonrası köylerden kentlere göç hızlanmış kadınlar zor koşullar altında uzun saatler süren çalışma hayatı içerisinde bulunmuştur. Fakat kadınların çalışma hayatında gerek cinsiyetler arası ücret farklılıkları gerekse iş aile yaşam dengesini tam sağlayamamış olmasından dolayı pek çok engelle karşılaştığı görülmektedir.

Günümüzde kadınlar her alanda çalışma hayatı içerisinde rol almakla birlikte istihdam açısından yeterli seviyelerde yer almamaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2023 verilerine göre Türkiye nüfusunun %49,9’unu kadınlar, %50,1’ini erkekler oluşturmaktadır. 2022 yılı verilerine göre toplam istihdam oranının %47,5 olduğu bu oran içerisinde kadın istihdam %30,4 olduğu belirlenmiştir.

Girişimciliğe dair yapılan çalışmalarda, girişimcilik eğilimi ile daha çok ekonomik, sosyal ve demografik faktörler ilişkilendirilmektedir. Bireyin psikolojik sermayesine ilişkin boyutların çok fazla ele alınmadığı görülmektedir. Kadınların girişimlerini başlattığında sosyal, ekonomik, kültürel sermaye kadar psikolojik sermayenin de önemli olduğu görülmektedir. Girişimci kadınların sadece işi bilmesi

ya da uğraştığı alanda beceri sahibi olması yeterli olmamaktadır. Psikolojik sermaye alt boyutlarından umut, iyimserlik, öz-yeterlilik ve dayanıklılığı yüksek olan kadın girişimciler, engeller karşısında yılmadan ilerleme sağlayabilecektir.

Küresel çapta ekonomik krizler, salgın hastalıklar, göç politikaları, farklı kültürlerin toplum üzerinde etkileri göz önüne alındığında özellikle dezavantajlı grupta yer alan kadınların bu durumdan fazlasıyla etkilendiği görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde kadın erkek eşitliğinin göz ardı edildiği özellikle girişimcilik eğilimi olan kadınların potansiyellerinin ortaya çıkarılamadığı görülmektedir. Bu noktada kadın kooperatifleri; kadınların güçlenmesinde, kadın yoksulluğunun azalmasında, kadının görünür kılmasında etkili bir örgütlenme modeli olmaktadır. Kadın kooperatifleri bünyesinde yer alan girişimciliğe eğilimli kadın ortakları (üyeleri), gelecekte kendi işlerini yapmak adına bilgi donanımı, sosyal çevre oluşturma süreçlerini burada rahatlıkla kazanabilmektedir. Kadınların üretim becerilerini geliştirerek, girişimcilik eğilimlerini ortaya çıkaracak faaliyetlerde bulunmak aynı zamanda psikososyal anlamda desteklemek kadın kooperatiflerinin amacını oluşturmaktadır.

Kadının çalışma hayatındaki geçmişi eski medeniyetlere kadar uzanmaktadır. Tarımsal ekonomiden sanayi sonrası endüstrinin hâkim olduğu alanlara kayan çalışma sahası içerisinde kadının her zaman aktif olduğu görülmektedir. Günümüzde kadınlar iş yaşamında daha fazla rol almaktadır. Türkiye’de son 30 yıldır kadınların ekonomik olarak güçlenmesi adına atılan adımlar hızla ivme kazanmaktadır. Pandemi sonrası dijital girişimciliğin yaygınlaşmasının kadınların e-ticaret platformlarında görünürlüğünü arttırdığını göstermektedir. Özellikle mesleki statülerin geliştirilmesi adına birçok proje ve yaklaşımlar mevcuttur. Bu yaklaşımlardan en önemlisi kadın girişimciliğinin desteklenmesi yönündedir. Girişimciliğin desteklenmesinde de en önemli faktörlerden biri kadınların psikolojik olarak güçlü olmasını sağlamaktır. Kadınların psikolojik sermayelerinin geliştirilmesi girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkmasına ve başarılarının artmasına destek olabilmektedir. Kadının bu anlamda desteklenmesi kendi dışında hem hanesine hem de toplumun refahına katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada girişimci kadınların psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimlerinin incelenmesi araştırılmıştır. Kadınların; girişimcilik sürecinde sosyal, finansal, beşerî sermayeni ortaya koyarak hedeflerine ulaşmasında sayısız zorluk ve

risklerle karşılaştığı görülmektedir. Kadınların zorluk ve riskler karşısında pes etmeden hedeflere ulaşmasında, yegâne sermaye aracı psikolojik sermaye olmaktadır. Umudun, iyimserliğin, öz yeterliliğin, dayanıklılığın mevcut olduğu bireylerin duygu, düşünce ve davranışları ele aldıkları işlerin, girişimlerin sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır.

Çalışma 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde pozitif psikoloji, psikolojik sermaye ve alt boyutlarının tanımına yer verilerek, bu alanda yapılan çalışmalar ile konunun önemi vurgulanmaktadır. İkinci bölümde girişimcilik, girişimcilik eğilimi, girişimcilik eğilimine ilişkin modeller, girişimcilik eğiliminde etkili olan psikolojik özelliklere yer verilmektedir. Üçüncü bölümde kadın girişimciliği ve kadın kooperatiflerine ilişkin genel kavramlar alan yazından örnekler ile desteklenerek açıklanmaktadır. Son bölümde ise araştırmanın amacına, önemine, sınırlılıklarına, hipotezlerine, model, desen ve yöntemine, araştırma bulgularına yer verilmektedir. Araştırma kapsamında; Girişimcilik Eğilimi Ölçeği ve Psikolojik Sermaye Ölçeği kullanılarak anket yöntemi ile veriler toplanmaktadır. Anket sonucu elde edilen verilerin, SPSS 26 istatistik programında tamamlayıcı istatistik, korelasyon, regresyon ve farklılık analizleri yapılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır. Psikolojik sermaye alt boyutları ile girişimcilik eğilimi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına ilişkin T Testi ve Anova analizleri yapılmıştır. Kadın kooperatif ortaklarının girişimcilik eğilimi ve psikolojik sermaye arasındaki ilişkinin araştırılması neticesinde oluşturulacak politika ve müdahalelerin literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PSİKOLOJİK SERMAYE

Çalışmanın bu bölümünde; pozitif psikoloji ve psikolojik sermayenin tanımı yapılarak, önemine ilişkin genel çerçeve çizilecek, psikolojik sermaye alt boyutlarına yer verilecektir. Ayrıca psikolojik sermayeye alanında yapılan çalışmalara yer verilecektir.

1.1. POZİTİF PSİKOLOJİ

Pozitif psikoloji; tarihsel süreç içerisinde bireyin olumlu yönlerine odaklanmayı merkeze alan birçok düşünür ve yaklaşımın bilimsel çalışmalarında yer alan bir kavram olarak ele alınmaktadır (Demir ve Türk, 2020: 119). İlk defa Martin Seligman tarafından ele alınan pozitif psikoloji; bireyin kendisini boşlukta hissettiği ve zor zamanlar geçirdiği durumlarda ortaya çıkan sorunlara çözüm bulmak adına, bireyin olumlu yönlerini ele alan ve bu alan üzerinden bireyi iyileştiren pozitif bilim dalıdır (Seligman, Csikszentmihalyi, 2000: 2). Pozitif psikoloji; mutluluk, memnuniyet, umut gibi öznel deneyimlerin yanı sıra cesaretli olma, affetme, düşünceli olma gibi kişisel özellikleri, iş hayatında da sorumluluk, iş etiği gibi durumları ihtiva eden bir kavramdır (Seligman, Csikszentmihalyi, 2000: 5).

1879 yılında W. Wundt'un ilk psikoloji laboratuvarını kurması psikolojinin bir bilim olarak kabul görmesinin bir kanıtı olmaktadır (Boring, 1929). Psikoloji biliminin amacı, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce sorunlu bireyleri iyileştirmek, yetenekli bireyler ile ilgilenmek ve bireyin iyilik halini geliştirmek iken İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra sadece problemlili bireyleri iyileştirmeyi amaçlamaktadır (Seligman, Csikszentmihalyi, 2000: 2). Bu dönemlerde psikoloji biliminin yoğunlaştığı alanlar daha çok bireyin hasar görmüş duygu ve davranışlarını tedavi etmeye yönelik alanlar olarak görülmektedir (Seligman, 2002: 3).

Analitik Psikolojinin kurucusu olan Carl Gustav Jung, İkinci Dünya Savaşının hemen akabinde savaştan etkilenen Avrupa halkının yaşam travmaları yerine onların yaşam deneyimlerinin pozitif yönüne odaklanmıştır. Jung'un psikolojiye dair görüşlerinden etkilenen M. Csikszentmihalyi, İkinci Dünya savaşıdan sonra pozitif psikolojinin, bireyler için gerekliliğini fark etmiştir. "Pozitif psikoloji" hareketi fikri,

Martin Seligman'ın Amerikan Psikoloji Derneği başkanlığına seçildikten sonra küçük kızı ile aralarında geçen diyalogdan sonra ortaya çıkmıştır. Pozitif psikoloji yaklaşımının kurucusu olan psikolog Martin Seligman (2002); pozitif psikolojinin, bireyin güçlü ve erdemli yönlerine odaklanarak, zihinsel anlamda bireyi şimdi ve geleceğe dair hazırlamayı amaçladığını vurgulamaktadır. 2000 yılında, American Psychologist dergisinin özel sayısında, M. Seligman ve Mihaly Csikszentmihalyi tarafından yayınlanan makalede, pozitif bir yaklaşımın psikolojiye dahil edilmesinin önemi vurgulanmaktadır (Seligman, 2002: 4).

Pozitif psikoloji kavramı her ne kadar M. Seligman tarafından ortaya atılmış olsa da tarihsel süreçte temellerinin çok daha eskiye dayandığı görülmektedir. Antikçağda Aristoteles'in mutluluk anlayışı (eudaimonia), ahlak ve erdem ekseninde bireyin mutluluğa ulaşmasını sağlayacak olan yaşam biçimi olarak tanımlanmaktadır (Büyükdüvenci, 1993: 42). Bireyin mutluluğuna dair inancına ilişkin William James'in "sağlıklı zihinler" tanımı da pozitif psikolojinin ortaya çıkış sürecinde rol oynamaktadır. W. James, bireyin sağlıklı zihin yapısını etkileyen süreçleri istemsiz ve istemli, sistematik olarak ikiye ayırmaktadır. Sağlıklı zihnin istemsiz olması halinde birey mevcut durum karşısında hemen mutlu olma yolunu seçmektedir. Sistematik, istemli zihin yapısı ise kötülüğü göz ardı ederek iyi yolları seçme işlevini yürütmektedir (Ümmet ve diğerleri, 2020: 2). İnsancıl bir kuram olan Alfred Adleryan'ın kuramı fenomenolojik, hedef odaklı, iyimserliği esas alan ve bireyin sosyal sorumluluklarının temelini pozitif ruh sağlığına bağlayan bir kuram olarak, pozitif psikolojinin izlerini taşımaktadır (Ergüner-Tekinalp, 2016: 42). Bireyin davranışlarının pozitif yönünü araştıran Maslow, hümanist psikoloji bağlamında pozitif psikolojiyi ilk kullanan kişidir. İlk defa 1950 yıllarda kullanılan hümanist psikolojide amaç fenomenolojik yaklaşım çerçevesinde bireyin olumlu yönlerine ve potansiyeline önem vererek, sağlıklı bireylerin yetiştirilmesini amaçlamaktır (Kaya ve Zerenler, 2014:8). Mevlâna Celaleddin Rumi'nin öğretilerinde yer alan sevgi, hoşgörü, şükran ve içsel huzur temaları bireyin güçlü yönlerine odaklanmayı esas almakta ve pozitif psikoloji ile örtüşmektedir (Kararımak ve Siviş, 2008: 109).

Yaşam döngümüz içerisinde bireysel ve grup bağlamında sorumlu olduğumuz alanlar mevcuttur. Bireyin bu sorumluluk alanları içerisinde yeteneklerini fark etmesinde, üretkenliğini arttırmasında anahtar kelime "pozitif psikoloji" olmaktadır.

Pozitif psikoloji temelde; iyi yaşamın ne olduğuna, ruh sağlığının yerinde olmasına ilişkin birey tanımına, mutluluğun ve iyi oluşun nasıl arttırılması gerektiğine, yaşamın daha nasıl anlamlı kılınacağına ilişkin sorulara cevap aramaktadır (Tarhan, 2022: 3).

Pozitif psikoloji; bireyin olumsuzluklar karşısında baş etme sürecini yaşarken bir yandan da olumlu niteliklerin oluşturulmasında köprü görevi görmeyi amaçlamaktadır. İşte bu noktada Seligman ve Csikszentmihalyi (2000), bireyin güçlü yanlarını öznel, bireysel ve grup düzeyinde analiz etmektedir.

- Öznel düzey; geçmişe yönelik memnuniyet ve tatmin duygusu, şimdiki zamanda mutluluk ve akış hali; geleceğe yönelik umut ve iyimserlik hali,

- Mikro, bireysel düzey; cesaret, sevgi, mesleğe bakış açıları, kişilerarası ilişkilerde duyarlılık, azim, maneviyat, hassasiyet, yüksek beceri, gelecek odaklılık, bilgelik gibi pozitif sermayeleri içermektedir.

- Makro, grup düzeyi; bireyin daha iyi bir vatandaş olmasını sağlayacak fedakârlık, sorumluluk, nezaket, hoşgörü, iş ahlakı ve erdem unsurlarını içermektedir (Csikszentmihalyi ve Seligman, 2014: 280).

Pozitif psikoloji sadece bireysel değil aynı zamanda örgütler açısından da önemli bir yere sahip olmaktadır. Pozitif psikolojinin iş yaşamında etkisi olan iki akım yer almaktadır. Bu akımlardan biri Nebraska Üniversitesi ve Luthans iş birliği ile yürütülen “Pozitif Örgütsel Davranış” akımı, bir diğeri Michagen Üniversitesi tarafından yürütülen “Pozitif Örgütsel Düşünce Okulu” akımıdır.

1.1.1. Pozitif Örgütsel Davranış

Nebraska Üniversitesi ve Luthans iş birliği ile yürütülen “Pozitif Örgütsel Davranış” akımı, pozitif psikolojinin iş hayatına uygulanması ile ortaya çıkmış olup, mikro düzeyde bireyde var olan olumlu özelliklerin psikolojik sermaye bileşenlerini harekete geçirmeyi hedeflemektedir (Kesken ve Ayyıldız, 2008: 738).

Luthans, pozitif örgütsel davranışı; özünde iş performansını iyileştirmeyi ve geliştirmeyi amaçlayan, ölçümlenebilen, bireyin güçlü yönlerinin ve psikolojik kapasitelerinin yer aldığı çalışmalar olarak tanımlamaktadır (Luthans, 2002: 59). Çalışanın stres, tükenmişlik gibi duygusal çöküntüler yaşadığı durumlarda zayıflıklara odaklanmak yerine, başarılı ve özellikli yönlerini ön plana çıkarmak pozitif psikolojinin asıl amacı olmaktadır.

1.1.2. Pozitif Örgütsel Düşünce Okulu

Michagen Üniversitesi tarafından yürütülen “Pozitif Örgütsel Düşünce Okulu” pozitif psikoloji hareketine bağlı olarak ortaya çıkan bir akımdır. Olumsuz koşullarda makro düzeyde örgütün yaşamını devam ettirmesi için gerekli olan pozitif yaklaşımları içermektedir. Olumsuz koşullarda geleneksel yaklaşımlar ve çözümler yetersiz kaldığında şefkat, bağışlayıcılık gibi pozitif ve proaktif yaklaşımlar daha etkili olmaktadır (Kaya ve Zerenler, 2014: 11).

1.2. PSİKOLOJİK SERMAYE KAVRAMI

Pozitif psikoloji hareketinden yola çıkarak; bireysel, grup, örgütsel bağlamda, bireyin başarı ve motivasyonu yakalamasında en önemli sermaye psikolojik sermaye olmaktadır.

“Sermaye” terimi, geleneksel anlamda finans ve ekonomi alanlarında kullanılan bir terim olurken diğer yandan insan kaynağını temsilen; entelektüel sermaye, kültürel sermaye, sosyal sermaye ve beşerî sermaye kavramları için de kullanılmaktadır (Luthans ve diğerleri, 2007a:542).

Tablo 1: Sermaye Türleri

Geleneksel Ekonomik Sermaye	Beşeri Sermaye	Sosyal Sermaye	Pozitif Psikolojik Sermaye
Neye sahipsin?	Ne biliyorsun?	Kimleri tanıyorsun?	Sen kimsin?
Finansman Somut varlıklar	Deneyim Eğitim Beceri Bilgi Fikir	İlişkiler Network ağı Arkadaşlar	Umut İyimserlik Dayanıklılık Öz yeterlilik

Kaynak: (Luthans, 2004a: 46)

Geleneksel bağlamda, örgüt açısından finansal kaynaklar, makine- teçhizat, ekipman, tesis gibi somut kaynakları içeren “ekonomik sermaye” hep ön planda olmuştur. Ancak günümüzde bilgi, beceri ve yeteneklerin kıymetinin anlaşılması ile somut kaynakların yanı sıra “insan (beşeri) sermaye” nin de önemi kabul görmektedir

(Luthans ve diğerkleri, 2004a:45). Sosyal sermaye ise güven üzerine inşa edilmiş olup örgüt içi ve örgüt dışı ilişkileri kapsamaktadır.

Tablo 1’de belirtilen sermaye türlerinin optimum düzeyde kullanılması için psikolojik sermaye devreye girmekte, bireyin yetenek, beceri gibi potansiyellerinin üst düzeye çıkarılması sağlanmaktadır. Beşerî sermayenin bir alt boyutu olarak kabul gören psikolojik sermaye, olumlu koşullar altında girişimde bulunan bireyin motive olarak sürdürülebilir, başarılı bir girişim sürecini gerçekleştirme olasılığını sağlamaktadır.

“Psikolojik Sermaye” kavramı; öz yeterlilik, umut, iyimserlik ve dayanıklılık gibi pozitif psikolojik yapıların bireyin motivasyonel eğilimlerini ve psikolojik becerilerini açıklamak amacıyla kullanılmakta olup, aynı zamanda bireyin “kim olduğu” sorusundan yola çıkarak bireyin yeteneklerine, güçlü yanlarına odaklanmaktadır (Luthans ve diğerkleri, 2003:46). Sayılan dört boyut değiştirilebilir ve geliştirilebilir özelliktedir. Psikolojik sermaye, bireyin örgüt içerisinde motivasyon, iş tatmini, örgütsel adalet kavramlarıyla da ilişkisi bulunan işle ilgili olumlu bir psikolojik kaynaktır. Psikolojik sermaye doğal eğilim gösteren kişilik özelliklerinden farklı olarak gelişim açısından artan veya azalan değişken bir yapıya sahip bulunmaktadır (Brandt, 2022: 86). Görüldüğü üzere psikolojik sermaye, bireylerin hem kişisel hem de mesleki anlamda olumlu davranışlar içerisinde bulunmasında etkili bir sermaye türü olmaktadır.

Mahfud ve diğerkleri (2020), psikolojik sermayenin bir iş kurma eğiliminde etkili olduğunu aynı zamanda girişimcilik başarısının güçlü bir öngörücüsü olduğunu öne sürmektedir. Bu bağlamda girişimci bireylerin engeller karşısında pozitif düşünce yapısına sahip olmalarında ve girişimcilikte rekabet avantajı yakalama noktasında psikolojik sermaye unsurları etkili olmaktadır (Wafeq ve diğerkleri, 2019:443).

1.3. PSİKOLOJİK SERMAYE ALT BOYUTLARI

Pozitif psikolojik yapılar; umut, iyimserlik, dayanıklılık, öz yeterlilik ile temsil edilmektedir. Bireyin gerçekleştireceği bir eylemde motivasyon eğilimlerini temsil eden bu psikolojik yapılar bir araya geldiğinde psikolojik sermayeyi oluşturmaktadır. Psikolojik sermayenin bu dört bileşenin birbiriyle bağlantısı söz konusu olmaktadır

(Sivri, 2020: 18). Ancak umut, öz yeterlilik ve iyimserlik arasındaki ilişkileri inceleyen Magaletta ve Oliver (1999), bu bileşenlerin birbiri ile ilişkili fakat farklı yapılar olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Pozitif psikolojik sermayenin dört bileşeni; bireyin güçlü yönlerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak zorluklar karşısında yılmadan olumlu sonuçlar almasını ve rekabet ortamında ayakta kalmasını sağlamaktadır (Luthans ve Youssef, 2004:152).

Psikolojik sermaye, beşerî sermayeye göre daha kapsamlı, ölçülebilir, yönü pozitif olan, araştırma ve bilimselliği ön planda tutan, iş performansına doğrudan etkisi olan bir sermaye türüdür (Uğur, 2017: 8).

Psikolojik sermaye boyutlarından umut boyutunun ölçümünü Snyder, dayanıklılığı Wagnild ve Young, iyimserliği Scheiner ve Carver, öz yeterliliği ise Parker ölçmüştür. Daha sonra Luthans ve arkadaşları 24 soruluk “Psikolojik Sermaye Anketi” ile psikolojik sermayeyi ölçmüştür (Zhaou ve arkadaşları, 2020: 5).

1.3.1. Umut Boyutu

Umut kavramı; bireyin amaçlanan bir hedefi gerçekleştirme iradesine sahip olması, hedefe ulaşmak için yollar belirlemesi ve bu yollara ulaşmada olumlu bir motivasyon durumu sergilemesini içermektedir (Luthans, Youssef ve Avolio, 2007b: 2). Umut; hayal etmenin ötesinde, hedeflerini gerçekleştirme sürecinde bireyde var olan motivasyon ve başarı duygusundan hareketle yılmadan alternatif yollar arama noktasında dinamik bir güç kaynağı olmaktadır (Önay ve diğerleri, 2017: 58), (Snyder, 2000: 9). Başka bir tanıma göre de umut, hem amaçların ve hedeflerin varlığını hem de bu amaç ve hedeflere ulaşma noktasında stratejiler oluşturmaya amaçlamaktadır (Page ve Donohue, 2004: 5).

2000’li yıllardan önce umut, sadece hedef odaklı bir algıyı işaret eden tek boyutlu bir kavram olarak yer almakta iken sonrasında Snyder’in (2000), umudu hem eylemlilik (irade gücü) hem de yollardan oluşan ve hedefin de yer aldığı üç boyutlu bir kavram olarak ele aldığı görülmektedir. Umut; bireyin iradesi doğrultusunda hedeflerine ulaşma noktasında çabasını başlatma ve sürdürme becerisini, aynı zamanda karşılaşılabileceği engel ve zorluklara karşı alternatif yollar, planlar oluşturma sürecini içermektedir (Luthans ve Jensen, 2002: 306), Magaletta ve Oliver, 1999: 541).

Umut seviyesi yüksek olan bireyin, yaptığı işte, çevresiyle ilişkilerinde, sağlığı üzerinde olumlu etkiler mevcuttur.

1.3.2. İyimserlik Boyutu

İyimserlik; bireyin yaşamış olduğu olumsuz olaylar karşısında kalmış olduğu çaresizliğin yeniden formüle edilmiş halidir (Snyder, 2000: 13). Başarıyı sağlama noktasında şimdi ve gelecekte olumlu atıf yapmak psikolojik sermayenin iyimserlik boyutunu oluşturmaktadır (Luthans, Youssef and Avolio, 2007b: 2).

Psikolojik sermaye boyunda ilk defa Seligman tarafından araştırılan iyimserlikte, bireyin yaşadığı olumlu olaylar içsel, kalıcı nedenlere bağlanırken, olumsuz olaylar ise dışsal, geçici nedenlere atfedilen pozitif yaklaşım içermektedir. Bireyin iyimserlik boyutu yüksek olduğunda olumsuz olaylardan uzak durarak kendisini stres, depresyon, suçluluktan korumakta; olumlu olaylar karşısında ise motivasyonu artarak özgüvenli olmaktadır (Luthans, Youssef, 2004b: 17). İyimser bireyler olumlu olayları kalıcı, olumsuz olayları geçici olarak değerlendirmektedir (Page and Donohus, 2004: 5). Seligman'ın "Learned Optimism" adlı kitabında; satış temsilcilerinin seçiminde uygulanan testte, iyimserlik boyutunda ilk dilimde yer alan temsilcilerin, kötümserlik ölçütüne göre %37 daha fazla satış yaptığına yer vermiştir.

İyimser bireyleri umutlu bireylerden ayıran bazı özellikleri mevcuttur. İyimserlik içerisinde umudun irade bileşeni yer almakta fakat yol gücü bileşeni bulunmamaktadır. Yani iyimser bireyler sadece belirli hedeflere ve olumlu beklentilere sahip olmakta, hedefe ulaşmada karşılaşılan zorluk ve engeller karşısında alternatif yol bulmakta zorlanmaktadır. Bir başka ayırım ise bireyin kendi çabası, başkalarının çabası ve çevresel etkenler aracılığı ile sonuçlara ilişkin beklentiler içermesidir. İyimserlikte beklentiler bireyin kendisi dışında başkaları ve çevresel güçler tarafından belirlenmekte ve sonuçlanmakta iken umuda ilişkin süreçte beklentiler bireyin kendisi tarafından başlatılan süreçle ilgili olmaktadır (Luthans ve Jensen, 2002: 310).

1.3.3. Dayanıklılık Boyutu

Psikolojik dayanıklılık; bireyin zorluklar karşısında pozitif olarak o an ki mevcut koşullara ve değişime uyum sağlama yeteneğidir (WEDO). Bireyin olumsuz veya zorlu durumlar karşısında yaşamış olduğu başarısızlık, dayanıklılığın oluşmasında en büyük etken olmaktadır. Birey bu noktada başarısızlıkla başa çıkabilmekte, strese karşı dayanıklılık göstererek güçlü yönlerini ortaya çıkarmaktadır (Duchek, 2018: 431). Luthans (2007), dayanıklılık boyutunu; başarıya ulaşmak uğruna karşılaşılan sorunlar karşısında direnç göstermek olarak tanımlamaktadır.

Olumsuz durumlarda, olumsuzluğa neden olan faktörleri değiştirerek dayanıklılığın oluşmasına zemin hazırlayan birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler; bireyin ailesi ve sosyal çevresi ile ilişkilerinde güvene dayalı bir iletişimin olması, gerçekçi planlar oluşturması, duygu ve dürtüleri yönetme kapasitesi olarak sıralanabilir (Hedner ve diğerleri, 2011: 1). Dayanıklılık; nihai bir hedef yerine yaşam boyu süren ve bir süreci temsil eden psikolojik unsurdur. Burada kastedilen süreç kavramı; zorluklar ile karşılaşıldığında uyum sağlamak adına duygusal, davranışsal ve bilişsel mekanizmaları içermektedir (Hartmann, 2021: 3).

Psikolojik dayanıklılık kavramı, sebat, tutku ve azim kavramları ile örtüşse de temelde psikolojik dayanıklılık ile bu kavramların ayrıştıkları noktalar mevcuttur. En temel ayırıcı özellik psikolojik dayanıklılığın zorlukları aşmak için pozitif uyum sağlama sürecini içermesidir. Oysa tutku zorluklardan kaynaklı bir psikolojik durum değildir. Azim; hedefe yönelik bireysel ısrarı içermiş olsa da zorlukları ve uyum sağlamayı barındırmaz. Sebat kavramında zorluklar ile mücadelede sağlıklı olmayan sonuçları kabullenme söz konusudur. Psikolojik dayanıklılıkta ise olumlu sonuçlara ulaşma hedeflenmektedir. Olumlu sonuçlara ulaşmanın yolu ise öğrenme ve adaptasyonu sağlamak ile mümkün olmaktadır (Hartmann, 2021: 5). Psikolojik dayanıklılık, bireyin kişilik özellikleri ve çevresel faktörlere bağlı olarak gelişebilmektedir. Bireyin iletişim becerisi ve sosyal ilişkileri kurma noktasında becerisi yüksek ise bu noktada psikolojik dayanıklılıkları yüksek olmaktadır (Zhao ve diğerleri, 2020: 9).

1.3.4. Öz yeterlilik Boyutu

Albert Bandura'nın kuramından hareketle bilişsel kapasitelerden biri olarak öz yeterlilik; bireyin hedefini gerçekleştirme sürecindeki motivasyonu, ilgili kaynakları harekete geçirme noktasındaki güveni olarak tanımlanmaktadır (Luthans, Youssef, 2004b: 47). Öz yeterlilik davranışın en güçlü belirleyicisi olarak birey bir işi, bir davranışı, bir eylemi harekete geçirme ya da uygulamadan önce gerekli yeterliliğe, beceriye sahip olabilir. (Ceyhan, Yıltay, Batga, 2020: 3). Burada önemli olan, mevcut becerilerine sahip olmasından ziyade becerilerini hedefe ulaşma noktasında ne derece kullanabildiğidir (Liu ve diğerleri, 2019: 3).

Öyle ki öz yeterlilik boyutu, bireyin zorlu bir görevi seçerek bu alanda başarılı olması için sahip olduğu öz güveni içermektedir (Utami, 2017: 479). Bireyin öz yeterliliği, iş yapma noktasında mevcut becerilere sahip olduğuna dair öz güvenini ve hedeflerini başarma noktasında kendine olan inancını içermektedir (Liu ve diğerleri, 2019: 3). Böylece birey rekabet ortamında ve belirsizlikler karşısında bilgisine ve yeteneklerine olan inancı ve kararlılığı sayesinde başarılı olmaktadır.

Bireyin karşı karşıya kaldığı bir davranış karşısında başa çıkma ve çaba harcamasının etkililik derecesini, engeller ve olumsuzluklar karşısında bu davranışı sürdürme sürecini öz yeterlik boyutu belirlemektedir. (Bandura, 1977: 191). Öz yeterlik sahibi bireyler, zorlu görevleri seçmekten korkmamakta, hedeflerine ulaşmak için motivasyon ve çaba harcamakta, engellerle karşılaştıklarında sebat etmekte ve kendilerini mutlu hissetmektedir (Luthans, Youssef, 2004b: 17). Öz yeterlilik, bireyin dayanıklılığını arttırmada da öncü boyutlardan biri olmaktadır. Stres ile başa çıkma ve çatışmaları yönetme becerisine ilişkin inanç aynı zamanda dayanıklılığı da arttırmaktadır (Bullough ve Renko, 2013: 347).

Öz yeterlilik geliştirilebilir bir boyuttur. Bireyin başarı hazzını alması, gözlem yoluyla öğrenmesi, güvendiği ve önem verdiği kişiler tarafından motive edilmesi ve onaylanmasıyla öz yeterlilik geliştirilebilmektedir. Luthans (2007)' ye göre öz yeterlilik sahibi bireyler hedeflerini yüksek tutmakta, zor görevler seçmekte, motivasyonları yüksek olmakta, hedeflere ulaşma noktasında pes etmemektedir.

Yukarıda incelenen psikolojik sermayenin dört boyutu birbiriyle ilişkilidir. Aşağıda yer alan tabloda psikolojik sermaye boyutlarının yön ve katkı açısından birbiri ile ilişkisi incelenmektedir.

Tablo 2: Psikolojik Sermaye Bileşenlerinin Katkıları

Psikolojik Sermaye Alt Boyutları	Yön	Katkı
Öz-Yeterlilik	Şimdiki ve gelecek zaman odaklı	Hedefe ulaşma noktasında zorluklar karşısında büyük bir istekle çaba harcamak.
Umut	Gelecek zaman odaklı	Hedeflere ulaşma noktasında gerekli motivasyon faktörlerini sağlar, plan ve strateji geliştirir.
İyimserlik	Gelecek zaman odaklı	Olumsuz olayların ısrarla olumlu olmasını istemenin önüne geçmekte, olumlu olayların olumlu etkisini arttırmayı amaçlamaktadır.
Dayanıklılık	Geçmiş ve şimdiki zaman odaklı	Geçmişte veya hali hazırda stres faktörlerinden kurtulmayı amaçlamaktadır.

Kaynak: (Page ve diğerleri. 2004:2-10). Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde; umut ve özyeterlilik bileşenleri arasında ortak nokta, bireyin hedefe ulaşmasında iç motivasyon kaynaklarını esas almaktadır. Umut, gelecek odaklı ve içsel motivasyon kaynaklarına odaklanma eğilimindedir. Öz-yeterlilik ise şimdiki ve gelecek zaman odaklı ve içsel-dışsal motivasyon kaynaklarına odaklanma eğilimindedir.

Bir diğer benzerlik dayanıklılık ve iyimserlik bileşenleri ile ilişkili olmaktadır. Dayanıklılık zorluklar karşısında harekete geçme isteğini ifade etmekte iken iyimserlik geleceğe odaklanma sürecini içermektedir.

1.4. PSİKOLOJİK SERMAYE KAVRAMINA İLİŞKİN YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Kararımak ve Siviş (2008), pozitif psikoloji ve psikolojik sermaye kavramlarının, bilginin nesnellikle anlam bulduğu modernizmden, öznenliğin ön plana alındığı postmodernizme geçiş sürecindeki önemine ve etkilerine değinmektedir.

Akdoğan ve Polatçı (2013), araştırmalarında 361 iş gören üzerinde psikolojik sermayenin performansa etkisini incelediklerinde önemli ölçüde etkili olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Mercan ve diğerlerinin (2015), eğitim sektöründe çalışanlara yönelik yaptıkları nicel araştırma da çalışanların psikolojik sermaye, duygusal zeka ve yalnızlık ilişkisi

incelenmiştir. Araştırma sonucunda psikolojik sermaye ve duygusal zeka arttıkça yalnızlık düzeyinin azaldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Karacaoğlu ve Köktaş (2016) tarafından, 515 hastane çalışanı ile psikolojik dayanıklılığın iyimserlik aracı rolünü araştırmak üzere anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre iyimserlik boyutunun, çalışanların psikolojik dayanıklılığının gelişmesinde aracı değişken olarak yer aldığı görülmektedir.

Çalışkan ve Pekkan (2017), psikolojik sermayenin işe yabancılaşmaya etkisi incelenmiştir. Savunma sanayisinde 396 çalışana yapılan ankette psikolojik sermaye alt boyutlarının işe yabancılaşmayı negatif ve anlamlı olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kızanıklı ve Çöp (2017), çalışmalarında 280 otel işletmesi çalışanların psikolojik sermaye ile iş performansı arasındaki ilişkiyi koymayı amaçlamaktadırlar. Bulgulara göre psikolojik sermayenin bütünü alt boyutlarına göre iş performansı üzerinde daha etkili olmaktadır.

Demir ve Türk'ün (2020), pozitif psikolojinin tarihsel sürecini ele aldıkları makalelerinde; psikolojik sermayenin ana unsurları olan umut, iyimserlik, öz yeterlilik ve dayanıklılık ile ilişkili olan iyi oluş hali, akış hali, travma sonrası gelişim süreçlerine değinmektedirler

Korkmaz ve Çelik (2021), psikolojik sermayeye ilişkin 123 adet lisansüstü tezi içerik analizi kullanarak incelemişlerdir. Araştırma bulgularına göre ilk tez 2011 yılında hazırlanmıştır. Psikolojik sermaye alanında yapılan en yoğun çalışma yılı ise 2019 yılıdır. Çalışmaların daha çok öğretmenler ile yapıldığı, en fazla çalışılan konuların işletme ve psikoloji alanında olduğu belirlenmiştir. Tezlerde en çok kullanılan analizler ise Cronbach Alpha, korelasyon analizi ve T testidir.

Ceylan (2023)' ın 1997 -2022 tarih aralığında, psikolojik sermayeye ilişkin yapmış olduğu bibliyometrik veri analizi sonuçlarına göre; bu alanda ilk makale 1997 yılında yayınlanmıştır. Psikolojik sermaye konusunda yayın sayısının en fazla olduğu ilk dört ülke arasında sırasıyla Çin, ABD, Avustralya ve Türkiye yer almaktadır. En üretken yazarlar arasında ilk üç sırada; Luthans, F., Wang, L., Avey JB. yer almaktadır. 1997 – 2006 tarihleri arasında makale yayın sayısı birer adet iken, 2010 – 2017 tarihleri arasında yayın sayısı iki basamaklı olmaktadır. 2017 yılından sonra yayın sayısında artış görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞİMCİLİK VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

Bu bölümde girişimcilik ve girişimcilik eğilimine ilişkin kavramlar açıklanmaktadır. İlk etapta girişimciliğe ilişkin kavramlara yer verilmiş, girişimci özellikleri ve girişimciliğin tarihsel gelişimi ele alınmıştır. Daha sonra girişimcilik eğiliminin tanımı yapılarak, girişimcilik eğilimi ile ilişkili olan modellere ve psikolojik özelliklere yer verilmiştir.

2.1. GİRİŞİMCİLİĞE İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. Girişimcilik Kavramı

Tarihsel süreç içerisinde girişimciliğe dair farklı görüşler ve tanımlamalar yer almaktadır. 1980’li yıllarından itibaren girişim ve girişimcilik alanına duyulan merak artmıştır. Girişimcilik tanımları farklı disiplinler arası yaklaşımları içerisinde barındırmaktadır. Ekonomi, sosyoloji ve psikoloji alanlarında yer alan yaklaşım ve kuramlar girişimciliğin gelişmesinde etkili olmaktadır. Girişimcilik, Fransız kökenli bir kelime olup, karşılığı üstlenmek, yapmak anlamına denk gelmektedir. Girişimcilik terimi entre’, ‘arasında’ ve ‘preneur’, ‘alıcı’ olmak üzere iki parçadan oluşmaktadır. Girişimci; araya giren kişi, aracı olarak da tanımlanmaktadır (Filion, 2021: 73).

Bazı akademisyenler girişimciliği; araştırma alanlarının geniş olması, farklı disiplinler içermesi nedeniyle yalın bir tanımının yapılamayacak kadar karmaşık olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle girişimciliğe dair tek bir tanım veya model bulunmamaktadır. Cantillon, Say, Schumpeter’in girişimciliğe ilişkin tanımlamaları incelendiğinde; daha çok ekonomi, kar, pazar odaklı tanımlamaların yer aldığı görülmektedir (Aytaç ve diğerleri, 2007: 102).

Çalışma kapsamında en uygun girişimcilik tanımı Antoncic ve Hisrich’in (2001) çalışmasında yer alan girişimcilik tanımıdır. Bu bağlamda girişimcilik; mevcut bir örgüt, kooperatif vb. kurumlar içerisinde devam eden sadece yeni iş olarak değil aynı zamanda yeni hizmet, yeni ürün, stratejiler gibi yönelim ve faaliyetlere yol açan bir eğilimdir (Antoncic ve Hisrich, 2001: 501).

Girişimcilikte bireyin kişilik özellikleri, küreselleşme ve teknolojinin hızla gelişmesi ile yenilikçilik ve yaratıcılık eğilim, önceki iş tecrübeleri, girişimci bir ailenin yesi olmak girişimciliği tanımlamada önemli bireysel özelliklerdir.

Girişimcilik tanımını oluşturmada bir diğer özellik ise psikolojik özelliklerdir. “başarı ihtiyaı”, “risk alma eğilimi”, “kontrol odağı” gibi psikolojik özelliklere sahip olan girişimci kişilerin bu farklılıkları daha çok bireyin geçmişi ve kişiliğinden kaynaklı olmaktadır (Gartner, 1985: 699). Girişimcilik; sadece işletme odaklı veya bir ekonomik faaliyet olarak tanımlanmamakta olup, başarı gereksinimini içeren bir kişilik yapısı olarak da tanımlanmaktadır (Gürol, 2000: 224).

Günümüzde girişimciliğin psikolojik açıdan da ele alınarak araştırma kapsamında dahil olduğu görülmektedir (Uygun, 2015: 1328). Psikolojik açıdan girişimci, hedeflerine ulaşma noktasında başarma, elde etme, g sağlama güdüsüne sahip olan bireylerdir (Aktürk, 2012: 11). Esasında girişimcilik psikolojik sahiplenmeyi de içeren bir kavramdır. Psikolojik sahiplenmenin özünde bir nesneye psikolojik olarak bağlanma ve sahiplenme duygusu hakimdir. Girişimciler sahip oldukları girişim ile psikolojik bir bağ kurmaktadır (Detienne, 2010: 210). Girişimcilik; toplumda başarı ihtiyaı, vizyon oluşturma gibi psikolojik özelliklere sahip birey kaynağı yeterli olduğunda güçlenmektedir (Mittal ve diğerleri, 2023: 814).

2.1.2. Girişimci Kavramı

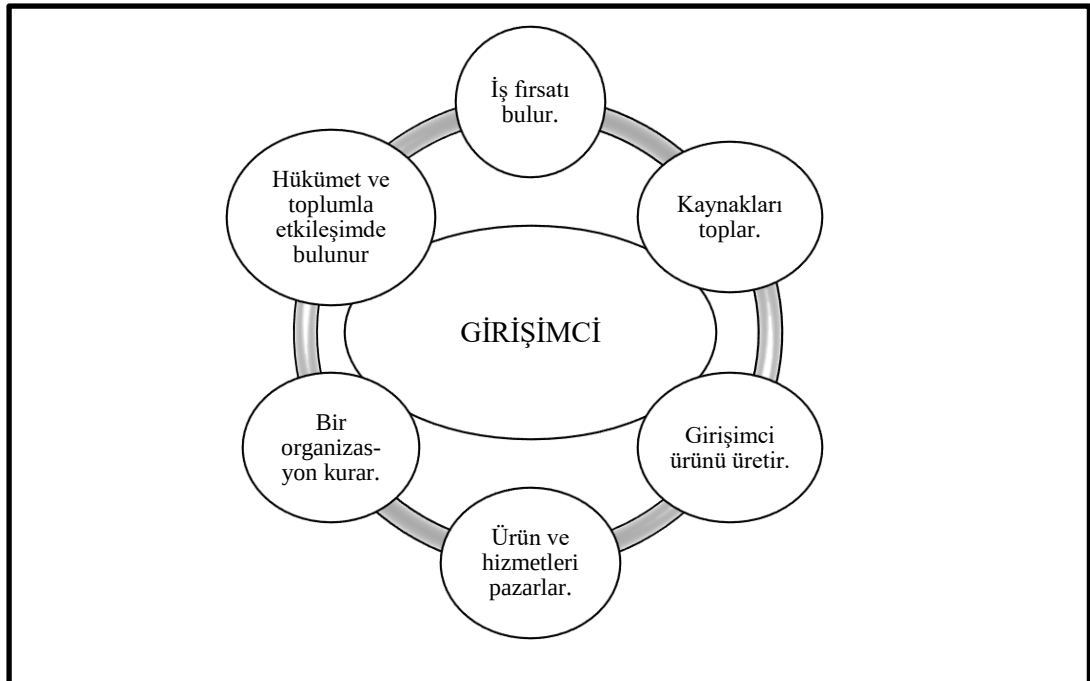
Girişimci tanımı da tıpkı girişimciliğin tanımı gibi farklı disiplin alanlarına göre farklı tanımlamaları içermektedir. Orta ağ’da girişimcilik faaliyetlerine ilişkin girişimci bireyler risk almaktan kaçınan daha çok yönetici vasıflarını taşıyan bireyler olarak görülmektedir (Sönmez, Toksoy, 2014: 42). İlk defa 1755 yılında Fransız ekonomist Richard Cantillon tarafından kullanılan “girişimci” ve “girişimcilikte risk” kelimesi; işletme, iktisat, sosyoloji, psikoloji gibi birçok disiplini bir araya getiren unsurlardan oluşmaktadır. Cantillon girişimciyi; girişimcilik faaliyetlerini yerine getirme sürecinde belirsizlik ve riskler ile karşı karşıya kalan kişi olarak tanımlamaktadır. Cantillon’dan sonra girişimcilik alanında etkili olan Jean-Baptiste Say ve Joseph Schumpeter; girişimciyi, yeniliklerin peşinden koşan ek değer yaratan aktör ve yetenekli kişi olarak tanımlamaktadır (Filion, 2021: 77). Cantillon ve Say tanımlarında girişimcilikte riskin üstlenilmesinin gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Girişimci; bir ürün veya hizmet üreten kişiler için kullanılan bir terimdir. Bir işletmeciye göre girişimci; doğal kaynakları, emek ve sermaye üretim faktörlerini bir araya getirerek ihtiyacı karşılayacak mal ve hizmet üreten, kar sağlama ana amacını taşıyan, kendisi de bir üretim faktörü olan kişilere denir (Mucuk, 1993: 18).

Ekonomiste göre girişimci; risk alarak işgücü, sermaye ve üretim faktörlerini bir araya getiren yenilik peşinde koşan kişilerdir. Psikoloji disiplinine göre girişimci; yenilikçi, öz yeterliliği ve içsel motivasyonu yüksek olan kişilerdir.

Girişimci; proaktif bir şekilde yeni fırsatlar aramakta, sorunlara yenilikçi çözüm yaklaşımında bulunmakta, riskleri göz önüne alarak kar ve büyüme amacını taşımaktadır (Cromie, 2000: 9). Görüldüğü üzere girişimcilik, farklı disiplinler içerisinde birçok faaliyeti bünyesinde bulunduran karmaşık bir olgu olup, girişimcilerin bu faaliyetleri gerçekleştirmesi için farklı becerilere sahip olması gerekmektedir. Alinyazın incelemelerinde; Gartner'in araştırmalarında yer alan temel faktörlerin girişimciliği tanımlamada etkili olduğu görülmektedir (Uygun ve diğerkleri, 2012: 147). Gartner (1990), literatürde yer alan girişimci tanımını altı ortak noktada birleştirmiştir.

şekil 1: Girişimci Tanımında Ortak Temalar

Kaynak: (Gartner, 1990: 16). Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Filion (2021), çalışmasında literatürde tanımlanan 15 girişimcilik unsurunu Tablo 3’de belirlemiştir.

Tablo 3: Girişimcilik Tanımlarında Geçen Unsurlar

	Girişimcilik Tanımlarında Geçen Unsurlar	Yazarlar
1.	Yenilikçilik (İnovasyon)	Schumpeter (1947); Cochran (1968); Drucker (1985); Julien (1989; 1998)
2.	Risk	Cantillon (1755); Knight (1921); Palmer (1971); Reuters Ltd (1982); Rosenberg (1983)
3.	Üretim için kaynakların koordinasyonu; üretim veya yönetim faktörünün organizasyonu	Ely ve Hess (1893); Cole (1942; ve Aitken 1965); Belshaw (1955); Chandler (1962); Leibenstein (1968); Wilken (1979); Pearce (1981); Casson (1982)
4.	Değer Yaratma	Say (1815; 1996); Bruyat ve Julien (2001); Fayolle (2008)
5.	Proje ve Vizyoner Düşünme	Longenecker ve Schoen (1975); Filion (1991; 2004)
6.	Eyleme Odaklanma	Baty (1981)
7.	Liderlik	Hornaday ve Aboud (1971)
8.	Ekonomik Sistemin Dinamosu	Weber (1947); Baumol (1968); Storey (1982); Moffat (1983)
9.	Girişim Yaratma	Collins et al. (1964); Smith (1967); Collins ve Moore (1970); Brereton (1974); Komives (1974); Mancuso (1979); Schwartz (1982); Carland et al. (1984); Vesper (1990)
10.	Fırsat Tanıma	Smith (1967); Meredith et al. (1982); Kirzner (1983); Stevenson ve Gumpert (1985); Timmons (1989); Dana (1995); Shane ve Venkataraman (2000); Bygrave ve Zacharakis (2004); Timmons ve Spinelli (2004)
11.	Yaratıcılık	Zaleznik ve Kets de Vries (1976); Pinchot (1985)
12.	Kaygı	Lynn (1969); Kets de Vries (1977; 1985)
13.	Kontrol	McClelland (1961)
14.	Değişim Getirme	Mintzberg (1973); Shapero (1975)
15.	Baş kaldırma	Hagen (1960)

Kaynak: (Filion ve diğerleri, 2021:72-83).

Günümüzde genel kabul görülen girişimci tanımı insan odaklı olmaktadır. Girişimci bireylerin potansiyel fırsatları keşfedip doğru zamanda kullandığına ilişkin ne tür davranış içerisinde olduğunu anlamak başarılı bir girişimin anahtarı olmaktadır.

2.1.3. Girişimci Özellikleri

Girişimcilik; yeniliğin, değişimin, vizyonun yer aldığı dinamik bir yapıya sahip olmaktadır. Girişimcilığe dair yol haritasında tüm süreçleri yürütebilmek için enerji ve azim gerekmektedir. Başarılı bir girişimci; hesaplanmış risk alma isteği, kaynakları etkin kullanma becerisi, krizleri fırsatlara çevirebilme vizyonuna sahip bulunmaktadır (Morrow, 2006: 2).

Girişimcilerin temel özellikleri; esneklik, yaratıcılık, risk alma, kararlılık, ikna, azim, inisiyatif, başarı odaklılık, liderlik, dışadönüklük, deneyime açıklık, vicdanlılık Gibb (1987), Hmieleski ve Corbett (2006) olarak sıralanmaktadır. Hisrich (1998) yukarıda sıraladığımız özellikleri teknik, yönetsel ve bireysel olarak gruplandırmaktadır.

Tablo 4: Girişimcilerin Becerileri

Teknik Beceriler	Yönetsel Beceriler	Bireysel Beceriler
Sözlü İletişim	Amaçları Belirleme	İçsel Denetim
Çevresel Gözlem	Karar Verme	Risk Alma
Teknik Yönetim Bilgisi	İnsan İlişkileri	Yenilik Yapma
Teknoloji	Pazarlama	Değişimi Yönetmek
Kişiler arası İlişki	Finans	Kararlı Olma
Dinleyici Olma	Muhasebe	Öngörü – Vizyon Sahibi Olma
Örgütleme	Yönetim	Değişimi Tesis Etmek
Şebeke Kurabilme	Denetim	
Yönetim Türü	Sorun Çözme	
Usta Olma	Girişim	
Takım Oyuncusu Olma	Yönetim Geliştirme	

Kaynak: (Hisrich 1998: 20).

Girişimcide bulunması gereken teknik, yönetsel ve bireysel becerilerin bir kısmı bireyin girişimcilik eğilimine dayalı olarak zaten var olan beceriler iken bir kısmı sonra da geliştirilerek oluşan becerilerdir. Girişimciliğin oluşmasında genetik faktörler, girişimcilik geçmişi, aileden gelen girişimcilik geçmişi, kültürel değerler ve bireyin eğilimleri etkili olan faktörler arasında yer almaktadır.

2.1.4. Girişimciliğin Tarihsel Gelişim Süreci

Girişimcilik insanlık tarihi kadar eskidir. Avcılık ve toplayıcılığın egemen olduğu ilkel toplumlar da tüketim ön planda olduğundan bir müddet sonra üretim odaklı arayışların ortaya çıktığı görülmektedir. Göçebe hayattan yerleşik hayata geçiş ile tüketimden fazla üretim yapılmış böylece ticaret ve zanaatkarlık kavramları ortaya çıkmıştır. 18.yy’a kadar sermayenin belli kesimlerde toplanmasına neden olan Avrupa’daki feodal yapı, coğrafi keşifler, rönesans ve reform hareketleri sanayi devrimine zemin hazırlamıştır (Ercan ve Gökdeniz, 2009: 61).

19.yy sanayi devrimi ile lkeler arası girişimcilik faaliyetleri ekonomik temelli birçok kazanımlara kapı aralamış böylece ülkelerin kalkınmasını olanak sağladığı görülmektedir. Makinaların icadı, fabrikaların kurulması girişimciliği bireysellikten çıkarıp geniş iş sahalarında istihdam yaratmaya imkân sağlamıştır. 1930 yıllarındaki ekonomik buhran ve II. Dünya savaşı hem dünya da hem de Türkiye’de girişimciliği olumsuz etkilemiştir. Türkiye’nin sanayileşmesinde İzmir İktisat Kongresinde alınan kararlar etkili olmuştur. Bu kararlar arasında; hammadde temininde yurt içi kaynakların aktif kullanılması, kredi imkanlarını sağlamak adına Devlet Bankalarının kurulması, demiryolu ağının genişletilmesi, özel sektöre öncelik verilmesi gerekirse devletten destek alınması, sendikaların kurulması ve işçilerin desteklenmesi önem arz etmektedir (Uzuntepe, 2017: 66).

20. yy. sonrası ve 21. yy. bilgi toplumlarında özellikle teknoloji odaklı girişimciliğin küresel çapta çok hızlı ilerleme kaydettiğini, ekonomi ve ticaretin dışında psikososyal bağlamda araştırma literatüründe yerini aldığı görülmektedir.

2.2. GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ

Girişimci eğilimi, bireysel ve çevresel faktörlerin etkisiyle bireyin kendi işini yapma isteği ve kararıdır (Bastak ve Tekin, 2021: 99). Girişimci faaliyetlere ilişkin tüm süreçleri içeren girişimci eğilimi, iş başarısını arttırmada, azimli olmada, yeni bir iş kurma ve devam ettirme noktasında etkili olmaktadır. Girişimci faaliyetlerde bulunmak için belirli düzeyde girişimci eğiliminin olması gerekmektedir (Keling ve diğerleri, 2022: 945). Girişimcilik eğilimini teorik açıdan incelemek adına Ajzen'in Planlı Davranış Teorisini ele almak gerekmektedir. Çünkü Ajzen (1991) teorisinin temelinde; davranışa yönelik tutum, öznel norm ve davranış kontrolü faktörleri yer almakta olup bu faktörler bireyin belirli bir eyleme geçmesinde rol oynamaktadır (Ajzen,1991:188). Dolayısıyla eylemin gerçekleşmesinde bireyin o eyleme karşı eğilimin varlığı önem taşımaktadır.

Alan yazında niyet ve eğilimin birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. Girişimcilik eğilimi bireyin işini kurmasında önemli olmakla birlikte; bireyin girişimci olmasına yönelik kendinde bulunan duygusal, düşünsel ve davranışsal eğilimleri içeren psikolojik içgüdüdür. (Sart, 2020: 59). Duygusal eğilimler; girişimci bireylerin karşılaştıkları olaylar karşısında tutum ve davranışlarına yönelik sergiledikleri duygu durumlarını içermektedir. Düşünsel eğilimler; girişimci bireylerin düşüncelerini ve hesaplamalarını içermektedir. Davranışsal eğilimler ise girişimci bireylerin harekete geçme noktasında fırsatları kollamalarını, dinamik ve aktif olmalarını, riskler karşısında hızlı davranmalarını içeren eğilimleri ifade etmektedir (Aktürk, 2012: 6).

Girişimcilik terimi neyin yapıldığına ilişkin girişimcilik kararlarını, girişimcilik eğilimi ise yeni girişimlerin nasıl yapıldığına ilişkin girişimcilik süreçlerini içermektedir (Lumpkin ve Erdoğan, 2004: 21). Girişimcilik eğilimi; çevresel ve bireysel faktörlerin bir araya gelmesi ile birey tarafından algılanan ve kendi işini yapma yönünde almış olduğu kararları içermektedir (Bastak ve Tekin, 2021: 99). Aynı zamanda girişimciliğe ilişkin bir projeyi ortaya çıkarma, geliştirme ve yönetme eğilimiyle ilişkili olan psikolojik özellikleri içermektedir (Caird, 1991: 179).

Psikolojik olarak bireyin yaşamış olduğu deneyimler, tutumlar, değerler girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkma sürecini etkileyebilmektedir. Demografik faktörler de girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Girişimci bir

aile yapısına sahip olmak, iyi bir eğitim almak, ailenin gelir durumu, yaş, medeni durum gibi faktörler girişimci eğilimine sahip olmayı etkilemektedir (Kalkan, 2011: 192).

Girişimcilik eğiliminin oluşmasında genetik faktörlerin rol oynadığına ilişkin çalışmalar (Nicolaou ve Shane, 2009) mevcuttur. Genler; bireyin içsel kontrol odağı, dışadönük olma gibi kişilik özelliklerini etkileyerek, girişimci eğilimine sahip olmalarına etki edebilmektedir (Nicolaou ve Shane, 2009: 7). Girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında genetik faktörlerin dışında ailenin, arkadaşların, çevrenin, eğitimin ve kültürün etkisi bulunmaktadır (Erentürk, 2020: 262). Toplumun temeli olan aile sistemi, çocuğun karakterinin ve davranışlarının oluşmasında baş aktör olarak yer almaktadır. Dışadönük, başarı eğilimi yüksek, risk almaya meyilli ve çalışkan bir aile modelinde (özellikle aile bireylerinden) kendi işi ile ilgilenen bireylerin çocukları da girişimcilik eğiliminin yatkınlığı söz konusu olmaktadır. Bunun yanı sıra bireyin, almış olduğu kararlarda, risklerde, belirsizleri yönetmede kültürün önemli bir etkisi mevcuttur.

Girişimcilik eğilimi her ne kadar doğuştan kazanılan bir davranış olsa da girişimci potansiyelini ortaya çıkarmak ve yönlendirmek adına çeşitli faktörler yer almaktadır. Bu faktörleri; bireyin kişilik özellikleri, çevresel faktörler, ekonomik durum, sosyal ve toplumsal olaylar, siyasi durum, eğitimin girişimciliğe verdiği katkı ve değerler olarak sıralayabiliriz. Ayrıca girişimci bireyin girişimcilik eğilimini ortaya çıkarma noktasında; hevesli, yenilikçi, kararlı olma, iş gören olmama faktörleri önemli olmaktadır (Sönmez, 2018: 429).

Gürol ve Atsan (2006), üniversite öğrencilerinin girişimci eğilimlerini belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada, öğrencilere mezun olduktan sonra kariyer hedeflerinin ne olduğuna ilişkin 40 soruluk bir ankette “Kendi işimi kurmayı planlıyorum” cevabını veren katılımcılar potansiyel girişimci olarak kabul edilmiştir. Bulgular incelendiğinde; t- testi sonuçlarına göre; öğrencilerin, risk alma eğilimi, içsel kontrol odağı, başarı ihtiyacı ve yenilikçilik özelliklerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Gürol ve Atsan, 2006: 34).

Görüldüğü üzere bir kurulan bir işletmenin başarısı, sürdürülebilirliği girişimci bireyin girişimcilik eğilimine ilişkin psikolojik özellikleri ile ilişkili olmaktadır.

Güvensiz, risk almaktan kaçınan girişimci bireylerin başarılı olma şansı çok düşük olmaktadır.

2.3. GİRİŞİMCİ EĞİLİMİ İLE İLİŞKİLİ PSİKOLOJİK MODELLER

Girişimcilik eğilimine ilişkin birçok model bulunmaktadır. Ancak çalışma kapsamında psikolojik faktörler ile ilişkisi olan modellere yer verilmiştir.

2.3.1. Ajzen'in Planlı Davranış Modeli

Planlı davranış teorisi, çeşitli davranışları öngörmek üzere davranış ilişkilerinin tatmin edildiği bir model oluşturmak üzere uygulanan beklenti-değer teorisidir. Davranış üzerinde etkili olan performansın yanı sıra istemsiz davranışları da tahmin etmeye çalışır (Conner ve Armitage, 1998: 1430). Yani bireyin, karşılaştığı bir davranış olumlu ya da olumsuz bir şekilde değerlendirmesini sağlamaktadır. Bireyin bir davranışa yönelmesinde çok sayıda algı ve inançların içerisinde sadece bir kısım algı ve inançlar dikkat çekici olmaktadır. Bireyin bu noktada yapmış olduğu seçicilik bireyin eğilim ve niyetlerinin belirleyicisi olmaktadır. Davranışa ilişkin eğilim ne kadar yüksek ise o davranışın hayata geçirilmesi o derece kolay olmaktadır.

Ajzen (1991) tarafından motivasyonel öncüller olarak tanımlanan istekler, alışkanlıklar, ihtiyaçlar gibi bilişsel değişkenler; sosyal etki, zaman kısıtlamaları ve görev zorluğu gibi durumsal faktörler girişimci eğilimi üzerinde etkili olmaktadır. Davranışsal niyetleri etkileyen kişisel tutumlar, öznel normlar, algılanan davranışsal kontroller girişimcilikte etkili olan faktörler arasında yer almaktadır (Liñán ve Chen, 2009; 596).

2.3.1.1. Girişimciliğe Yönelik Genel Eğilim Boyutu

Girişimci davranışın gerçekleştirilmesinde öncü olan eğilim, bireyin yeni bir iş kurmasında rol oynamaktadır (Uygun, 2015: 1329). Bir iş kurmak için üretim, yönetim, pazarlama, muhasebe, insan kaynakları, araştırma geliştirme, halkla ilişkiler gibi işletme fonksiyonlarının olması çok önemlidir. Bir girişimci işletme

fonksiyonlarına sahip olabilir ancak girişimci olmasına yönelik bir eğilime sahip değilse başarılı olamaz (Bulsara ve diğerleri, 2010: 398).

2.3.1.2. Girişimciliğe Yönelik Algılanan Öznel Norm Boyutu

Öznel norm, belirli bir davranış karşısında bu davranışa dahil olma veya bu davranıştan kaçınmaya ilişkin toplumsal baskıyı tanımlamaktadır (Staniewski ve Awruk, 2016: 237). Bireyin bir iş kurma sürecinde algılamış olduğu sosyal baskıyı ve bireyin girişimci davranışlarını gerçekleştirme noktasında toplumsal ve sosyal algının etkilerini içermektedir. Sosyal baskı; aile, iş ortamında iletişimde olunan bireyler, arkadaşlar, toplum tarafından gerçekleştirilmektedir.

OECD (Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü) verilerinden yola çıkılarak yapılan araştırmada iş kurma niyetinde olan öğrencilerden; girişimci aile geçmişi veya girişimcilik ile uğraşan arkadaşları olan öğrencilerin iş kurma niyeti daha yüksek olmaktadır (Mwiya ve diğerleri, 2017:597). Birey, girişimci davranışlarını, eyleme geçirmeden önce değerli gördüğü kişiler tarafından yapmaya ya da yapmamaya yönlendirilmekte ve motive edilmektedir (Utami, 2017: 479). Girişimci olmaya karar veren bireyin girişimci faaliyetlerini eyleme geçirmeden önce çevresinde yer alan referanslı bireyler tarafından kararının onaylanmasını işaret etmektedir.

2.3.1.3. Girişimciliğe Yönelik Algılanan Davranış Kontrol Boyutu

Ajzen'in tanımına göre, algılanan davranış kontrolü; bir davranışın performansı üzerinde algılanan kontrol olup, bireyin girişimci olma noktasında karşılaşacağı kolaylık ve zorlukları algılama biçimini ifade etmektedir. Belirli bir durumun, kontrollü bir şekilde, öznel olarak ne ölçüde algılandığını belirlemektedir. Burada kastedilen kontrol duygusu, birey tarafından uygulanan gerçek bir kontrol olmayıp, geçmiş deneyimleri ve gelecekte karşılaşabileceği risklerin öngörülmesiyle şekillenmektedir. Algılanan davranış kontrol boyutu, bireyin girişimcilik eğilimini etkileyerek davranış üzerindeki etkileri dolaylı veya dolaysız olmaktadır (Staniewski ve Awruk, 2016: 237).

Girişimci eğilimi olan bireyin niyetini gerçekleştirmesinde yüksek düzeyde algılanan davranış kontrolü etkili olmaktadır. Bireyin iş kurma noktasında yeteneğine,

becerisine, kaynaklarının ulaşılabilir olmasına yönelik duygusal ve mantıksal algıları içermektedir (Bouarir ve diğerleri, 2023: 4).

Algılanan davranış kontrolü aynı zamanda bireyin öz-yeterliliği ile ilişkilidir. Öz-yeterliliğe sahip olan girişimci; becerilerini, uzmanlık alanlarını ve kişisel kaynaklarını bir araya getirmekte ve doğru zamanda uygulamaya geçirmektedir (Uygun ve Güner, 2016: 43). Böylece, girişimcilik sürecinde bir davranışın gerçekleştirilmesine ilişkin algı; öz-yeterlilik ve algılanan davranış kontrolü ile ilişkili olmaktadır (Ajzen, 2002: 668).

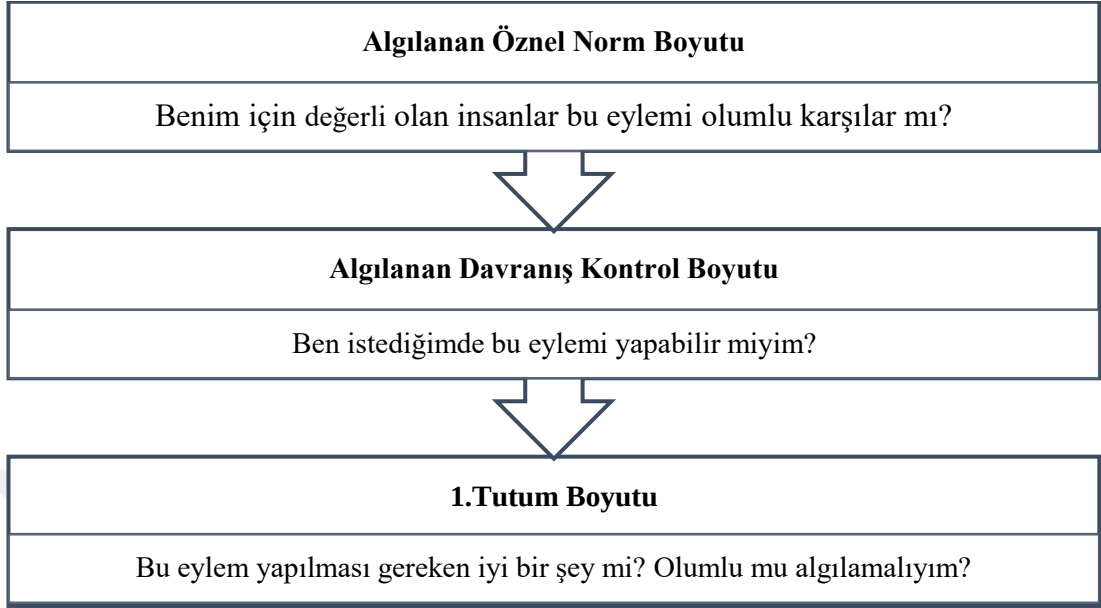
2.3.1.4. Girişimciliğe Yönelik Tutum Boyutu

Tutum, doğrudan gözlenemeyen, bireyin davranışa geçmeden önceki hazır olma halidir. Bireyin girişim sürecinde gerçekleştireceği eylemin sonuçlarını olumlu ya da olumsuz olarak değerlendirmesidir (Kalkan, 2011: 222). Birey bir davranış içerisinde bulunduğu ortaya çıkacak sonuçların hem kendisini hem de başkasının sonuçlarını nasıl etkileyeceğine dair inançları içermektedir (Bouarir ve diğerleri, 2023: 3). Araştırmalar; bireyin tutumlarının yaşam boyunca değişiklik gösterdiğini ve bu değişimin en çok orta yaşta yaşandığını göstermektedir (Ajzen, 2001: 21).

Kalkan (2011) çalışmasında; algılanan davranışsal kontrol, girişimciliğe yönelik tutum ve cinsiyetin girişimcilik niyeti üzerinde pozitif bir etkisi olduğunu görmüştür. Bunun yanı sıra öznel norm ve girişimcilik niyeti ile arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Girişimcilik sürecinde bireyin kendisine sorması gereken sorular Ajzen'in planlı davranış teorisinde yer alan modelleri daha net ayırtırmayı sağlamaktadır.

Şekil 2: Girişimcilik Niyeti Öncüllerinin Soruları

Kaynak: (Mwiya ve diğerleri, 2017: 596). Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.3.2. Özellik (Eğilim) Teorisi

Bireyin kişiliğinin incelenmesine yönelik bir yaklaşım olan özellikler teorisi Gordon Allport tarafından ele alınan bir yaklaşımdır. Allport çalışmalarında özellik kelimesi yerine eğilim kelimesini kullanmıştır.

2.3.3. Shapero'nun Girişimci Etkinlik Modeli

Shapero'nun modelinde, bireyin girişimcilik eylemine geçmesinde, o eyleme karşı arzu edilebilirlik, harekete geçme eğilimi ve güvenilirlik önemli olmaktadır. Aynı zamanda öz yeterlilik, sosyal normlar ve tutumlar da girişimcilik etkinliğinde rol oynamaktadır (Yukarıpınar, 2020: 19). Bu model kapsamında bireyin beklenmedik bir olay veya durum karşısında psikolojik sermaye bileşenleri devreye girmekte, alternatif durumlar karşısında en iyi fırsatı seçmesi beklenmektedir. Girişimcilik eğilimine sahip olan bireyin eğilimi pasif durum da belli koşul ve şartların oluşmasını beklemekte, olumlu veya olumsuz bir durum karşısında girişimci eğilimi açığa çıkmaktadır. Girişimci etkinliği modeli; "harekete geçme eğilimi, "algılanan girişim

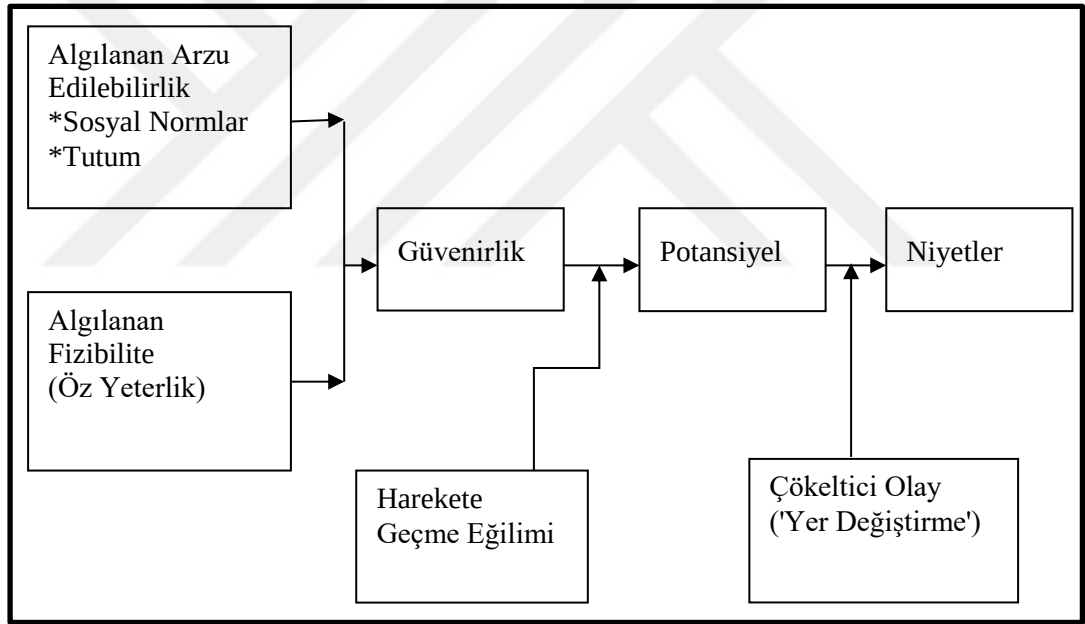
arzulanabilirliği”, “algılanan fizibilite” olmak üzere üç bileşenden (Şekil:3) oluşmaktadır. (Krueger ve Brazeal, 1994: 94).

- Algılanan Arzu Edilebilirlik: Ajzen modelinin sosyal norm ve tutumları ile ilişkisi olan bir kavramdır. Girişimci adayının hem içsel hem de dışsal faktörlerin etkisiyle kendi işini kurma yönündeki kişisel eğilimini ifade etmektedir.

- Algılanan Fizibilite: Algılanan davranış kontrolü ile bağlantılı olan ve özyeterlilik kavramı ile ilişkilendirilen bu kavram, girişimci adayının yeteneklerine güvenerek girişimcilik eyleminde bulunma düşüncesini içermektedir.

- Harekete Geçme Eğilimi: Girişimci adayının girişimcilik eylemini harekete geçirerek kontrol etme arzusunu gerçekleştirme sürecini içermektedir.

Şekil 3: Shapero Modeli

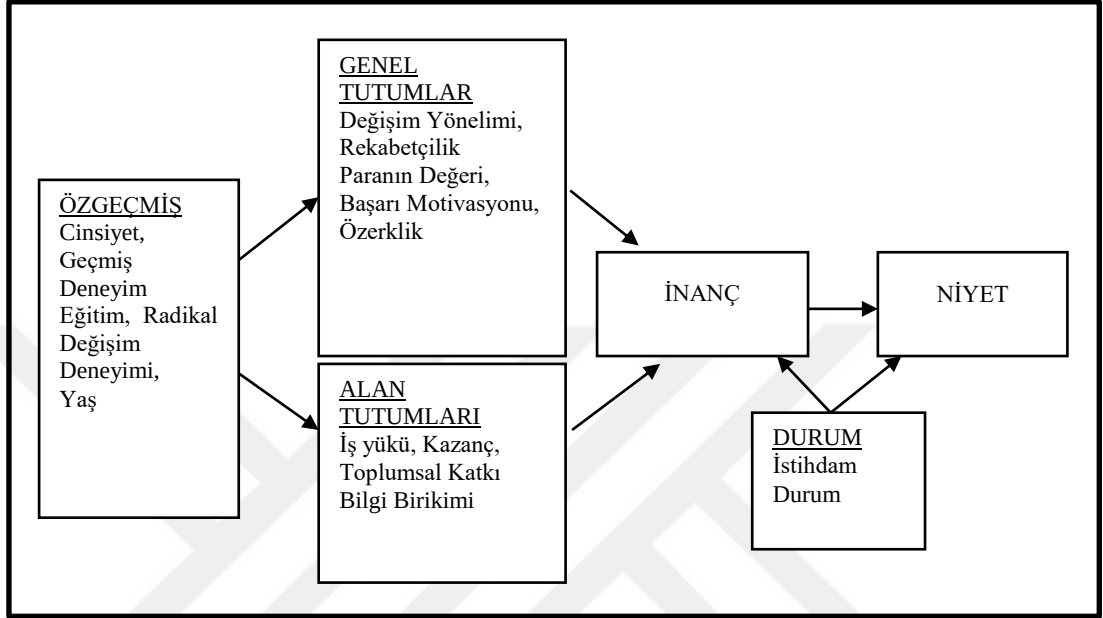
Kaynak: (Krueger, 1994: 95)

2.3.4. Davidsson’un Girişimcilikte Ekonomik- Psikolojik Modeli

Davidsson’un Girişimcilikte Ekonomik- Psikolojik Modeli; girişimci adayının kendi işini kurma niyetini etkileyen ekonomik-psikolojik teoriler göz önüne alarak oluşturulan “birey kendi işini neden kurmak ister?” sorusuna cevap bulma amacıyla kurulmuştur bir modeldir. Girişimci adayının özgeçmişi, girişimcilik eğilimi, bireyin

taşıdığı girişim inancı girişimciliğe dair iş kurmasında etkin rol oynamaktadır (Davidsson, 1995: 2).

Şekil 4: Davidsson Modeli

Kaynak: (Davidsson, 1995: 5)

Şekil 4’ te yer alan kavramlara ilişkin açıklamalar şöyledir (Davidsson, 1995: 6):

Niyet: Girişimci adayının girişimde bulunmadan önce niyetinin ortaya çıktığı varsayılmaktadır. Bazı durumlarda birey girişimcilik eğilimine ve niyetine sahip olsa da niyetlerini gerçek davranışa dönüştüremez, girişimde bulunamaz.

İnanç: Girişimci adayının girişimde bulunma sürecinde niyetine girdiği işte kararlılığını gösteren bir modeldir. Bandura’nın öz-yeterlilik kavramına benzemektedir.

Durum: Girişimci adayının girişimci olma ve kendi işini yapma kararında; işsizlikten kaçınma, fırsatları yakalama gibi unsurlar etkili olmaktadır. Literatür araştırmalarında da işsiz kalanlar ve öğrenciler arasında girişimci adaylarının oranının yüksek olduğu görülmektedir.

Genel Tutumlar: Girişimci adayının girişimciliğe dair eğilimlerini içeren değişim yönelimi, başarı motivasyonu, rekabetçilik gibi psikolojik unsurları içermektedir.

Alan Tutumları: Girişimci adayının kendi işini kurma eğilimine yönelik inancını ifade etmektedir.

Özgeçmiş: Girişimci adayının geçmiş deneyimleri ile tutumları (genel tutumlar, etki alanı tutumları) arasında ilişkiler mevcut olup, bu ilişkiler tutarlı olmaktadır. Araştırma sonuçları, cinsiyet değişkeni açısından erkeklerin kadın girişimcilere oranla daha fazla olduğunu göstermektedir. Kadın girişimcilerin öz-yeterlilik algılarının arttırılması adına Şekil:4'te yer alan modeldeki tutumların dikkate alınarak iyileştirilmesi önemli olmaktadır. Girişimci adayının girişimcilik eğilimlerinin temelini oluşturan özgeçmiş, girişimciliğe olan inanç ve kararlılığı mevcut iş durumu girişimcilik niyeti ile birleşerek girişimcilik eylemini hayata geçirmekte etkili olmaktadır.

2.4. GİRİŞİMCİ EĞİLİMİNİN OLUŞMASINDA ETKİLİ OLAN PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Çalışma yaşamında, yakın zamana kadar genel kanı, bireyin çalışma ortamında yaşadığı negatif duygu durumlarının örgüte zarar veren kısımlarını göz önüne alarak ortamdan uzaklaştırmasını amaçlamaktı. Çünkü bu negatif olaylar, durumlar örgüte zarar verme inancını taşımaktadır (Met, 2010: 889). Sonraki süreçte duyguların çalışma hayatından ayrı ele alınamayacağı anlaşılmış olup, çalışanlara daha çok önem vermeye başlanmış, böylece pozitif psikoloji bilimi örgütlerde de hayat bulmaya başlamıştır.

Girişimciliğin kökenleri ekonomiye dayanmakla birlikte, girişimciliğin meşru bir kimlik kazanmasında psikoloji önemli bir rol oynamaktadır. Girişimci bireylerin başarısı ekonomik ve finansal fırsatların değerlendirilmesinin yanı sıra motivasyon, kişilik özellikleri, psikolojik sağlamlıkla da ilişkili olmaktadır (Baum vd, 2007: 17).

Bireyin kişilik özellikleri girişimci olmalarında en önemli ayırıcı özellik olarak ön plana çıkmaktadır. Literatür araştırmalarında ayırıcı kişilik özellikleri arasında; dürüstlük, samimiyet, etik davranış, görev sorumluluğu olan kişisel değerler, başarı ihtiyacı ve risk alma eğilimi yer almaktadır. Girişimcilikte kişisel değerler; bireyin yaşamının erken dönemlerinde ebeveynlerin, öğretmenlerin, bulunduğu toplum ve kültürün aktarmış olduğu değerler ile beslenerek içselleştirilmekte daha sonra da sosyalleşme sürecinde topluma aktarılan değerleri içermektedir (Cunningham, 1991:

48). Çetinkaya Bozkurt vd. (2012) başarılı bir girişimcide bulunması gereken en önemli kişilik özelliğinin ‘özgüven’ olduğunu ifade etmişlerdir.

Girişimcilikte kişilik özelliklerini psikolojik açılarından inceleyen ilk alan yazın çalışmaları McClelland (1961) tarafından yapılmıştır. Alinyazında yapılan çalışmalara göre; girişimcilerin, girişimci olmayanlara kıyasla daha yüksek başarı ihtiyacı, iç kontrol odağı, risk alma eğilimi, belirsizliğe tolerans, özgüven ve yenilikçilik sergilediklerini göstermektedir (Koh, 1996: 12). Kişilik özelliklerine ilişkin bu değerler; psikolojik, sosyolojik, çevresel durumların etkisiyle oluşmakta ve şekillenmektedir. Girişimciliğin psikolojik ekolüne göre; bu değerler bireyin yaşamının çok erken dönemlerinde yerleştiği için ileriki yaşlarda okullarda ya da üniversitelerde aşılması güç olmaktadır (Cunningham, 1991: 50).

Girişimcilik eğilimin oluşmasında etkili olan bireysel psikolojik faktörler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır.

2.4.1. Başarı İhtiyacı Motivasyonu

Girişimci eğilimine sahip bireylerin en büyük motivasyon kaynağından biri de sürekli başarı sağlama arzusunu taşımalarıdır. Motivasyon; bireye özel olup, belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere arzuları, dürtüleri ve istekleri içeren, kişinin davranışlarında gözlemlenebilen bir kavramdır.

Mc.Clelland tarafından geliştirilmiş olan “Başarı İhtiyacı Motivasyon Teorisi” bireyin, motivasyon sağladığı ortamda güç ve yeteneğini ortaya koyarak rekabet etmesidir (Stewart, 1999: 192). Mc Clelland tarafından Meksika, Amerika ve Hindistan’da gerçekleştirilen Kakinada deneyinde, genç girişimcilere üç ay süren başarı motivasyonunu teşvik eden eğitimler verilmiş, bu eğitimler sonucunda girişimci adaylarının başarı ihtiyacı motivasyonu yüksek bulunmuştur (Mittal ve diğerleri, 2023: 814). Görüldüğü üzere girişimcilik eğiliminin bir sonraki aşaması olan eyleme geçiş sürecinde yüksek motivasyon etkili olmaktadır (Caird, 1991; 180). Belirsizlik altında karar alırken motivasyonun yüksek tutularak, pozitif yaklaşımda bulunulması girişimcilikte etkili olmaktadır.

Bu teori kapsamında yer alan ilişki kurma, güç kazanma ve başarıma ihtiyacı, bireyin girişimcilik eğiliminin itici güçleri arasında yer almaktadır (Koçel, 1995: 389). Başarı motivasyonu yüksek olan bireyler; sorumluluk sahibi olup, görevlerini takip

etmekte, proaktif düşünce davranışlarını sergilemektedir (Koh, 1996: 14). Aynı zamanda başarılarını arttırma noktasında geri bildirimi kıymetli bulmaktadır (Lumpkin ve Erdoğan, 2004: 23). Bu kişiler sadece sosyalleşme ve tanınma amaçlı değil aynı zamanda girişimcilik eğilimini harekete geçirme noktasında girişimciliğe adım atmaktadır.

McClelland, başarıya ulaşma eğiliminin gerçekleşmesinde belirsizlik durumlarında karar vermenin ve durumların doğaçlama şeklinde gerçekleşmesinin en önemli girişimci özelliği olduğunu belirtmektedir (Subramaniam ve diğerleri, 2023: 173).

Koh (1996), tarafından yapılan araştırmada, yüksek lisans öğrencilerinin psikolojik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bulgular incelendiğinde; girişimcilik eğilimini etkileyen özellikler belirsizliğe karşı tolerans ve yenilikçilik iken girişimcilik eğilimini etkilemeyen özellikler ise başarı ihtiyacı ve kontrol odağı olarak sıralanmıştır.

Başarı ihtiyacının girişimci eğilimini olumlu yönde etkilediği birçok çalışma mevcuttur. Ruanda'da küçük işletmelerin büyüme sürecinde başarı ihtiyacı motivasyonunun ne derece etkisi olabileceğine dair 133 işletme ile nicel, 25 girişimci ile nitel çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre küçük işletme sahibi girişimcilerin işlerini büyütmede başarı ihtiyacı motivasyonuna gereksinim duydukları sonucuna ulaşılmıştır (Eijdenberg, Paas, Masurel, 2015: 230).

2.4.2. Girişimci Öz yeterliliği

Girişimcilerin psikolojik sermayesi olarak kabul edilen girişimci öz yeterliliği 1990'lı yıllarda Bandura'nın araştırması ile ortaya çıkmıştır. Girişimci bireylerin öz güvenlerini ve başarı derecelerini ifade etmektedir. Girişimci bireyin karşılaşmış olduğu riskler ve zorluklar psikolojik olarak baskı ve strese sebebiyet verebilmektedir. Girişimci öz yeterliliğin devreye girmesi ile birey, kendi becerilerine olan güvenini kaybetmeden, hedeflerine ulaşma noktasında daha sağlıklı karar verebilmektedir.

2.4.3. İçsel Kontrol Odağı / Kararlılık

Kontrol odağı; bireyin, yaşadığı olayların sonuçlarına ilişkin taşıdığı inancı ifade eden psikolojik bir kavramdır. Girişimci aday girişimcilik faaliyetinde bulunurken sürdürülebilirlik adına başarılı olup olamayacağını, zorlukları nasıl aşacağını düşünür. İşte bu noktada kontrol odağı devreye girmektedir. Birey, yaşanan olayların kontrolünün kendinden kaynaklı olduğu inancını taşıyorsa içsel kontrol; kendi dışında, dış faktörlerden kaynaklı olduğuna inanıyorsa dışsal kontrol odaklı olma eğilimine sahiptir (Gartner, 1985: 702).

İçsel kontrol odağı bileşenlerini; başarı, çalışkanlık, hoşgörü, inisiyatif, etkililik, sosyallik oluşturmaktadır (Caird, 1991:180). İçsel kontrol odağı eğilimine sahip olan bireyler, başarı – başarısızlıkların sorumluluğunu yetenek ve çabalarına atfetmektedir. Daha bağımsız olma arzusu taşıyan bu bireylerin, belirsizliklerle başa çıkma ve risk alma eğilimleri daha yüksek olmaktadır. İçsel kontrol odağının risk alma ve özerlik üzerinde de etkisi bulunmaktadır (Lumpkin ve Erdogan, 2004: 27). Dışsal kontrol odağına sahip bireyler ise başarı veya başarısızlıkların sorumluluğunu bulundukları ortam, şans, işin zorluğu, kader, rakip kişilerin üstünlüğüne bağlamaktadırlar (Caird, 1991; 181).

Yapılan araştırmalarda bireyin başarılı olmasında kararlılığın büyük etkisi olduğu ortaya koyulmaktadır. Başarılı olmanın arkasında gayret ve çaba bulunmaktadır. Hedeflere ulaşmada yılmadan, sebat içerisinde gayret ve çaba göstermek kararlılığın en büyük göstergesi olmaktadır.

İçsel kontrol odağı yüksek ve kararlı olan kadın girişimciler, olay ve durumları, bilgi ve becerilerini kullanarak bunları değiştirme eğilimine sahip olmaktadır. Böylece yeni teknolojileri kullanmaktan ve inovasyon yapmaktan çekinmezler (Gurnani, 2014: 32).

Garner, Gatewood ve Shaver (1995), 1991-1992 yılları arasında 142 potansiyel girişimcinin iş kurma davranışlarını ve başarıyı etkileyen bilişsel faktörlerinin incelenmesi hususunda yapmış oldukları araştırmada, kadın girişimcilerin içsel kontrol odaklı (örneğin; kendi işimin patronu olmak isterim) cevaplar verdiği görülmektedir (Gartner ve diğerleri, 1995: 384).

2.4.4. Özerklik / Bağımsızlık İhtiyacı

Özerklik, bireyin motivasyonun önemli bir faktörü olan içsel kontrol odağını sağlayarak davranışlarını gerçekleştirmesini ifade etmektedir.

Girişimciliğin kritik bir göstergesi olan özerklik, aynı zamanda iş kurmanın en güçlü nedenlerinden biri olarak gösterilmektedir (Caird, 1991; 181). Özerk birey, dış kaynaklı çevresel faktörlerden etkilenmeden, kişisel içgörülerini hareket ettirmektedir (Sharma ve diğerleri, 2023: 102). Yüksek özerliğe sahip olan birey; bağımsız çalışan, kendi kararlarını verebilen, lider ruhlu özellikleri taşımaktadır (Caird, 2013: 6).

2.4.5. Hesaplı Risk Alma Eğilimi

Hesaplı risk alma, bireyin zorlu bir hedefe ulaşmak istediğinde bu süreçte yol haritasında eksik olan bilgilerle başa çıkma ve risk faktörü oluşturan beceriler noktasında risk alma eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Caird, 1991; 179). Hesaplı risk alma eğiliminde şans yerine beceriler, yapılan işin sonucunu etkilemekte, başarı olasılığını arttırmaktadır. Girişimciliğe ilişkin faaliyetlerin daha çok belirsizliğin ve riskin yüksek olduğu ortamlarda gerçekleştiği görülmektedir. Girişimci bireyler bu tür ortamlarda fırsatları değerlendirerek cesur adımlar atmaktadır (Lumpkin ve Erdogan, 2004: 28).

Girişimci tanımlarının genelinde risk alma eğilimi yer almaktadır. Risk alma eğiliminde iki temel unsur yer almaktadır. Birincisi girişimciliğin başlangıcında yer alan risk, ikincisi girişimin başarısızlığa uğraması durumunda ortaya çıkan başarısızlık olasılığıdır. Fakat girişimci bireyin iç kontrol odağı yüksek olduğunda, kendine olan inancından başarısızlığa düşme olasılığı da kısmen düşük olmaktadır (Brockhaus ve diğerleri, 2002; 260).

Girişimcilikte hesaplı risk alma, esasında ölçüsüz ve yüksek bir risk içermediği sürece amacına uygun olmaktadır. Drucker'a göre; girişimci için riski alma noktasında asıl tehlike girişimcinin kendini yenileyememesi ve değişime ayak uyduramaması olmaktadır. Bu noktada girişimcinin karar verme yeteneğini geliştirerek riskleri üstlenmesi başarıya ulaşmada etkili olmaktadır (Erdoğan, 2024:13).

2.4.6. Yaratıcı Eğilim / Yenilikçilik

Yaratıcı eğilim; girişimci bireyin, özgün yeni fikirler ortaya çıkarmasına ve problem çözme yeteneğine yönelik doğuştan miras olarak gelen bir eğilimdir. Yaratıcılık eğiliminin temelinde; yeni ve sıra dışı fikirler üretme, yenilik, akıcılık, özgünlük, kalite, dikkatli ve meraklı olmak gibi unsurlar yer almaktadır (Caird, 1991; 180). Bu nedenle yaratıcı bireyler girişimciliğe adım atma noktasında daha eğilimli olmaktadır.

Pozitif psikoloji bağlamında her bir bireyin doğuştan gelen kendine özgü farklı yetenek ve yaratıcılık potansiyeli mevcuttur. Bu noktada yaratıcı eğilimini ortaya çıkarmak veya geliştirmek adına psikolojik sermaye bileşenlerini harekete geçirmek önemli olmaktadır.

Yenilikçilik; girişimcinin işletmenin performansını iyileştirmek, geliştirmek adına rekabet ortamında farklı ve yeni fikirler üretmesini gerektiren durumları içermektedir. Schumpeter'in vurguladığı üzere, girişimciliğin temel işlevinden biri olan yenilikçilik beraberinde riski de kabul etmeyi gerektirmektedir.

2.4.7. Belirsizlik Toleransı

Belirsizlik toleransı; girişimcinin engelleri aşarak, zorlukları tahmin ederek fırsatlar yaratmasıdır. Belirsizlik; bireyin yaşamış olduğu bir olayı, durumu tanımlayamadığında, sonucunu kestiremediğinde yaşamış olduğu psikolojik bir durumdur. Toleransı yüksek olan girişimci bireyler; belirsiz durumları kaygı taşımadan sakince yönetirken, toleransı düşük olan girişimci bireyler belirsizlik karşısında endişe, stres ve kaygı yaşamaktadır (Nazarlı, 2021; 28). Belirsizlik toleransının, risk alma ve yenilikçilik üzerinde olumlu etkisi bulunmaktadır (Lumpkin ve Erdogan, 2004: 29).

Girişimcilik eğilimine sahip olan bireyler girişimci özelliklerini de taşımaktadır (Marangoz ve diğerleri, 2016: 27). Yukarıda açıklanan nitelikler bireyin girişimci eğilimini harekete geçirmekte, böylece bireyin kendi işini yapma noktasında motivasyonunu ve kararlılığını sağlamış olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ VE KADIN KOOPERATİFLERİ

Bu bölümde kadın girişimciliği ve kadın kooperatiflerine yer verilmiştir. Kadın girişimciliğine ilişkin kavramsal çerçeve, kadın girişimcilerinin önündeki psikolojik engeller ve kadın girişimciliğini destekleyen kurum ve kuruluşlar açıklanmıştır. Kadın kooperatifçiliği bağlamında da kooperatiflerin tanımı, ilkeleri, kadın kooperatif örgütlenmesine ilişkin konulara yer verilmiştir.

3.1. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

3.1.1. Kadın Girişimciliğinin Tanımı ve Önemi

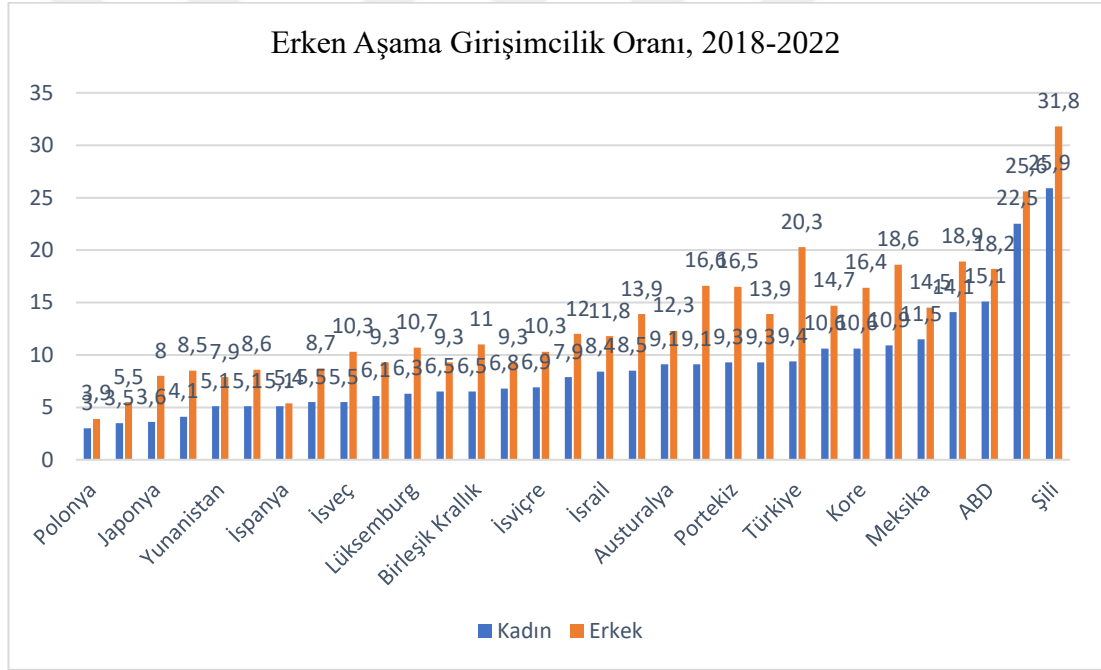
Risk faktörünü göz önüne alarak kendi nam ve hesabına göre çalışan, işgücü ve sermaye kaynaklarını planlayan, uygulayan ve doğru zamanda kullanan, proaktif düşünerek ürün ve hizmetlere ilişkin proje üreten girişimci kadınlara kadın girişimci denmektedir (Tömen, 2013:29).

Girişimci kadınlar, girişimciliğe adım atarak toplumda değer görmekte ve belli bir konuma gelmekte olup bu durum aynı zamanda refah ve ekonomik kalkınma ile de ilişkili olmaktadır. Özellikle öz güveni yüksek kadınların girişimcilik faaliyetlerinde bulunması, ekonomik güçlenmeyi sağlayarak diğer kadınlar için de istihdam kapısı oluşturmaktadır. Aynı zamanda kırsal kesimdeki kadınlar arasında girişimcilik kültürünün gelişmesine katkı sağlayarak istihdam olanakları oluşturmaktadır. Kadın girişimcilerin; bilgi ve becerilerini aktif kullanabileceği sektörlere yöneldiği, finansal kaynaklara ulaşmakta yaşadıkları zorluk ve engellerden dolayı düşük sermayeli faaliyet alanları seçtikleri görülmektedir.

Kadın girişimciliği kavramı ilk defa 1974 yılında literatürde yerini almış, 1980 sonrası iş yaşamında daha etkin olarak rol almıştır (Tekin, 2018: 151). 1990'ların ilk yarısında kadınlara işletmelerini kurma yönünde destekler verilmekte, kadın girişimciliğini teşvik etmek adına bu dönemde kredi destekleri sağlanmaktadır. 1990'ların ikinci yarısında kadın işgücüne katılımı düşüşlerin olması ve derinleşen yoksulluk, politik olarak kadın girişimciliğinin desteklenmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır (Ecevit, 2007: 47).

Geçmişten günümüze kadın girişimciliğinde görülen artışın birden fazla nedeni bulunmaktadır. Sosyo-kültürel değişimin sonucunda kadınların çoğunun iş gücüne katılmış olması ve kadınların eğitim ve öğrenim düzeylerinde belirgin artışların olması en önemli nedenlerden biridir. İkinci neden olarak başarılı kadın girişimcilerin sayısının artması ile rol model olmalarını sayabiliriz. Üçüncü bir neden kadın çalışanların bulunduğu örgütlerde yükselememe ve cam tavan etkisiyle iş tatminini yakalayamamış olmalarıdır. 2018-2022 yılları arasındaki OECD araştırma verilerine göre kadınların erken aşama girişimcilğe katılım oranı erkeklere göre yaklaşık %30 daha az olmaktadır (Tablo:5).

Tablo 5: Kadın ve Erkek Girişimciler de Erken Aşama Girişimcilik Oranı 2018-2022

Kaynak: (OECD, 2024)

Tablo 5’de, OECD ülkeleri arasında kadın ve erkek girişimci oranları incelendiğinde en fazla farkın olduğu ülkenin %10,9 ile Türkiye olduğu görülmektedir. Kadınların girişimcilğe katılım oranı %9,4 iken, erkekler de bu oran %20,3 olmaktadır. Kadın ve erkek girişimci oranlarından en az farkın olduğu ülke ise İspanya olmaktadır. Kadınların girişimcilğe katılım oranı %5,1 iken, erkeklerde bu oran %5,4 olmaktadır.

Günümüzde iş alanları içerisinde özellikle el becerilerinin gelişmiş olduğu alanlarda kadın girişimciliğinin ön plana çıkmış olduğu görülmektedir. İş alanları içerisinde terzilik güzellik salonları, tuhafiyecilik, online ürün pazarlama sayabiliriz. Teknolojinin ve dijitalleşmenin etkisiyle son dönemlerde kadın girişimcilerin imajları daha görünür hale gelmektedir.

ABD’de 624 kadın girişimciler arasında yapılan “Cox Business Snapshot of Women Entrepreneur” anketine göre kadınları girişimciliğe iten faktörler;

- Kendi işinin patronu olma isteği %52
- Tutkularının peşinden gitme isteği %47
- Kendi işini yaparak daha fazla kazanç sağlamak %32
- Çocuk ve aileleri ile daha fazla vakit geçirme isteği %28 olarak sıralanmaktadır.

Fauzi ve diğerleri, (2023) tarafından kadın girişimciliğine ilişkin detaylı analiz 1970-2021 arasında yayınlanan 242 bilimsel dergi, makale incelemesi bibliyometrik veri analizi kullanılarak yapılmıştır. Kadın girişimciliğine ilişkin ilk atıf çalışması 1996 yılında yapılmış olup, 2007 yılında büyük bir ivme kazanmış bulunmaktadır. Bulgulara bakıldığında; kadın girişimcilerin erkek girişimcilere göre girişimin başlangıcında düşük sermayeye sahip olması, eğitim ve iş deneyim eksikliği, daha az çalışma saatleri içerisinde yer alması nedeniyle daha düşük bir başarı sergilediği sonucuna ulaşılmaktadır. Az gelişmiş ya da gelişmekte olan Endonezya, Lübnan gibi ülkelerde, kadın girişimcilerin sosyo-kültürel yapıdan kaynaklı çevre sorunlarını aşmadığı görülmektedir. Yine aynı araştırmada yapılan kelime analizinde dört küme ortaya çıkmış olup, sırasıyla kadın girişiminde inovasyon, özyeterlilik, kadın girişimcileri güçlendirme ve en son küme kadın girişimcilerin kendi işlerinde çalışması ve yardımı olarak sıralanmaktadır.

Kadınları girişimciliğe adım atmasında en önemli motivasyon faktörlerini; güvenliğe yönelik motivasyonlar, bağımsızlığa yönelik motivasyonlar, içsel ve dışsal motivasyon faktörleri oluşturmaktadır (KOSGEB, 2017: 17). Girişimciliği bir fırsat olarak görmeleri, ailesini ve kendisini güvence altına almak, alternatif kariyer arayışı, özerklik arayışı, başarı isteği, kendini gerçekleştirme, gelir arayışı, aile bütçesine katkı sağlama, toplumsal örgütlenme ve dayanışma güdüsü etkili olmaktadır (Bruni, 2004:

263). Kadının güçlenmesi aynı zamanda toplumun ekonomik, sosyal, psikolojik, eğitim konularında güçlenmesine etki etmektedir (Sharma, 2023: 99).

Hundera ve diğerleri (2019) gelişmekte olan ölkeler bağlamında kadın girişimcilerin rol çatışmaları ile nasıl başa çıkmaları gerektiğine dair yapmış oldukları çalışmada, psikolojik sermaye bileşenlerinden iyimserlik, dayanıklılık ve özyeterliliği yüksek olan kadın girişimcilerin sosyal rollerinden ziyade girişimci rollerine daha fazla bağlılık eğilimi gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır (Hundera, 2019: 139).

Toplumların gelişmişlik düzeyleri toplumun kadına atfedilen değeri üzerinden belli olduğundan, kadınların girişimcilik eğilimlerini ortaya çıkarması yönünde teşvik edilerek desteklenmesi önemlidir.

Girişimci eğilimlerini destekleme mekanizmalarının odak noktasını psikolojik yaklaşımlar oluşturmaktadır. Kadınların girişimci olma noktasında arka planda yer alan motive edici psikolojik faktörleri bilmek kadınların hedeflerine ulaşmasında önemli rol oynamaktadır.

3.1.2. Kadınların Girişimci Eğilimleri

Kadın girişimcilerin özünde yer alan girişimcilik eğilimi; inanç, bireysellik ve yaratıcılık ile eyleme dönüşmektedir. Fırsatları belirleyerek, sorunlara çözüm noktasında taşıdıkları inanç kadınları güçlü kılmaktadır. Sosyal sınıf fark etmeksizin kadının ilk işletmesi, hanesinin idaresini üstlendiği yer olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadının fitratında yer alan sabır, dikkat, detayları görebilme, sezgisel yaklaşımı girişimciliğin ortaya çıkması ve sürdürülmesinde anahtar kelimeler olarak görölmektedir.

Sanayileşmenin gelişmiş olduğu birçok ölkede kadınlar maaşlı çalışma yerine kendi işlerini kurmayı tercih etmektedir. ABD’ de 1989 da işletmelerin %30 un kadın girişimcilerden oluştuğu, 2000 öncesi dönemde yapılan araştırmalarda Kanada ve Finlandiya’da kadın girişimcilerin %30 oranında olduğu görölmektedir (Gürol, 2000: 227).

Kadın girişimciler erkek girişimcilere göre karakteristik yönden farklılıklara sahiptir. Motivasyon, finansman kaynaklar temini, kariyer geçmişı, kişilik özellikleri, çevresel destek mekanizmaları ve girişimciliğin türü açısından kadın ve erkek girişimcilerin amaçları ve yol haritaları farklılaşmaktadır. Kadın girişimciler; tanınma,

itibar görme, fark edilme ve başarı arzusu ile hedeflerine ulaşma gayreti içerisinde olup, engelleri azimle ve kararlı bir şekilde aşmaya çalışmaktadırlar.

Özünde kadınları motive eden ve girişimcilik eğilimlerini harekete geçiren psikolojik faktörler etkili olmaktadır. Kadının girişimcilik eğilimi, eldeki kıt kaynakları yarar sağlayacak ürün ve hizmete dönüştürmede, yeni istihdam alanları yaratmada ve hemcinslerine rol model olmada erkek girişimcilere kıyasla fark yaratmaktadır. Psikolojik bağlamda dayanıklı olan kadınların, kadın girişimcilik alanında daha başarılı oldukları görülmektedir. Risk alan, krizi yöneten, çevresel sorunlar karşısında daha duyarlı ve bilinçli yaklaşan kadın girişimcilerin dışa dönüklük, vicdan, memnuniyet ve sosyal girişimcilik özelliklerinin olumlu olduğu görülmektedir (Işık ve Çiçek, 2020: 190).

Riantoputra (2020), araştırma kapsamında kadınların girişimcilik eğilimlerine ilişkin psikolojik faktörlerini incelemiş; kararlılık, risk alma eğilimi, özgüven ve yenilikçilik sahibi girişimci kadınların daha başarılı olduğu bulgusuna ulaşmıştır (Riantoputra and Muis, 2020: 159).

Kadınların girişimcilik eğilimleri, içinde bulunduğu kültürün ve çevrenin beklenti ve ihtiyaçlarına göre farklılık göstermekte ve şekillenmektedir. Bu noktada kadın girişimcilerin almış olduğu eğitimler, risk alma eğilimleri, fırsatları değerlendirme noktasında kendilerine duydukları öz güven girişimcilik eğilimlerini belirlemede etkili olmaktadır (Marangoz ve diğerleri, 2016: 27).

Kızılaslan (2015), Hatay ilinde kırsal kesimde yaşayan kadınların girişimcilik eğilimlerine ilişkin yapmış oldukları araştırmada; girişim eğilimi gösteren kadınların en çok kurmak istedikleri iş türü, el işi satan bir işyeri açmaktır. Girişimci eğilimi göstermeyen kadınlar ise daha çok memur olma ya da lokanta açma yönünde isteklerini dile getirmişlerdir. Kadınların %74'ü tamamen kendilerine ait işletme kurma eğilimindedir. 120 girişimcilik eğilimi olan kadınların iş yeri açmayı isteme nedenleri arasında sırasıyla; kazanç sağlama, aile bütçesine katkı sağlama, ekonomik özgürlük, aileye gelecekte var olabilecek iş bırakma, sosyal statüyü yükseltme, bir bayanın başarılı olabileceğini kanıtlama, başkasının emri altında çalışmayı istememek, birey olarak başarılı olacağını kanıtlamak, aile içinde saygınlık, yeni bir çevre edinmek olarak cevaplanmıştır. Girişimci eğilimi olmayan kadınlarda ise işyeri açmak

istemelerinin nedenleri arasında birinci sırada ekonomik özgürlük yer alırken son sırada yeni bir çevre edinmek maddesi yer almaktadır.

3.1.3. Kadın Girişimcilerin Sınıflandırılması

Adler, araştırmasında kadın girişimcileri motivasyonları ve yaşam koşulları göz önüne alınarak sınıflandırma yapılmış, buna göre kadın girişimcileri beş sınıfta gruplandırmıştır (Gürol, 2000: 227).

- Birinci grup kadın girişimciler, “cam tavan” dan dolayı yönetim kademelerinde yukarı yönlü kariyerleri kısıtlanan kadın çalışanların işyerinden ayrılarak girişimci olmalarını içermektedir.

- İkinci grup; çalışma ortamında gereği kadar esnek çalışmayı yakalayamadığı için ayrılan gruptur.

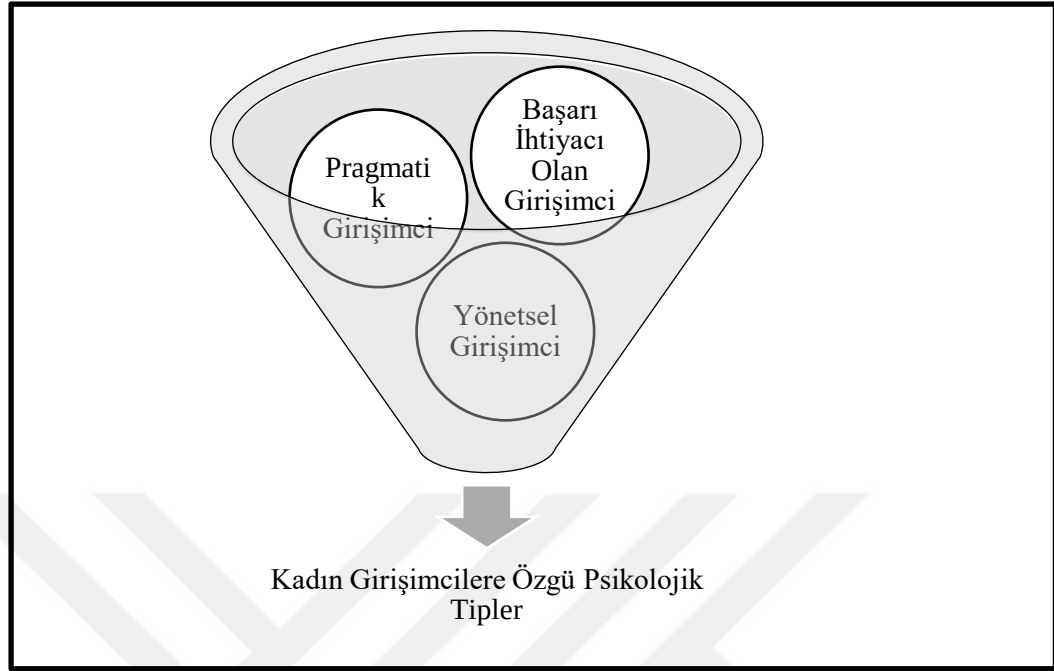
- Üçüncü grup kadın girişimciler daha küçük yaşlarda kendi işletmelerini kuran gruptur.

- Dördüncü grup kadın girişimciler daha ileriki yaşlarda hatta emeklilik dönemlerinde iş kuran girişimci gruptur. Bu gruba giren kadın girişimciler İngiltere’de oldukça yaygındır.

- Beşinci grup kadın girişimciler ise işsizlik korkusuyla her yaş grubunda görülen girişimci gruptur.

1991 yılında Avusturya’da 60 kadın girişimcinin başarı motivasyonuna ilişkin psikolojik özellikleri incelenmiş, araştırma sonucunda kadın girişimcilere özgü üç tip psikolojik tipoloji (Şekil 5) ortaya konmuştur (Langan-Fox, Roth, 1995: 209).

Şekil 5: Kadın Girişimcilere Özgü Tipolojiler

Kaynak: (Langan-Fox, Roth, 1995: 209). Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.1.3.1. Yönetsel Girişimci Kadınlar

Fox and Roth'un (1995) araştırma sonuçlarına göre, "yönetsel girişimci" özelliğine sahip kadın girişimciler; yüksek oranda etkileme gücüne sahip, boyun eğmeye dirençli olma eğilimi gösterirler. Bu grupta yer alan kadın girişimcilerin güçlü yönleri; "içsel kontrol odağı", "başarı ihtiyacı", "kariyer hedefi", "iş tatmini" olarak sıralanmaktadır. Zayıf yönleri ise düşük seviyede "insanlığa güven duyma" olarak sıralanmaktadır.

3.1.3.2. Pragmatik Girişimci Kadınlar

Fox and Roth'un (1995) araştırmasında yer alan kadın girişimciler; başarı, iş tatmini, güven, güç ve etki ihtiyacına ilişkin orta düzeyde psikolojik değişkenlik gösterirler. Kadın girişimcilerin zayıf yönleri; "içsel kontrol odağı", "aileden bağımsız olma", "boyun eğmeye direnç gösterme" olarak sıralanmaktadır. Pragmatik kadın girişimcilerin en büyük motivasyon kaynağı; ileride işleri çocuklarına devretme planı ve kendi işini kurarak daha fazla gelir elde etme olarak sıralanmıştır.

3.1.3.3. Başarı İhtiyacı Olan Girişimci Kadınlar

Fox ve Roth'un (1995) araştırmasına göre, bu grupta yer alan kadın girişimciler; başarı, iş tatmini, güven, güç ve etki ihtiyacına ilişkin düşük düzeyde psikolojik değişkenlik gösterirken yüksek düzeyde başarı ihtiyacı gösterirler.

3.1.4. Kadın Girişimciliğinin Önündeki Engeller

Kadın girişimcilerin motivasyon ve psikolojik sermayeleri ne kadar güçlü olsa da psikolojik engel ve zorluklar ile karşı karşıya kalmaları kaçınılmazdır.

Girişimciliğe yönelik genel tutumlar, kadın girişimcilerin görünmez hale geldiği, girişimcilik eğilimlerine ilişkin analizlerinin yetersiz ve önemsizleştirildiği görülmektedir. Küresel bağlamda girişimciliğe yönelmek isteyen kadınlar; bilgi ve beceri eksikliği, piyasa koşulları, sermaye eksikliği, sosyal sorunlar, rol çatışması, kültürel unsurlar, yasal zorluklar ve örgütlenememe nedeniyle birçok engel ve sorun ile karşılaşmaktadır (Ertürk, 1994: 62). Karşı karşıya kalınan bu engeller arasında kadın girişimcilerin ilk karşılamış oldukları sorun risk unsurudur. Kadın girişimcilerin rol model olacağı hem cinslerinin az sayıda olması, kadınların yer aldığı çalışma sahalarının kısıtlı olması, güçlükleri aşmada erkek girişimciler kadar avantajlı haklar elde edememiş olmaları, kültürel farklılıklar önemli risk alanları olarak görülmektedir. Kadınlar girişimci olduklarında en fazla finansal kısıtlamalarda kredi temininde sorun yaşamaktadır. Özellikle muhasebe, finans, pazarlama konusunda eğitim eksikliklerinin oluşu kadın girişimcileri bu alanlarda zorlamaktadır.

Bir başka risk alanı da global kriz dönemleridir. Kriz dönemlerinde (doğal afet, ekonomik kriz, terör, vb) girişimde bulunma eğilimi düşerken bu düşüş kadın girişimciler de daha belirgin hale gelmektedir (Kariv vd, 2022: 197). Yakın zamanda yaşanan COVID-19 salgını küresel bağlamda; sağlık sorunları, sosyalleşmede engeller, ekonomik sıkıntılar, istihdamda kayıplar, üretimde aksamalar gibi olumsuzluklara sebebiyet vermiştir (Goodell, 2020: 2). Pandemi döneminde az gelişmiş ve gelişmekte olan bölgelerde, kültürel ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmanın yanı sıra fon eksikliği, devlet teşviklerinin az ya da tamamen kesilmesi, tedarik zincirinde yaşanan sıkıntılar gibi nedenlerden ötürü kadın girişimciler olumsuz etkilenmiştir. (Subramaniam ve diğerleri, 2022: 171). Ancak krizin fırsata çevrildiği

durumlarda cinsiyet farkının daraldığı hatta kadınların risk dönemlerinde olumlu yönde ivme aldığı da görülmektedir. 2019 yılında yaşanan Covit-19 salgın döneminde dışarı çıkma yasaklarının olmasıyla, girişimcilik eğilimi olan kadınlar el emeği ile yaptıkları, ürettikleri (maske, eldiven, kolonya, hijyen malzemeleri vb..) ürünleri internet ortamında e-ticaret platformlarında satarak krizi fırsata dönüştürmüş bulunmaktadır. Malezya istatistik verilerine (2021) göre; işletmelerin yaklaşık %21'i kadınlara ait bulunmaktadır.

Kadın girişimcilerden birçoğu aile desteğinden yoksun bırakılmaktadır. Kadınların aile ve ev işleri ile uğraşmasına ilişkin rolleri devam etmekte olup, bu durum çalışma hayatında verimsizliğe neden olmaktadır. Literatür araştırmalarında kadın girişimcilerin iş yaşam dengesini sağlamakta zorlandığına, ailelerine yeterince zaman ayıramadıklarına dair bulgular mevcuttur. Bu durum kadınların umutlarının azalmasına, stres faktörlerinin artmasına ve sağlık sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Hermayen ve diğerleri (2022) çalışmalarında, Birleşik Arap Emirlikleri'nde araştırma kapsamında yer alan kadın girişimcilerin psikolojik sermayelerinin artırılmasında ve başarılı olmalarında aile desteğinin güçlü bir araç olduğu, iki değişken arasında yüksek bir korelasyon olduğu bulgusuna ulaşmıştır (Hermayen ve diğerleri, 2022: 4252).

Anthopoulou'nun (2010) araştırma bulgularında; kırsal kesimde girişimci olan kadınların önündeki engellerin kaynağının kültürel ve ideolojik kaynaklı olduğu, mesleki alanda ve aile içerisinde cinsiyete dayalı toplumsal önyargılar, kredi, bilgi sistemi ve eğitime erişimde cinsiyete dayalı eşitsizlikler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Anthopoulou, 2010: 395). D'Cruz (2003), Kerala'da kadın girişimciliğinin ailevi, sosyal ve psikolojik boyutlarının analizine ilişkin yapmış olduğu araştırma da kadın girişimcilerin düşük risk alma eğiliminde olduğunu, düzenli ve sürekli iş bulamadıkları için kendi işlerini kurma yoluna gittiklerini, kadınların girişimciliğe yönelmelerinin temel nedeninin aile bütçesine katkı sağlamak olduğu bulgusuna varmıştır.

Kadın girişimciler, toplum içerisinde yetersizlik, başarısızlık kaygısını taşımaktadır. Bu duyguları yaşayan kadın girişimciler özgüvenlerini kaybetmekte ve girişimcilik eğilimlerini harekete geçirmede sorun yaşamaktadırlar. Bu durum kadın girişimcilerin stres, özgüven eksikliği, toplumsal cinsiyet stereotipleri, sosyal destek

eksikliği gibi psikolojik engellerle karşılaştığı Riantoputra' nın (2020), Endonezya'da Kadın Girişimciler ile yapmış olduğu araştırma bulgularında yer almaktadır.

Hindistan'da Uluslararası Tarım Kalkınma Fonu ve hükümetin 1990 yılında yapmış oldukları protokolün amacı; teknik hizmetler ve mikrofinans programlarını hayata geçirerek hem yoksul kadınların ekonomik anlamda hem de sosyo psikolojik açıdan güçlenmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu proje kapsamında kredi almak için grup üyesi olma şartı bulunmaktadır. Kadınlar bankaya gitmek için, bulundukları eyaletten daha uzak yerlere büyük zahmetlerle gitmek zorunda kalmışlar. Kadın girişimciler ile yapılan görüşmeler; projenin uygulamaya başlanmasıyla, kadınların toplum içerisinde tanınır olmalarını, değer görmelerini ve özgüvenlerinin oluşmasını sağlamıştır. Psikolojik anlamda güçlenen kadınların ulaştığı bu sonuç, kadınların ekonomik anlamda güçlenmelerinden daha kıymetli olmaktadır (IFAD, 1989-1998).

3.1.5. Kadın Girişimcilerin Başarılı Olmasında Etkili Olan Psikolojik Faktörler

Psikolojik sermaye, kadınların girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkmasında temel unsurlardan biri olmaktadır. Kadın girişimcilerin başarılı olmasında, zorluklardan kurtulmalarında etkili olan en önemli faktörlerden biri psikolojik dayanıklılık olmaktadır. Ajzen'in teorisinde "*Girişimciliğe Yönelik Algılanan Özel Norm*" boyutunda da belirttiği üzere, bireyin önem verdiği kişiler tarafından (akran, rehber, danışman vb..) girişimci davranışlarının desteklenmesi psikolojik davranışı arttırmada etkili olmaktadır.

Kadın girişimcinin başarısızlıklar karşısında yılmadan mücadele içerisinde olması fırsatları yakalama noktasında öğrenme becerisini de arttırmaktadır. Kadın girişimci başarısız olduğu durumlarda ortama uyum sağlayarak, gelişim fırsatlarını kollayarak ve yenilik yaparak dayanıklılığını muhafaza etmiş olacaktır.

Umut ve öz-yeterliliği yüksek olan kadın girişimciler, zorluklar karşısında pes etmeden ilerlemekte ve hesaplanmış riskler almaya daha eğilimli olmaktadır. Subramaniam (2023), çalışmasında Malezya'daki kadınların girişimci performansını güçlendirmek adına iyimserlik, yenilikçilik, risk alma yeteneği ve motivasyon olmak üzere dört ana psikolojik özellik sıralamaktadır.

İnsan doğasındaki bir özellik olarak kabul edilen iyimserlik, kadın girişimcinin hedefine ulaşmasında bir araç olmaktadır. İyimserlik, zorluklar karşısında bile hayata karşı pozitif olmayı sağlamaktadır (Bhandari ve diğerleri, 2024: 5). Girişimcilikte yüksek başarı beklentisi kimi zaman abartılı olduğunda gerçekçi olmayan iyimserliğe dönüşebilmektedir (Subramaniam, 2023: 174). Bu gibi durumlarda girişimcilik hedeflerinin gerçekçi ve ulaşılabilir hedefler olması önemli olmaktadır. Duygusal bağlamda dirençli olan kadın girişimciler, zihinsel olarak proaktif düşünce eğilimindedirler. Azim ve iyimser yaklaşımları, başarısızlıklarını başarıya ulaşma noktasında bir öğrenme süreci olarak görmektedirler.

Kadınların girişimcilik eğilimleri psikolojik sermaye ile ilişkilendirildiğinde; zorlu ve sıkıntılı süreçlerde yol haritasını belirleme umut, belirlenen yol haritasında alternatifleri kullanma iradesi ise öz-yeterlilikle mümkün olmaktadır. Böylece girişimci kadınların yaptığı işlerde kontrol hissi ve özerkliğini sağlaması mümkün olmaktadır (Bhandari ve diğerleri, 2024: 6).

Değişen dünyada sürdürülebilirliği sağlamak adına yenilikçi yaklaşımlar içerisinde bulunmak gerekmektedir. Kadın girişimcilerin dijital platformları kullanarak ürün ve hizmetlerini sunması yenilikçi yaklaşımları daha hızlı uyarlamalarına imkân vermektedir.

Başarının garanti olmadığı girişimcilikte her zaman bir risk durumu söz konusudur. Kadın girişimciliğinde risk alma yeteneği; önemli derece de borç yüküne girmek, bilinmeyen belirsiz bir duruma girerek, harekete geçmek şeklinde olabilir.

Kadınların girişimciliğe adım atmasında içsel motivasyonda etkili olmaktadır. Kadın girişimcilerin içsel motivasyonları; bağımsızlık, başarılı olma duygusu, ekonomik açıdan özerklik, olumlu duygular taşıma gibi psikolojik ihtiyaçları ihtiva etmekte olup, kadınların girişimciliğe adım atmasında eğilimlerini ortaya çıkarmasında etkili araçlar olarak tanımlanmaktadır (Durrah ve diğerleri, 2024: 405). Diğer taraftan kariyer sınırlamaları, aileden ekonomik destek alamamaları, iş-yaşam dengesini sağlayacak sektörler bulamamaları noktasında itme faktörlerinin etkisinde kalan kadınlar kendi işlerini kurmak durumunda kalmaktadır (Subramaniam, 2023: 178).

Bir diğer önemli nokta kadın girişimcinin kendine fiziksel, ruhsal anlamda vakit ayırmasıdır. Kadın girişimcinin yoğun çalışma temposunda kendine vakit

ayırması, spor, hobi, kişisel gelişim eğitimleri ile uğraşması dayanıklılığını arttırma ve koruma noktasında fayda sağlamaktadır.

3.1.6. Kadın Girişimciliğini Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar

Türkiye’de kadın girişimciliğini destekleme ve geliştirmeye yönelik atılan somut adımlar, 1990’lardan itibaren devlet desteği ile hayat bulmaktadır. Devlet destekleri arasında; krediye erişimi sağlamak adına finansal destekler, girişimcilik eğitim programlarını yaygınlaştırmaya yönelik destek hizmetleri ve Ar-Ge hizmetleri yer almaktadır. Devletin destek programlarının arka planında; kadın istihdamını sağlamak, kadın yoksulluğunun önüne geçmek ve işsizliğe çözüm sürecine ilişkin ülke ekonomisine katkı sağlanması amaçlanmaktadır (Binagul, 2023: 54).

Yaklaşık son otuz yıldır, toplumsal cinsiyet eşitliği temel çıkış noktası olarak sivil toplum kuruluşları ve çeşitli platformlar kadın girişimciliği konusunda çalışmalar yapmaktadır. KAGİDER, KADEM, KEDV, KADAV, ÇKGV gibi sivil toplum kuruluşları kadınların sorunlarına dikkat çekmekte, girişimcilik faaliyetlerini desteklemekte ve kadınların sosyoekonomik gelişimlerine katkı sağlamaktadırlar (Ecevit, 2007: 49).

2000 yılından itibaren kadın girişimciliğine ilişkin yapılan etkinlikler ve içerikler şöyledir:

- 3-5 Haziran 2004 KOBİ’ler ve Küreselleşme Konferansı: Girişimciliğin özellikle kadın girişimciliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarının artmasının gerekliliği vurgulanmış, ekonomik büyümede kadın girişimciliğinin yeterli derecede etkili olmadığı yönünde rapor sunulmuştur.

- 11 Aralık 2005 KOSGEB Kadın Girişimciliği Ağı Toplantısı, Ankara: Kadın girişimciliğini geliştirmek üzere ağ oluşturmak, girişimcilik eğitimlerinin verilmesini sağlamak.

- 11-15 Şubat 2006 FCEM -KGV Dünya Kadınlar Forumu, İstanbul: FCEM-Dünya Kadınlar Girişimci Derneği ve KGV den kadınlar bir araya gelerek sorunlar ve kendilerini güçlendirecek çalışmalara yer vermişlerdir.

3.2. KADIN KOOPERATİFÇİLİĞİNE İLİŞKİN GENEL KAVRAMLAR

3.2.1. Kooperatifçiliğin Tanımı

1163 sayılı kanunda da tanımlandığı üzere kooperatif; ortak sosyal, kültürel, ekonomik ihtiyaç ve istekleri karşılamak üzere gönüllü bireyler tarafından bir işletme çatısı altında oluşturulan, “bir ortak, bir oy” kuralı ile demokratik bir şekilde yönetilen teşkilatlara verilen isimdir (ICA, t.y). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında bir ticaret şirketi olan kooperatifler; katılımcı yapısıyla, bireylere sorumluluk kazandıran, ekonominin güçlenmesine ve toplumsal kalkınmaya katkı sağlayan sürdürülebilir bir iş modelidir (Ticaret Bakanlığı, 2019). Kooperatif kavramı geleneksel yaklaşımda; ortaklarının ürettikleri mal ve hizmeti doğrudan pazarlamak için kurulan daha çok ekonomik, ticari amaçlı örgütlerdir. Günümüz de ise ticari amacın yanı sıra toplumsal değer ve ortak çıkarları ön plana çıkaran bir örgütlenme modelidir (İzmir Kalkınma Ajansı, 2022: 26).

Günümüz koşullarında birey; çalıştığı, ortak olduğu kooperatif bünyesinde ticari, ekonomik ihtiyaçlarından daha önemli farklı sermayelere ihtiyaç duymaktadır. Özellikle toplumsal birlikteliğin oluşması, dayanışma, kendini ait hissetme gibi değerlerin daha ön planda olduğu görülmektedir. Kooperatifler, demokratik bir yapıya sahip, sorumluluk sahibi, hakkaniyet ve karşılıklı dayanışma değerlerine sahip bulunmaktadır. Ortaklarının kimliği ne olursa olsun kooperatif bünyesinde eşit olarak toplanırlar (ICA, 2021). Kooperatif en az 7 ortak ile süresiz kurulmaktadır. Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) üzerinden hazırlanmış olan ana sözleşmenin Ticaret Sicil Müdürlüğü yetkililerin huzurunda imzalanması ile kurulum aşaması gerçekleşmiş olmaktadır. Kooperatif kurucusunun kim olacağı Kooperatif Kanununda belirtilmemekle birlikte, Türk Ticaret Kanunu esas alınarak ana sözleşmede imzayı atan, sermaye olarak belirtilmiş olan payı taahhüt eden kişiler kurucu sayılabilmektedir (Ticaret Bakanlığı, t.y).

3.2.2. Kooperatiflerin Ortaya Çıkış ve Gelişim Süreci

Kooperatifçilik, 19.yy ortalarında ekonomik bir örgüt modeli olarak ortaya çıkmıştır. Sonraki yıllarda ekonomik organizasyon olmanın yanı sıra, toplumun zorlu süreçlerde dayanışma içerisinde bulunmasını ve hedeflere ulaşmasını amaçlamıştır (Emiroğlu, 2019: 1).

Tarihsel süreçte kooperatif hareketi ilk olarak 1844 yılında İngiltere’de 28 dokuma işçisi tarafından tüketim alanında hizmet veren kooperatif dükkanlarının açılması ile başlamıştır. 1844 yılı modern anlamda kooperatifçiliğin başlangıcı olarak kabul edilmekte olup, kuruluş aşamasında belirlenen ilkeler halen geçerliliğini korumaktadır (Aysu, 2019: 28). Aynı dönemde Fransa’da marangozlar tarafından, Almanya’da ise 1850 yılında Esnaf Kredi Kooperatifi kurulmuştur. 1847 yılında verimsiz geçen hasat dönemi sonrası borçlanma ve sefalet içerisinde bulunan çiftçilerin kurtuluşu kredi ve yüklenici vasfı taşıyan kooperatifler ile mümkün olmaktadır. Dünya genelinde hızla yayılan kooperatiflerin, bir araya gelmesiyle 1895 yılında “Uluslararası Kooperatifler Birliği” kuruldu. Uluslararası Kooperatif Birliği’nin günümüzde 105 ülkeden çok sayıda üyesi mevcuttur. 1972 yılında ise ilk kooperatif bankası kurulmuştur.

Türkiye’de ise kooperatifçiliğin ortaya çıkış sürecinin temelleri Osmanlı ve Selçuklu dönemlerine dayanmaktadır. 13.yy da esnaf ve zanaatkarların dayanışma içerisinde olmasını sağlamak amacıyla kurulan “*Ahilik Teşkilatı*” kooperatifçiliğin en eski örneğini oluşturmaktadır. Osmanlı imparatorluğunda ilk kooperatif sistemi; çiftçilerin ekonomik ve dayanışma içerisinde birlik ve beraberliğini sağlamak üzere 1863 yılında Mithat Paşa tarafından kurulmuştur. Çiftçilerin yüksek faiz ve tefecilere muhtaç olmadan legal yollardan kredi kolaylığı sağlamak adına “Memleket Sandıkları” kurulmuştur. Memleket sandıkları çiftçilere kefalet esasında dayalı olarak kredi imkânı sağlamaktadır. Devlet himayesindeki araziler köylüler tarafından imece usulüyle ekilip biçilmekte olup, buradan satış yapılarak elde edilen gelir sermaye amaçlı memleket sandıklarına aktarılmaktadır. Sürecin daha iyi işlemesi adına, 1883 yılında “Menafi Sandıkları” kurulmuş, 1888 yılında finans anlayışına uygun olarak her iki sandık birleştirilerek Ziraat Bankası kurulmuştur (Sönmez, 2011: 24).

1920-1938 yılları arasında Atatürk önderliğinde kooperatifçilik alanında önemli gelişmeler yaşanmış olup, cumhuriyet döneminde kooperatifçilik hukuki anlamda kimlik kazanmış bulunmaktadır (Topaloğlu, 2017: 207).

II. Dünya savaşı sonrası tüm sektörlerde olduğu gibi dokumacılık sektörü de olumsuz etkilenmiş, devlet bu alanda teşvik uygulamalarını devreye almıştır. 1942 yılında Muğla'da ortaklarının büyük çoğunluğu kadın girişimcilerin oluşturduğu “Güzel yayla Dokumacılar Kooperatifi” kurulmuştur (Akça ve Avcı, 2012: 9). 1970’li yıllarda gelişme gösteren sosyalist hareket ile kooperatifçilik de gelişme göstermiş, demokratik örgütlenme bağlamında; köylü örgütlenmesi olarak Köy-Koop ve halk örgütlenmesi olarak Halk-Koop kurulmuştur (Ticaret Bakanlığı, 2019).

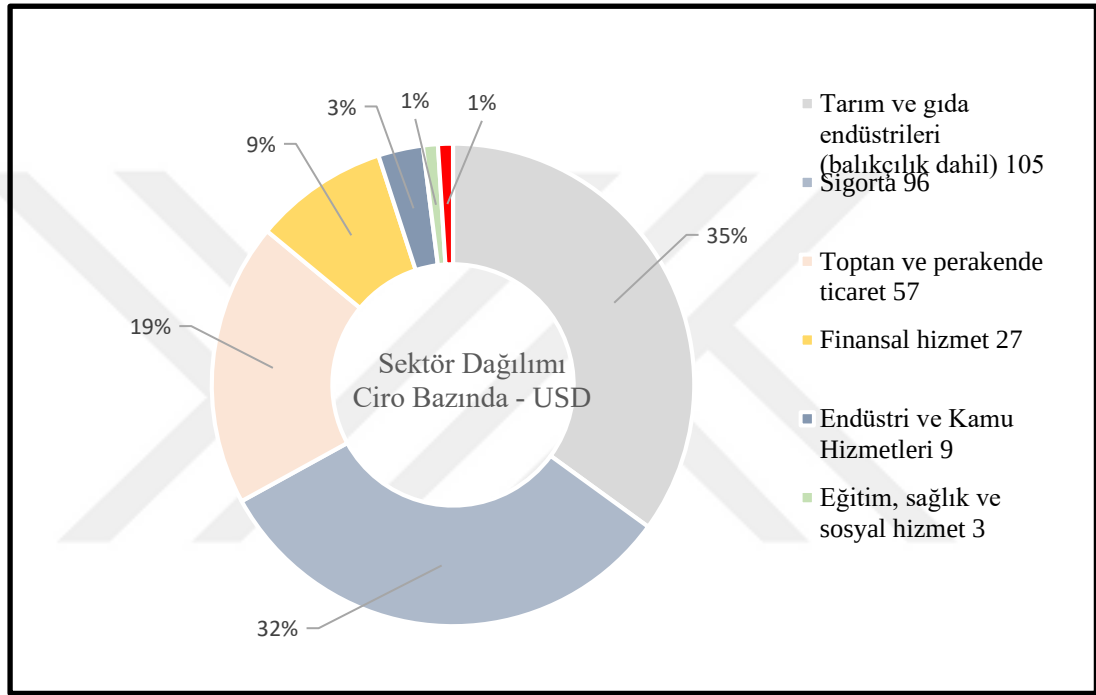
Türkiye’de son yıllarda kooperatif sayısı artmakta, farklı faaliyet alanlarında çeşitlenmeye gitmekte, kooperatifler ve yerel yönetim arasında dayanışma ve koordinasyon çalışmaları yapılmakta, e-ticaret platformları artmakta, ekonomik ve sosyal açıdan güçlenme adına birçok kadın girişimci tarafından kooperatif kurulmaktadır (ACT Human, 2021: 8).

Türkiye’de kooperatifçilik hizmetleri kooperatif türlerine göre “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı”, “Tarım ve Orman Bakanlığı” ve “Ticaret Bakanlığı” na bağlı olarak yürütülmektedir. 2021 tarihli “Türkiye Geneli Kooperatif ve Birlik Raporuna göre” toplam kooperatif sayısı 13.141 olup, bu kooperatiflerden 9.333’ü faal, 3.808’i faal değildir. 34 ayrı kooperatif türü içerisinde en fazla kooperatifi sayısı 4.319 ile birinci sırada “Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi” yer almaktadır. Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi ise bünyesinde 594 faal kooperatif bulundurmakta olup 5. sırada yer almaktadır. Basın yayım ve iletişim kooperatifi ve çocuk bakım hizmetleri kooperatifi bünyesinde kooperatif ve ortak sayısı bulunmamaktadır. İl bazında kooperatif sayısının ve ortak (üye) sayısının en çok olduğu il İzmir olup, bünyesinde 89.923 ortak sayısı ile toplamda 458 faal kooperatif yer almaktadır. (İzmir Kalkınma Ajansı, 2022: 51).

2012-2016 yılı stratejik eylem planı kapsamında; kooperatiflerin denetimi, gözetimi, güvenilirliği ve güncel veri akışını sağlamak adına 12.03.2015 tarihinde “Kooperatif Bilgi Sistemi (Koop-Bis)” uygulamasına geçilmiştir (Ticaret Bakanlığı, 2016/1 Genelgesi).

Kooperatiflerin dünya genelindeki seyri incelendiğinde, farklı yasal statüler ve kültürel farklılaşma süreçleri ile ekonomik büyüklükleri açısından sürekli bir değişim içerisinde olduğu görülmektedir. World Cooperative Monitor 2023 yılına ait raporda yer alan verilere göre; dünyada yer alan 300 büyük kooperatifin yer aldığı sektör dağılımı şöyledir;

Şekil 6: Dünya Kooperatiflerinin Sektör Dağılımı (Ciro Bazında USD) – 2023

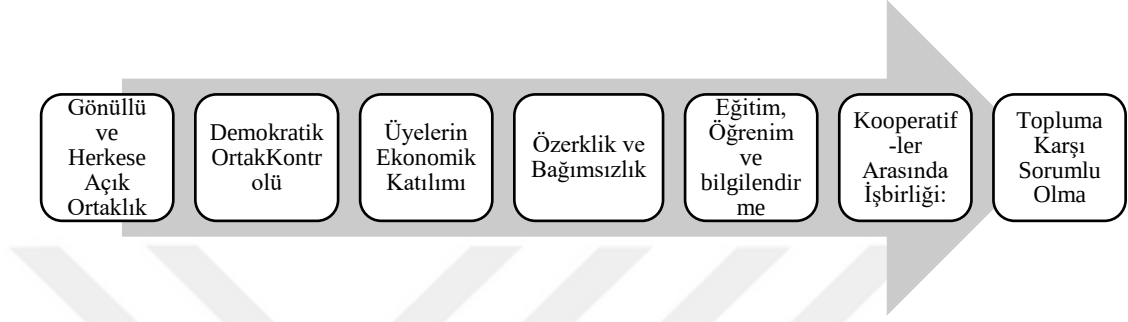
Kaynak: (World Cooperative Monitor Report, 2023: 13). Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Dünyada yer alan en büyük ilk 300 kooperatifin, 2021 yılı için sektörel dağılımında, en büyük ciro bazında payın 105 kooperatifle tarım ve gıda sektöründe yer aldığını görmekteyiz. Sigorta sektöründe yer alan 96 kooperatifi, toptan ve perakende ticaretinde faaliyet gösteren 57 kooperatif izlemektedir. Finansal hizmet sektöründe 27, Eğitim, sağlık ve sosyal hizmette 3, diğer sektörlerde (konut ..vb) 3 kooperatif yer almaktadır. Ülkelerin bölgelere dağılımı incelendiğinde; 300 kooperatifin 166 tanesi Avrupa’da, 94 tanesi Amerika’da, 40 kooperatifin ise Asya Pasifik’de yer aldığı görülmektedir.

3.2.3. Kooperatif İlkeleri

Uluslararası Kooperatif Birliği tarafından 1995 yılında yayınlanan 7 kooperatif ilkesi şöyledir;

Şekil 7: Kooperatif İlkeleri

Kaynak: (ICA, 2021). Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kooperatifler, herkese açık olup, gönüllülük esasına dayalı kuruluşlardır. Denetim mekanizması üyeler tarafından oluşturulmuş olup, demokratik şekilde örgütlenme sistemine sahiptir. Ortakların kooperatif sermayesine katılımı adil bir şekilde gerçekleşmektedir. Kooperatifler, eğitim ve öğretim hususunda ortaklarına gerekli desteği sağlamakta olup, kamuoyuna iş birliğinin yararları hakkında bilgilendirme yapmaktadır. Kooperatifler daha güçlü hale gelmek için ulusal, yerel ve uluslararası iş birliği içerisinde olurlar. Aynı zamanda topluma karşı da sorumlulukları mevcuttur. Belirledikleri politikalar doğrultusunda sürdürülebilir kalkınma için çalışma içerisinde olurlar (ICA 2021).

Kooperatifçilik küresel anlamda hızla yayılmaktadır. Genel olarak kooperatiflerin dünya çapında etkisi incelendiğinde aşağıdaki hususlara dikkat çekilmektedir (Co-operatives UK, t.y.)

- Dünya çapında 3 milyon kooperatif bulunmakta olup, 1,2 milyar üyesi mevcuttur.
- Birleşik Krallık'ta bulunan 7.000'den fazla kooperatif ekonomiye 40 milyar £'dan fazla katkı sağlamaktadır.
- İngiltere'de kooperatif üyesi olan 14 milyon kişi bulunmaktadır.

- Kooperatifler dünya da çalışan nüfusun %10'unu, toplamda 280 milyon kişiye istihdam sağlamaktadır.

- Kooperatifler birçok büyük markanın üretimine büyük oranda katkı sağlamaktadır.

- Kooperatifler ekonomik kriz, salgın hastalıklar, afet gibi kriz ve diğer zorlu dönemlerde ticari birçok işletmeye göre daha güçlü bir şekilde ayakta kalabilmektedir. Yukarıda belirtilen kooperatif ilkeleri bu güçlü yapının oluşmasında etkili olmaktadır.

3.2.4. Kadın Kooperatiflerinin Tanımı

Kadın Kooperatif Birliğinin tanımına göre kadın kooperatifleri, yerel kadınlar tarafından oluşturulan, ihtiyaç ve önceliklerinin hizmet anlayışı olduğu örgüt yapılarıdır (KEİG, 2018; 8). Kadın örgütlenme modeli olan kadın kooperatifleri; kadınların sosyo- ekonomik ve psikolojik olarak güçlenmesine, kadın istihdamının artırılmasına ve yoksulluğun azaltılmasına büyük katkı sağlamaktadır (KEİG, 2015: 07). Kadın kooperatifleri, kadınların yaşam standartlarını yükselterek, aile ekonomisine katkıda bulunmalarını sağlamaktadır (Karakuş, 2022; 252). Aynı zamanda ortaklarının girişimlerini destekleyerek, mal ve hizmet üretiminden pazarlama sürecine kadar gerekli destekleri sağlamaktadır (İzmir Kalkınma Ajansı, 2022; 38). Kadın kooperatifleri Türkiye'de ilk kez 1999 yılında ekonomik anlamda gücü olmayan kadınların bir araya gelmesi ile kurulmuştur (Sezer, 2022: 46).

Gelişmekte olan ülkelerde kırsal kalkınmanın olduğu bölgelerde, kadın yoksulluğu, kadının psikososyal sorunlarla karşı karşıya kalması ve kadın istihdamı hususunda sorunlar yaşanmaktadır. Kadın kooperatifleri bu sorunların çözüme kavuşturulmasında çok önemli sosyal politika aracı olmaktadır.

3.2.5. Kadın Kooperatiflerinin Kurulum Aşamaları ve Faaliyet Alanları

Kadın kooperatifleri kuruluş aşamaları aşağıda belirtildiği gibidir.

- Öncelikle bir hizmet veya üretim alanı seçilmeli ve bu hizmet ve üretim alanı pazarlanabilir nitelikte olmalıdır.

- Kooperatifin kurulacağı yerde mal ve hizmetin üretimini sağlayabilecek olan kadınlar ile iletişime geçilmesi gereklidir.

- Kuruluş aşamasında gerekli izinler için Ticaret İl Müdürlüğüne başvuruda bulunulması gerekmektedir.

- Kuruluş aşamasına dair tüm işleyiş ve yükümlülükler “Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi Örnek Ana Sözleşmesi” nde belirtilmekte olup, tüm ortakları tarafından temin edilmesi ve incelenmesi gerekmektedir.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 88 inci maddesi gereğince hazırlanan “Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi Ana Sözleşmesi” nde yer alan faaliyet konularına göre kadın kooperatifleri aşağıdaki faaliyetleri yürütmektedir;

- Ortaklarının üretmiş olduğu mal ve hizmetlerin tanıtım ve pazarlamasını yapmaktadır.

- Kooperatif ortakları veya ortak olmayan kadınlara yönelik el becerileri (dikiş, boyama, nakış, takı – çanta tasarımı, ev yemekleri, pastacılık gibi beceri temelli kurslar açmaktadır.

- Tarım ve hayvancılığa yönelik ürünlerin verimli bir şekilde yetiştirilmesinde destekleyecek faaliyetlerde bulunmaktadır.

- Ortakları için eğitim kursları açar. Bu kursların içeriği genel olarak; okuma-yazma, girişimcilik, bilgisayar kullanımı, anne – çocuk iletişim eğitimi, müzik, resim, aile danışmanlığı, halk sağlığı, kadına yönelik şiddet, psikolojik bağlamda güçlenme ve yaşam kalitesini güçlendiren zaman yönetimini etkin kullanmayı sağlayacak mesleki eğitimler ve kursları içermektedir.

- Ortaklarının kendi işlerini kurmaları yönünde girişimciliklerini desteklemekte ve danışmanlık hizmeti sağlamaktadır. Kadın ortakların girişimciliklerini desteklemek adına kredi sağlamada aracı olmaktadır.

- Ortaklarının girişimciliğini desteklemek adına sergi, fuar, şenlik, kermes faaliyetlerini düzenler, sosyal çevre oluşturmalarına katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda, sosyal medya, basılı yayın, reklam kanalları ile destek sağlamaktadır.

- Ortaklarının okul öncesi çocuklarının bakım ve eğitimi için yuva ve oyun odaları açmakta, oyun ve spor alanları kurup işletmektedir.

- Kamu ve özel kurumlarla, sivil toplum kuruluşlarıyla, meslek kuruluşları ile iş birliği içerisinde olmaktadır.

Kadın kooperatifleri yaygın olarak el becerilerine dayalı üretim, dikiş, geleneksel zanaat işleri, tarım, ev tipi gıda üretimi, sosyal hizmet faaliyetleri (yaşlı-

engelli-çocuk bakımı), kreş, yuva hizmetleri vermektedir (KEIG Platformu, 2015: 15). KEIG'in (2015) yılında 21 kadın kooperatifi ile yapmış olduğu araştırma kapsamında üretim alanları içerisinde; hediyelik oyuncak ve kutu yapımı, takı tasarımı, keçe ve ipek işleme, halı, kilim dokuma, çinicilik, kilim dokuma, seramik, dikiş, çiçekçilik; ev tipi gıda üretimi, lokanta ve otel işletmeciliği yer almaktadır. Sosyal ve kültürel faaliyetleri arasında ise kreş, kadını korumaya ve istihdamına yönelik danışmanlık hizmeti ve mesleki eğitimlerin düzenlenmesi yer almaktadır.

3.2.6. Kadınların Kooperatife Ortak Olma Nedenleri

Kadınların, kooperatif bünyesinde yer almasında birçok faktör yer almaktadır.

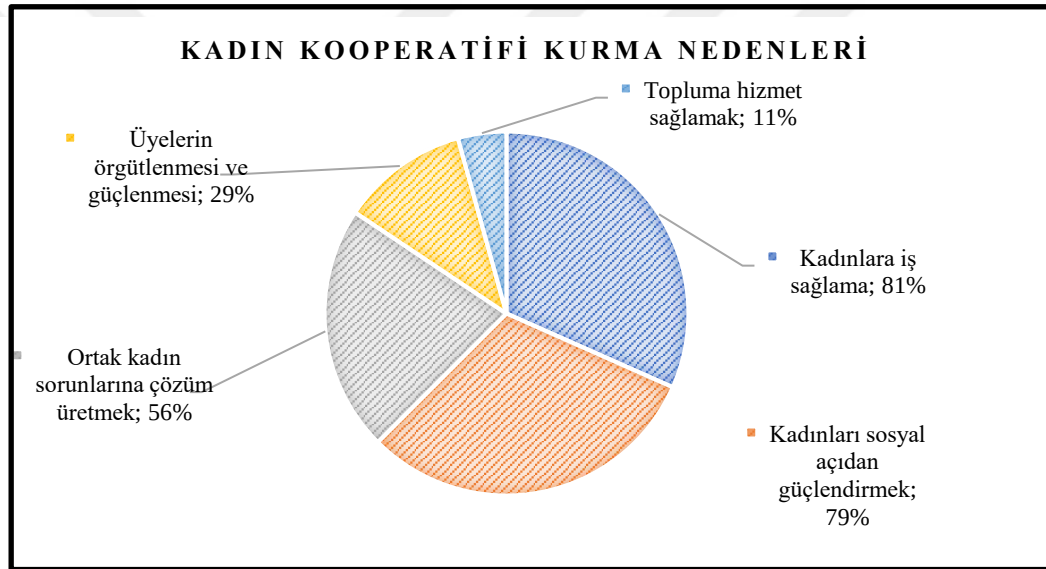
- Kadının, iş hayatında yoğun mesai saatlerinden kaynaklı iş-yaşam dengesini sağlamada sorunlar yaşaması,
- Kadının eşi tarafından erkekli ortamlarda çalışmasına izin verilmemesi,
- Kadının eğitim, deneyim açısından yeterli görülmeyip, ücretli istihdam edilememesi,
- Ücretli istihdamda, özellikle çocuklu annelerin iş bulamaması.
- Kooperatifçiliğin; gönüllük esaslı olması, hemcinsleri ile rahat sosyalleşme alanına ve esnek çalışma modeline sahip olması.
- Kadınlar iş yaşamında başarısızlık kaygısını daha fazla yaşadıklarından, daha az risk içeren kooperatiflere ortak olmayı tercih etmektedirler.

Hindistan'da iş güvensizliği, olumsuz çalışma koşullarından bıkan kadınlar 1972 yılında Serbest Çalışan Kadınlar Birliği Kooperatifini (SEWA) kurdular. SEWA kurulduğunda kadınların, uzun çalışma saatleri sonucunda aşırı derecede yıpranmış ve yoksul oldukları görülmüştür. Kadınların umutlarını yitirmeden dayanıklılık göstererek kendilerini yeniden ayağa kaldırdıkları görülmektedir. Öyle ki kısa zamanda küresel anlamda en çok çalışan ve üreten kadın kooperatifi olarak yerini alan SEWA, 1975 yılında BM tarafından ilan edilen "Uluslararası Kadın Yılı" ile büyümede ivme kazanmış, örgütlenmeden kooperatif hareketine dönüşmüştür. Şu anda 18 ülkede 2,9 Milyon üyesi bulunmaktadır (SEWA).

1986 yılında kurulan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV), Türkiye'de ilk defa kadın kooperatifleşme hareketini başlatmıştır. Kadın girişimciliğini destekleyen vakıf, özellikle dar gelirli kadınları bir araya getirerek

çeşitli üretim faaliyetlerini desteklemekte, iş modellerini tasarlamada destek sağlamakta ve teknolojinin imkanlarını kullanarak kooperatif ağını genişletmeyi amaçlamaktadır. “Türkiye’de Kadın Kooperatiflerinin Mevcut Durumu” na ilişkin 2015 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre; 63 aktif kadın kooperatifi ile yapılan görüşmeler sonucunda; kadınların kooperatif kurma nedenleri arasında kadınlara iş sağlamak, kadınları sosyal açıdan güçlendirmek, kadınların ortak sorunlarına çözüm üretmek ve ortakların örgütlenmesi ve güçlenmesini sağlamak olarak sıralanmaktadır (Duguid, Durutaş, Wodzichi, 2015: 45).

Şekil 8: Kadınların Kooperatif Kurma Nedenleri

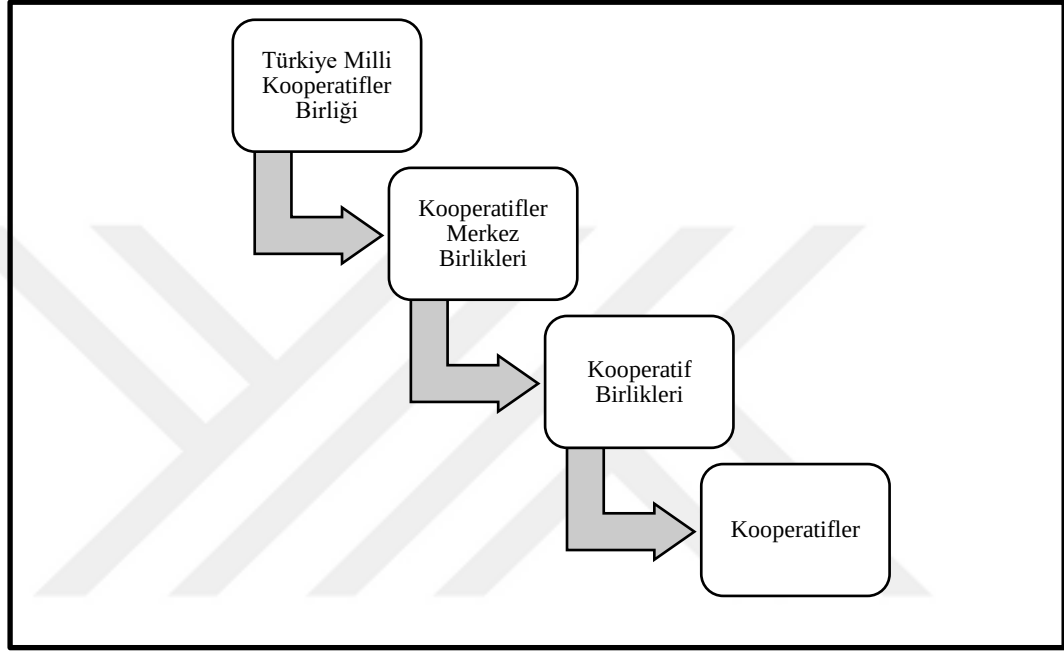
Kaynak: (Duguid, Durutaş, Wodzichi, 2015: 45). Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Hazneci ve ark, (2012) kadın çiftçilerin kooperatifleşmeye karşı olan tutumlarını incelemek üzere 50 kadın çiftçi ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; kadın çiftçilerin kooperatifleşme düzeyleri düşük bulunmuştur. Aynı zamanda kooperatifçilik hakkında bilgilerinin tam olmadığı, eğitim almadıkları belirlenmiştir. Çiftçi kadınların kooperatife ortak olmamalarının en büyük sebebi ise eşlerinin bu duruma kızmaması ve böyle bir örgütlenme içerisinde eşlerinin yer almasına karşı olmasıdır. Çiftçi kadınlar girişimciliğe adım atma noktasında kendilerine güvenememektedir (Hazneci ve diğerleri, 2012: 1008).

3.2.7. Türkiye’de Kadın Kooperatiflerinin Örgütlenmesi

Kooperatif örgütlenmesinde kooperatif birlikleri, merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatif Birliği şeklinde hiyerarşik bir düzen mevcuttur (Şekil 9).

Şekil 9: Kooperatif Örgütlenme Biçimleri

Kaynak: (Adar ve diğerleri, 2023: 1181). Yazar tarafından oluşturulmuştur.

1163 Sayılı Kooperatifler kanunu 70 ve 71. Maddelerine esasen; kooperatif menfaatlerinin korunması, faaliyetlerin koordine edilmesi, denetlenmesi, eğitimlerin yapılması amacıyla kooperatif birlikleri kurulmaktadır. Kooperatif birlikleri, konuları aynı veya yakın olan en az 7 kooperatif tarafından kooperatif şeklinde kurulmaktadır.

Kadın kooperatiflerinin örgütlenmesi bağlamında; Türkiye’de Marmara Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Birliği, Simurg Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Birliği, Adana Üreten Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Birliği, Akdeniz Kadın Kültür ve İşletme Birliği olmak üzere dört kadın kooperatif üst birliği yer almaktadır (Adar ve diğerleri, 2023: 1181). 2014 yılında; Bahçelievler, Karabiga, İpekyolu, Biga, İlk Adım, Kartal ve Balçova Kadın Kooperatifleri tarafından KEDV desteği ile kurulan Simurg Kadın Kooperatif Birliği bünyesinde 20 kadın kooperatifi mevcuttur (Simurg, 2022). 2020 yılında kurulan Adana Kadın Kooperatifler Birliği bünyesinde 13 ortak

kooperatif mevcuttur. Marmara Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Birliği ise 2020 de İzmit'te kurulmuş olan ilk bölgesel kadın kooperatifidir (Adar ve diğerleri, 2023: 1182).

3.2.8.Kadın Kooperatiflerinin Kooperatifler İçerisindeki Ayırıcı Özellikleri

Kadın kooperatifleri, kadın girişimciliğini destekleyen en önemli kurumlardan biri olmaktadır. Diğer kooperatiflerden ayırıcı yönü kooperatifin kadınlar tarafından kurulup işletilmiş olmasıdır (Sezer, 2022: 46). Kadınlar böylece ev içi becerilerini piyasaya aktarma imkanını elde etmiştir.

Kadın kooperatiflerinin faaliyet alanları ekonomik amaç yerine daha çok sosyal amaçlı faaliyetleri içermektedir. Kooperatiflerin kuruluş amaçları daha çok tüketim, tarım ve inşaat alanlarında yer alırken, kadın kooperatifleri el becerilerine ve sosyal hizmet alanlarına yönelik alanlarda faaliyet göstermektedirler.

T.C Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından yayınlanan “On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023)” sektörel politikalar başlığı altında, kooperatifçilik ve kadın kooperatiflerinin desteklenmesine yönelik birçok hedefe yer verilmiştir. Kooperatifçilik destek sistemlerinin hayata geçirilerek; makine ve teçhizat alımında, personel istihdamında, reklam giderlerinin karşılanmasında kredi imkânı sağlanmasına yönelik maddelere yer verilmektedir. Öncelik hakkı; kadın kooperatiflerine, tarım satış kooperatiflerine ve sosyal nitelik taşıyan kooperatiflere tanınmaktadır (On Birinci Kalkınma Planı, 2019-451.3: 103).

3.2.9.Kadın Kooperatiflerinin Afet ve Salgın Dönemlerinde İzlediği Politikalar

Toplumun psikolojik anlamda büyük zorluklar yaşadığı afet ve salgın dönemlerinde, kadın kooperatifleri sahalarda aktif rol almaktadır. Afet ve salgın dönemlerinde kadınların gerek ev idaresi gerekse aile içi dinamiği sağlaması noktasında psikolojik sermayelerinin güçlü olması gerekmektedir. Bu noktada kadının rutin işleri dışında kendine vakit ayırması ve farklı bir ortamda bulunması, becerilerini

görünür hale getirmesi açısından kadın kooperatiflerinin izlediği politikalar önem arz etmektedir.

1999 Marmara depremi sonrası, Gölcük-Şirinköy prefabrik alanında 2001 yılında Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV) tarafından kadın kooperatifi kurulmuştur (KEİG, 2018: 5). Deprem bölgesinde, kadınların güçlü olduğu becerilerinin kooperatif çatısı altında değerlendirilmesi, psikolojik bağlamda kadınlara büyük destek sağladığı görülmektedir.

COVID-19 pandemi döneminde Türkiye’de birçok işletme kapanma noktasına gelmişken kooperatif sayısında artış görülmüştür. Özellikle salgın döneminde temizlik ve hijyen ürünlerinin büyük bir kısmı kooperatifler tarafından karşılanmıştır. Kadın kooperatiflerinin maske üretimi ve gıda hazırlanması noktasında aktif olarak faaliyette bulunduğu görülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADIN KOOPERATİF ÜYELERİNİN PSİKOLOJİK SERMAYE VE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın amacı, önemi, hipotezleri, modeli, desen ve yöntemi ile araştırma bulgularına yer verilmiştir.

4.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırma, kadın kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Aynı zamanda katılımcıların demografik özelliklerine yer verilerek, psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimlerine ilişkin yorumlama ve değerlendirmelerde bulunmaktadır.

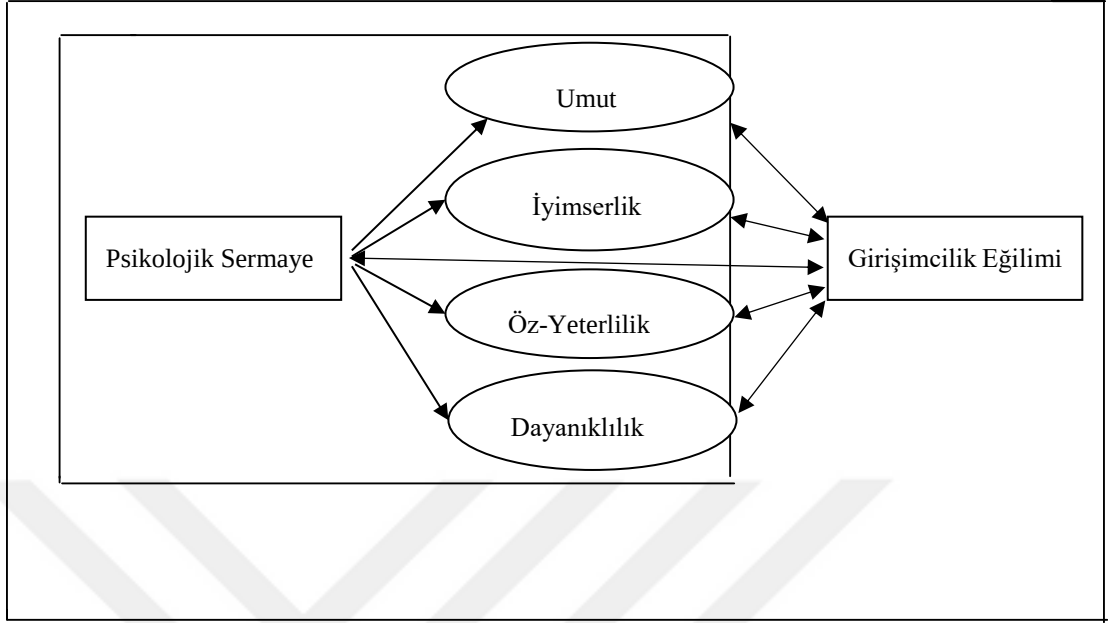
Girişimci bireyin işini kurma ve sürdürülebilirliğini sağlama noktasında psikolojik sermaye oldukça önemli olmaktadır. Bu çalışma da psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilim ölçeği kullanılarak; kadın kooperatifindeki ortakların kendi işlerini kurma eğiliminde olduklarında psikolojik sermaye ile olan ilişkisi ölçümlenmektedir. Anket sonucunda ortaya çıkan bulguların literatüre katkıda bulunması amaçlanmaktadır.

4.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ VE HİPOTEZLERİ

Araştırmanın hipotezleri; psikolojik sermaye bileşenlerinden umut, iyimserlik, dayanıklılık, öz yeterlilik ile ilgili her bir boyutun girişimcilik eğilimi açısından incelenmesine dayanılarak oluşturulmuştur. İzleyen başlıklarda araştırma hipotezlerinin oluşturulma gerekçeleri literatür bağlamında aktarılmaktadır.

Araştırmanın hipotezlerinden yola çıkılarak oluşturulan model Şekil: 10'da gösterilmektedir. Araştırma kapsamında; psikolojik sermaye alt boyutları olan umut, iyimserlik, dayanıklılık ve öz yeterliliğin girişimcilik eğilimi ile ilişkisi, etkisi ve demografik değişkenler ile olan anlamlılıkları incelenmiştir.

Şekil 10: Araştırma Modeli

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.2.1. Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi

Psikolojik sermaye, bireylerin girişimcilik sürecinde güçlü bir motivasyon faktörü olmaktadır. Öz yeterliliği yüksek olan girişimci birey yapacağı işte başarıma inancını taşımaktadır. Bireyin taşıdığı olduğu başarıma inancı stresi azaltmada etkili olmaktadır. İyimserliği yüksek olan girişimci birey her koşulda olumlu sonuçları yaşayacağına inanmaktadır. Umutlu bireyler, girişimcilik sürecinde birçok yol hayal ederek zorlukların üstesinden gelebilmektedir. Dayanıklı bireyler ise geçmişte yaşamış oldukları girişimcilik deneyimlerinden tecrübe kazanarak, strese girmeden ve çaresizlik hissetmeden şimdi ve gelecekte engelleri aşabilmektedir (Baron ve diğerleri, 2016: 747). Nitekim araştırmalarda; psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimlerinin birbirini pozitif anlamda etkilediğini gösteren bulgular mevcuttur.

Psikolojik sermaye bileşenleri, girişimcilik sürecinde önemlidir. Öz yeterlilik, PDT içerisinde kontrol inançlarının temelini oluşturmaktadır. İyimserlik ise girişimci bireylerin işlerini kurma ve büyütme sürecinde etkili olan bir sermaye türüdür (Baluku ve diğerleri, 2019:39). Girişimcilik eğiliminin, özyeterlilik ve dayanıklılık ile ilişkisine dair araştırmalar mevcuttur. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus psikolojik

sermaye boyutlarının bir üretim faktörü olarak algılanmaması ve girişimciliğin sonucunu belirleme yetkisinin olmadığı yönündedir. Girişimcilerin birçoğu psikolojik sermayenin girişimcilik eğilimini belirlemeye yönelik önemli bir faktör olduğunu savunmaktadır. Girişimcilik sürecinde karşılaştıkları engeller ve riskler karşısında güvenebilecekleri tek unsur kendi psikolojik durumları olmaktadır (Zhao ve diğerleri, 2020: 5).

Girişimcilik eğilimini psikolojik sermaye perspektifinden araştırmak girişimci bireylerin olumlu duygularını arttırarak olumsuz duygularla nasıl baş edebileceğini belirlemeye yardımcı olmaktadır. Başarısızlık riski yaşayan girişimci bireyler, zorluklar karşısında olumsuz duygular yaşarken, psikolojik sermayeleri güçlü olan bireyler girişimcilik eylemlerinde daha azimli olmaktadır (Samyukta and Swathi, 2023; 777).

Cardon ve diğerleri (2005), girişimciliğe dair kullanmış oldukları ebeveynlik metaforunda yeni girişimcileri ebeveyn, girişimleri ise bebek olarak tanımlamaktadır. Girişimin büyüme aşamalarını ise bebeklik, çocukluk, ergenlik ve olgunluk süreci olarak ele almaktadır. Bir ebeveynin (girişimci), bir çocuk sahibi olma isteği (girişimci eğilimi), hamilelik süreci (girişimin aşamaları), doğum süreci (girişimin gerçekleşmesi), bebeklik dönemi (girişimcinin sosyal çevreden destek alması), çocukluk ve ergenlik dönemi (girişimciliğin kurumsallaşma süreci), olgunlaşma dönemi (girişimciliğin aktif olduğu süreç) olarak gruplanmaktadır (Cardon ve diğerleri, 2005: 30). Bu metafor yaklaşımından yola çıkarak bir kadının bebeğine verdiği emeğin esasında girişimcilik sürecinde de sergilediği görülmektedir. Bu süreçte kadının bebeğine gösterdiği sabır, dayanıklılık, umut, iyimserlik gibi süreçler, girişimcilikte de psikolojik sermaye bileşenleri ile örtüşmektedir.

Psikolojik sermaye; bireyin girişimcilik eğilimini desteklemektedir. Alan yazı incelemelerinde kadın girişimcilerin psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimlerinin birlikte ele alındığı çalışmalar sınırlıdır. Mevcut çalışmaların örneklem grubunun çoğunlukla öğrencilerden seçildiği görülmektedir. Üniversite öğrencileri ile yapılan araştırma sonuçlarında psikolojik sermayenin girişimcilik eğilimini pozitif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Gurnani (2014), çalışmasında, kadın girişimcilerin girişimcilik davranışlarını belirlemede öz-yeterlilik ve kontrol odağı arasında güçlü bir ilişki olduğu, içsel kontrol

odağının da girişimci davranışlarını ve eğilimlerini olumlu etkilediği bulgusuna ulaşmıştır

Marangoz ve diğerleri (2016), Muğla ilinin kırsal kesiminde yaşayan kadınların girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik yaptıkları araştırmada, kadınların öz güvenlerinin yüksek olduğu, en önemlisi kadınlarının çoğunluğunun iş fikrine sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Sönmez (2018) yılında girişimci adaylarının psikolojik sermayesinin girişimcilik eğilimine ilişkin etkisini incelemiş olup, heveslilik ve kararlılık boyutları üzerindeki etkinin anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Psikolojik sermaye engelleri aşma noktasında kararlılığın gösterilmesinde etkili olmaktadır.

Yalçın (2018), tez çalışmasında 795 üniversite öğrencisi üzerinde psikolojik sermaye ve alt unsurlarının girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini incelemiştir. Bulgulara göre psikolojik sermaye düzeyleri ile girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki mevcuttur. Ayrıca psikolojik sermaye ve alt boyutları girişimcilik eğilimi üzerinde pozitif etki gücüne sahip olmaktadır. Akduru (2020), ise, çalışmasında iş görenlerin psikolojik sermaye unsurlarının iç girişimciliğe etkisini belirlemek adına 109 kişi ile anket çalışması yapmıştır. Bulgulara göre psikolojik sermaye boyutlarının iç girişimciliği pozitif şekilde etkilediği belirlenmiştir.

Kahya (2019), Girişimcilik eğitime katılan kursiyerlerin “psikolojik sermayenin girişimci olma eğilimine etkisi” üzerine yapılan anket çalışması sonucunda bazı demografik özelliklerin ve psikolojik sermaye boyutlarının girişimcilik eğilimini anlamlı ve pozitif olarak etkilediği bulgusuna ulaşmıştır.

Zhao ve diğerleri (2020), Çin üniversitesinde öğrencilerin psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkiyi incelemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada; psikolojik sermayenin girişimcilik niyetini doğrudan etkilemediği ancak geleneksel sermaye olan, beşeri ve sosyal sermaye aracılığı ile dolaylı etkilendiği bulgusuna ulaşmıştır.

Kılınç ve Kanayran (2020), üniversite öğrencilerinin psikolojik sermaye düzeylerinin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkisini araştırdıkları çalışmada; öğrencilerin psikolojik sermaye düzeyleri ve girişimcilik eğilimleri arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki saptanmıştır. Çalışmada kız öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Khurshid ve diğerkleri (2021), kadınların öz-yeterliliğinin girişimcilik eğilimine etkisine ilişkin, Pakistan’da farklı üniversitelerden 895 kadın öğrenciden veri toplamıştır. Araştırma sonuçlarında; öz-yeterlilik, kendini gerçekleştirme, sosyal kimlik ve özsaygı puanları yüksek olan kadınların, girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dışadönüklük kadınların girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkmasında düşük bir etkiye sahip olmaktadır.

Brandt (2022), farklı sektörde yer alan 457 katılımcı ile yapmış olduğu nicel çalışmasında psikolojik sermayenin girişimcilik eğilimi ve büyüme sürecinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Psikolojik sermaye alt bileşenleri açısından en yüksek ilişki sırasıyla özyeterlilik, iyimserlik, umut ve en düşük ilişki dayanıklılık olarak belirlenmiştir.

Girişimcilik eğilimini psikolojik sermaye perspektifinden araştırmak girişimci bireylerin olumlu duygularını arttırarak olumsuz duygularla nasıl baş edebileceğini belirlemeye yardımcı olmaktadır. Başarısızlık riski yaşayan girişimci bireyler, zorluklar karşısında olumsuz duygular yaşarken, psikolojik sermayeleri güçlü olan bireyler girişimcilik eylemlerinde daha azimli olmaktadır (Samyukta and Swathi, 2023; 777).

Jalil ve Kamarulzaman (2023), Malezyalı 479 kadın girişimci ile yaptıkları ankette psikolojik sermayenin kadınların girişimciliğe girişte ve işlerini genişletmekte etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Düger ve Ciner (2023), 343 çalışan ile yapmış olduğu anket çalışmasında sorumlu ve sürekli kendini geliştirme gayreti içerisinde olan bireylerin, kişilik özellikleri ile girişimcilik arasındaki ilişkide psikolojik sermayenin tam aracılık rolünün olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Kahraman (2023), psikolojik sermaye, girişimcilik eğilimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere 314 lisans öğrencisi ile anket çalışması yapmıştır. Çalışmanın araştırma bulgularına göre psikolojik sermayenin girişimcilik eğilimini arttırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Kadın girişimcilerin; girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkarılmasında birçok zorluk, sosyal baskı ve olumsuz tutumlar ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla, psikolojik sermaye bileşenleri olan umut, iyimserlik, dayanıklılık ve özyeterliliği yüksek olan kadın girişimcilerin girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek

olması beklenmektedir. Buradan hareketle ilk hipotez; H₁: “Kadın Kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye düzeyleri ve girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.” İkinci hipotez; H₂: “Kadın Kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye düzeyleri, girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir” şeklinde kurulmuştur.

4.2.2. Öz yeterlilik ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi

Öz yeterlilik, girişimci bireyin karşılaştığı olaylar karşısında duygu, düşünce ve davranışlarını zorlukların üstesinden gelme noktasında kendisine duyduğu inançtır. Öz yeterlilik, girişimci bireylerin farklı görev ve projeleri tamamlaması, nihai hedeflerine ulaşması adına kendi becerilerine olan inancının önemli bir göstergesi olmaktadır. Girişimciliğe ilişkin zorluk ve riskler; bazı girişimci adaylarının becerilerine, eğilimlerine ve yeteneklerine olan inancını etkilediğinden dolayı girişimci olmaları yönünde engel oluşturabilmektedir. Birey, engel ve zorlukları aşma noktasında kendisine olan güvenini öz yeterlilik sayesinde sağlamaktadır (Bulloug ve Renko, 2013: 346). Burada dikkat edilmesi gereken husus, girişimcinin aşırı öz güven gösterme eğiliminde bulunması yaptığı işte rehavete kapılmasına neden olabilmektedir (Baluku ve diğerleri, 2016: 31).

Öz yeterlilik boyutunun, Ajzen’in Planlı Davranış Teorisinin alt boyutu olan algılanan davranışsal kontrol boyutu ile benzerlik gösterdiği görülmektedir (Uygun ve Güner, 2016: 41). Girişimcilik eğilimi olan bireyin, güdülerini ve bilişsel süreçlerini harekete geçirmesinde öz yeterlik boyutu yardımcı olmaktadır (Luthans, Youssef and Avolio, 2007b: 2).

Çiçek ve Işık, (2020), girişimcilik eğilimi ve öz yeterlilik ilişkisi üzerine yaptıkları çalışmada öz yeterliliğin girişimci eğilimini pozitif ve anlamlı etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

İşletme öğrencilerinin girişimcilik eğilimi ve psikolojik sermaye ilişkisine yönelik yapılan araştırmada, girişimcilik eğilimi psikolojik sermayenin tüm boyutları ile ilişkilendirilmektedir. Psikolojik sermaye bileşenlerinden öz yeterlilik ve dayanıklılık boyutunun girişimcilik eğilimi ile daha fazla ilişkilendirildiği bulgusuna ulaşılmıştır (Contreras ve diğerleri, 2017: 84).

Chen, Greene, Crick (1998), öğrenciler ve küçük işletme sahibi yöneticilerin, sahip oldukları öz-yeterliliğinin girişimci olma eğilimine olan etkisini araştırmıştır. Araştırma bulgularının; öz yeterliliğinin girişimci olma üzerinde anlamlı, tutarlı ve olumlu etkisi olduğunu gösterdi (Chen ve diğerleri, 1998: 310).

Liu ve diğerleri (2019), çalışmalarında çok yüksek öz-yeterliliğe sahip olan üniversite öğrencilerin aynı zamanda güçlü bir girişimcilik eğilimine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Khurshid ve Khan (2021), çalışmasında Pakistan’da üniversite öğrencisi kadın girişimcilerin öz-yeterlilik ile girişimcilik niyeti arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğu sonucuna varmıştır.

Şeşen ve Basım (2012), öğrenciler ile yaptıkları çalışmada girişimcilik niyetleri üzerinde öz yeterliliğin etkili oldu bulgusuna ulaşmıştır. Öz yeterlilik aynı zamanda algılanan davranışın kontrol boyutu ile de ilişkili olmaktadır.

Kadınların yeni iş kurma sürecinde bilgi, beceri ve deneyimin yanı sıra yeteneklerine güvenerek girişimci eğilimlerinin ortaya çıkmasında öz-yeterliliğin etkisi bulunmaktadır. Öz yeterlilik düzeyi yüksek olan kadın girişimcilerin yaptıkları işlerde kendilerini yeterli görmesi girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğunu göstermektedir (Önay ve diğerleri, 2017: 59). Kadın girişimcilerin birçok role maruz kalması, teknolojiyi aktif kullanmaları da öz yeterliliklerinin artmasında etkili olmaktadır (Fauzi ve diğerleri, 2023: 63). Araştırma kapsamında, kadın kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye alt boyutu olan öz yeterlilik ile girişimcilik eğilimlerinin incelenmesine yönelik hipotezler şu şekildedir:

H₃: Kadın kooperatif ortaklarında psikolojik sermayenin öz yeterlilik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. H₄: “Kadın kooperatif ortaklarının öz yeterlilik boyutu girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir”.

4.2.3. Umut ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi

Umut, girişimcilerin motivasyon ve performanslarını etkileyen en önemli psikolojik durum olmaktadır (Guo ve diğerleri, 2020: 2). Geleneksel olarak, girişimcilik alanında yapılan çalışmalar ve iyileştirmeler daha çok girişimcilerin yapmış oldukları hataları, yanlışlıkları düzeltme üzerine yoğunlaşmaktadır. Farklı bir bakış açısı oluşturmak adına; Amerikalı psikolog Prof. C.R.Snyder'in ortaya koymuş olduğu umut teorisinin de yer aldığı pozitif psikoloji hareketi, girişimcilerin başarılı oldukları olumlu nitelikleri geliştirmeye yönelik çalışmaları amaçlamaktadır. Umut Teorisine göre; girişimci bireyin hedef belirlemesi, belirlediği hedefe ulaşma noktasında yol haritası ve alternatif yollar oluşturması, kendine güvenmesi ve azim göstermesinde umut etkili olmaktadır (Morrow, 2006: 1). Bu açıklamadan hareket ile bireyin ilk önce kendine güvenmesi önemli olmaktadır. Gerek bilgisine gerekse iradesine güvenen birey, hedeflerine ulaşma noktasında çabasının olumlu bir şekilde sonuçlanacağına inanmaktadır. Aynı zamanda güven duygusu beraberinde rahatlamayı getirir. Rahatlamanın yaydığı olumlu enerji, bireyin zor koşullar, riskler, ruhsal sıkıntılar karşısında ayakta kalmasını sağlamaktadır (Staniewski ve Awruk, 2016:238).

Girişimci eğilimi olan bireylerin öz-yeterlilik kavramını gerçekleştirmesinde en önemli motivasyon kaynağı umut olmaktadır (Kâhya, 2019: 640). Çalışma hayatında umut düzeyi yüksek olan bireylerin daha yüksek performans sergilediği, hedeflerine kolaylıkla ulaştığı görülmektedir. Umudun kaybolması durumunda birey kolaylıkla depresyona girmekte, çaresizlik ve mutsuzluk içerisinde bulunmaktadır. Jensen ve Luthans (2002) halihazırda girişimci olan veya bir yıl içerisinde kendi işini kurmayı planlayan girişimci adaylarına yönelik yapmış oldukları araştırmada, umut seviyesinin girişimci ve girişimci olmayan bireyler arasında ayırım yapmak için kullanılabileceğini, eğitim ile umut düzeylerinin arttırılabileceğini, umut seviyesi yüksek girişimcilerin işlerinde başarıyı daha kolay yakalayabileceklerine ilişkin bulgulara ulaşmıştır. Aynı zamanda bireyin yaptığı işte hedefe ulaşma noktasında umudunu kaybetmemesi için alternatif yollar planlaması önemli olmaktadır. Bireyin zor ve uzun süreçli hedefleri alt hedeflere ayırarak kademeli şekilde gerçekleştirmesi umudunu kaybetmeden ilerlemesini sağlamaktadır (Luthans, Youssef, 2004b: 16).

Olumlu bir motivasyon kaynağı ve her yaşta öğrenebilen umut, kadın girişimcilerin kararlı, azimli bir şekilde girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Birey girişimci olmaya karar verdiğinde, kendi işini kurma noktasında iyimser olabilir. Fakat hedeflerini gerçekleştirme noktasında umutsuz, irade gücü ve yollarını belirlemekten yoksun olan birey, iyimserliğini gerçeğe dönüştüremediğinden girişimciliği başlatamamaktadır (Jensen ve Luthans, 2002: 311). Nitekim, yazında da bu görüşleri destekleyen araştırmalar bulunmaktadır. Staniewski ve Awruk (2016), Polonya’da 347 üniversite öğrencisine uyguladıkları anket çalışması sonuçlarına göre; umut boyutu, bireyin girişimcilik kararını olumlu etkilemekte ayrıca girişimde bulunan bireyin karşılaştığı risklere karşı mücadele noktasında güven vermektedir. Nurluöz ve Esmailzadeh (2017), 296 üniversite öğrencisinin girişimcilik eğilimleri ve umut düzeylerini belirlemeye yönelik yapmış oldukları araştırmada genel olarak umut seviyesinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Kız öğrencilerin geleceğe yönelik umutları, erkek öğrencilerin ise mesleklerini yapma yönünde iyimser ve umutlu olduğu sonucuna varılmıştır. Girişimcilik eğilimi üzerinde psikolojik sermayenin tüm alt boyutlarını inceleyen Özdemir ve Özgüner (2016), üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada sadece umut ve öz-yeterliliğin etkili olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Önay ve diğerlerinin (2017), psikolojik sermaye bileşenleri ile girişimcilik niyeti ilişkisine dair üretim sektöründe yaptıkları çalışmada umut ve öz-yeterliliğin girişimcilik niyetini pozitif anlamda etkilediği, iyimserlik ve dayanıklılık düzeylerinin girişimcilik eğilimini anlamlı olarak etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Araştırma kapsamında, kadın kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye alt boyutu olan umut ile girişimcilik eğilimlerinin incelenmesine yönelik hipotezler şu şekildedir:

H₅: Kadın kooperatif ortaklarında psikolojik sermayenin umut düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. H₆: “Kadın kooperatif ortaklarının umut düzeyi girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir”.

4.2.4. Dayanıklılık ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi

Dayanıklılık, bireyin hedefleri doğrultusunda; psikolojik, sosyolojik, kültürel, fiziksel kaynaklara ulaşmanın yollarını ararken zorluk ve krizlerle başa çıkma kapasitesidir (Hedner ve diğerleri, 2011: 1). Girişimcilikte başarının sürdürülebilir

olması adına; girişimcilerin riskli durumlar, kriz zamanları ve başarısızlıklar karşısında dayanıklılıklarını geliştirmeleri gerekmektedir. Girişimci dayanıklılığı; bireyin zorluklarla yüzleşerek zorluk ve felaketlerden geri dönebilmesi, ani değişiklikler ile karşılaştığında bu durum ile başa çıkarak yeni ortamlardan faydalanma yeteneğidir (Fauzi ve diğerleri, 2023: 68). Girişimci birey psikolojik dayanıklılığını; zorluklar karşısında mutlu ve canlı kalarak, azalan performansını yeniden sağlayarak, girişimcilik eğilimlerini ortaya çıkararak projelerine devam ederek ortaya koymaktadır (Hartmann, 2021: 4). Nitekim olumlu duygular, dayanıklı bireyleri olumsuz durumlar karşısında korumaya almaktadır. Böylece birey zorlu ve riskli durumlar karşısında dayanıklılığını göstererek amaçlı bir şekilde yoluna devam etmektedir. Bireyin, dayanıklılığı olmadan, girişimci eğilimi ne kadar yüksek olursa olsun, yeni girişimlerde bulunması ve iş kurmak bağlamında girişimci davranışlarda bulunması yeterli sonuç vermemektedir (Bulloug ve Renko, 2013: 347).

Girişimci bireylerin örgütlerinde dayanıklılığı arttırmak için; uygulayabileceği “risk odaklı”, “süreç odaklı” ve “varlık odaklı” olmak üzere üç strateji bulunmaktadır.

- Risk odaklı stratejide, bireyin örgüt içerisinde stres, sağlık sorunu, güvenlik gibi psikolojik risklerin azaltılması amaçlanmaktadır.

- Süreç odaklı stratejiler; gelecek risklere karşı bireyin stratejik planlama yaparak kaynaklarını entegre ederek uyum sağlama sürecini içermektedir.

- Varlık odaklı stratejide özellikle riskli ortamlarda bireyin psikolojik sermayesinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır (Luthans, Youssef, 2004b: 20).

Kadın girişimcilerin girişimcilik sürecinde; cinsiyet kaynaklı ayrımcılık, iş-yaşam dengesini sağlamada, finansmana erişim noktasında ve girişimciliğe dair ilgili ağları kurma noktasında dayanıklılıklarının sınındığı birçok süreç gerçekleşmektedir (WEDO). Kadın girişimciler için dayanıklılık sadece hayatta kalmak, mevcut pozisyonu korumak anlamında değerlendirilmemelidir. Karşılaşılan zorluklara ilişkin azimli olmak, başarısızlıklardan ders çıkarmak, kendini geliştirmek ve başarı potansiyelini ortaya çıkarmak kadın girişimciler için dayanıklılık oluşturmada önemli strateji olmaktadır.

Kadın girişimcilerin, kriz ve engeller karşısında olumsuz duygularında dengeye giderek olumlu duygu oluşturma eğilimi bulunmaktadır. Özellikle zorluklar karşısında dayanıklılık gösterme eğilimi mevcuttur. Pandemi döneminde kadın

girişimcilerin belirsizlik ve başarısızlık gibi psikolojik ve bilişsel zorluklarla karşı karşıya kaldığı görölmektedir. Fakat kadın girişimciler bu zorluklar karşısında dayanıklılık göstererek krizi fırsata çevirebilmiş ve gelişmelerine katkı sağlamıştır (Bagheri, 2024: 718).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) "Afganistan'daki Kadın Girişimcilerin Mücadeleleri ve Dayanıklılıklarını Dinlemek. " adlı raporunda son üç yılda yapılan araştırmalarda kadın girişimcilerin en kötü koşullarda bile cesaret, azim ve beceriklilik gösterdiğini belirtmiştir. Kadınların istihdam edilmesine yönelik UNDP ve uluslararası STK'lar ile gerekli finansal destekler sağlanmıştır (UNDP, 2024).

Bastak ve Tekin (2021), yeni mezun olup bir iş kurmayı hedefleyen girişimci adayları ile yaptıkları çalışmada öz-yeterlilik ve dayanıklılığın girişimci eğilimini pozitif etkilediğı, kadın girişimci adayların dayanıklılığının daha yüksek olduğı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; umut, iyimserlik ve öz-yeterlilik boyutunun ise cinsiyete göre bir farklılığı bulunmamaktadır.

Duchek (2018), araştırmasında sekiz başarılı girişimcinin biyografisini analiz etmektedir. Analiz sonuçlarına göre, girişimcinin dayanıklılığını; ebeveynlerin davranış ve deneyimleri, girişimci tutum ve davranışları, girişimci öğrenme ve deneyimi ile ilişkili olduğı sonucuna ulaşmıştır. Bireyin destekleyici ve güven verici ebeveyn sistemine sahip olması, sorumlulukların küçük yaşta verilmesi dayanıklılığın kazanılmasında etkili olmaktadır. Aynı zamanda bireyin girişimci bir aile geçmişine sahip olması girişimcilik becerilerinin gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır.

Psikolojik sermaye bileşenlerinden dayanıklılık boyutu, girişimciliğe adım atmış bireylerde özellikle kadın girişimciler de olması gereken bir psikolojik boyuttur. Sürdürülebilir bir girişimcilik için özellikle riskler ve engeller karşısında dayanıklılık boyutunun önemi daha da görünür hale gelmektedir. Dayanıklılık düzeyi yüksek olan kadın girişimciler engeller ve başarısızlıklar karşısında tekrardan iş kurabilme girişiminde bulunabilmektedir. Araştırma kapsamında, kadın kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye alt boyutu olan dayanıklılık ile girişimcilik eğilimlerinin incelenmesine yönelik hipotezler şu şekildedir:

H7: Kadın kooperatif ortaklarında psikolojik sermayenin dayanıklılık düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki

bulunmaktadır. H₈: “Kadın kooperatif ortaklarının dayanıklılık düzeyi girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir”.

4.2.5. İyimserlik ve Girişimcilik Eğilimi İlişkisi

Girişimcilik yüksek düzeyde risk içermektedir. Bu süreçte, iyimserlik, girişimcilik eğilimlerini açığa çıkarmada etkili olan olumlu bir motive edici bir güçtür. Kadın girişimcilerin bulunduğu zaman diliminde ve gelecekte başarılarına ilişkin olumlu bakış açısını geliştirmelerin yolu iyimserlikten geçmektedir. İyimser yaklaşımda bulunan birey, kendi işini kurmadan önce süreçleri olumlu-olumsuz olarak değerlendirmekte, iyimserlik boyutu yüksek olduğunda girişimciliğe dair attığı adımlarda daha cesaretli ve daha başarılı olabilmektedir.

Crane ve Crane (2007), 25 yıllık literatür taramasında başarılı girişimcilerin iyimser oldukları, zorluk ve sıkıntılara rağmen sürdürülebilir hedeflerinin olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca bireyin girişimci eğiliminin ortaya çıkmasında iyimserliğin etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Madar ve diğerleri (2019), 227 öğrencinin girişimci niyeti ve iyimserlik ilişkisini ölçümlemeye ilişkin yaptıkları anket çalışmasında; girişimcilik niyeti ile iyimserlik arasında pozitif ilişki olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Baluku ve diğerleri (2018), girişimcilik niyetinin, iyimserlik ve özyeterlilik boyutları ile ilişkisini incelemek üzere; Almanya ve Doğu Afrika’da 1272 genç ile yaptıkları çalışmada girişimcilik niyeti ile iyimserlik ve özyeterlilik arasında pozitif ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Fatma ve diğerleri (2024), girişimcilerin başarısında iyimserliğin etkisini araştırmaya yönelik, Suudi Arabistan’da 255 girişimci ile yaptıkları anket çalışmasında; girişimcilerin başarısında iyimserliğin etkisinin olumlu ve yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Girişimcilikte, yüksek düzeyde iyimserlik sergileyen bireyler girişimcilik sürecinde olumsuz durumları ve tehditleri değerlendirme noktasında zorluklar ile karşı karşıya kalmaktadır. Düşük düzeyde iyimserlik sergileyen girişimciler ise çabalarının sonuçlarını göremediklerinden motivasyon olamamaktadır (Wafeq ve diğerleri, 2019:444). İyimser girişimciler, olumsuz koşullar karşısında geleceğe odaklanarak tüm süreçlerin daha olumlu olacağı inancını taşımaktadır. Literatürde girişimciliğe

ilişkin birçok çalışmada girişimcilik eğilimlerini etkileyen faktörlerin başında kendine güven ve iyimserlik gelmektedir. Araştırma kapsamında, kadın kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye alt boyutu olan iyimserlik ile girişimcilik eğilimlerinin incelenmesine yönelik hipotezler şu şekildedir:

H₉: Kadın kooperatif ortaklarında psikolojik sermayenin iyimserlik düzeyi le girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. H₁₀: “Kadın kooperatif ortaklarının iyimserlik düzeyi girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir”.

4.3. ARAŞTIRMANIN DESENİ

Bu çalışmanın amacı, kadın kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimlerini incelemek olarak belirlenmiş, çalışma kapsamında kesitsel araştırma yapılmıştır. Kesitsel araştırma; evreni temsil edecek bireylerin tümüne birden ulaşmak güç olacağından örneklemin rastgele seçilmesidir. Ayrıca değişkenleri incelemek adına nicel araştırma tekniklerinden betimsel (tarama) yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma; temeli mantık ve matematiğe dayanan duyu organları ile algıladığımız fenomenleri içeren pozitif bilim anlayışıdır (Sönmez ve Alacapınar, 2020; 41). Elde edilen bulgular sayısal değerler ile ölçümlenerek yorumlanmaktadır. Nicel araştırmaların dayanağını hipotezler ve hipotezlerin test edilmesi oluşturur (Ekiz; 2020: 109).

Verilerin toplanma sürecinde; öncelikle konu başlığı belirlendikten sonra etik kurul kararı alınmıştır. Araştırma kapsamında her bir ölçeğe ilişkin olarak, ölçeği geliştiren ve uygulayan araştırmacılardan e-posta ve ilgili sitelerden izinler alınmıştır.

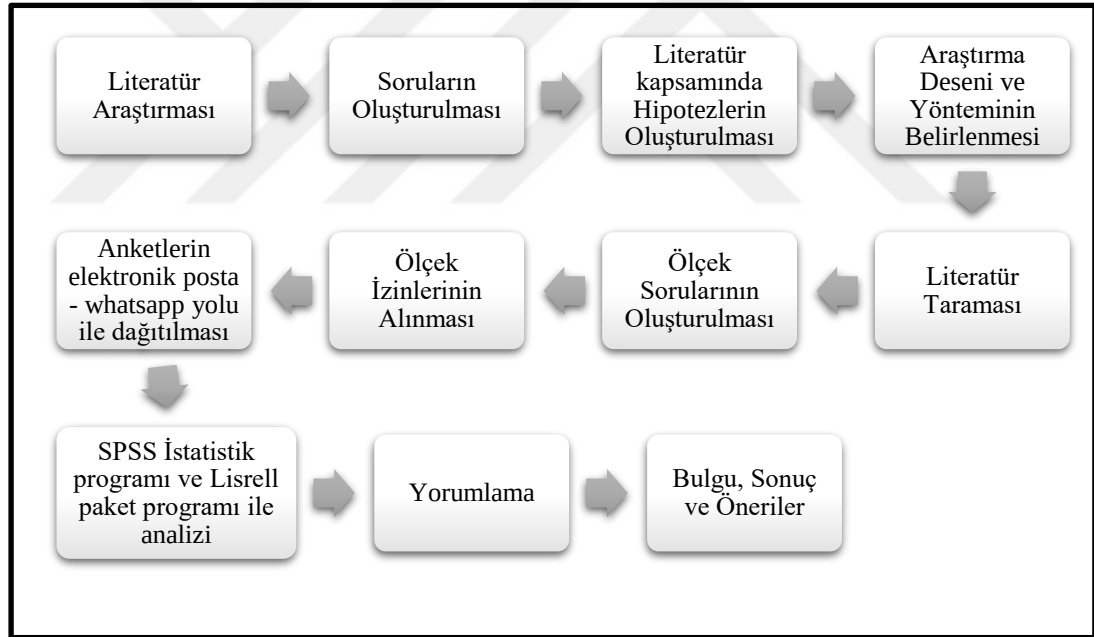
Araştırma kapsamında kullanılacak olan verilerin toplanmasında anket yöntemi seçilmiştir. Anket yöntemi, nicel araştırma da yaygın olarak kullanılan veri toplama aracıdır. Anket kullanımının tercih edilmesinin nedenleri arasında maliyet düşüklüğü, kişilerin gizliliğinin korunması, kişilerin önyargılarını aza indirmesi, ulaşımın yüksek olması yer almaktadır (Ekiz; 2020: 127). Çalışma konusuna ilişkin ilgili anketlere ulaşmak adına literatür taraması yapılmış, çalışmaya uygun olarak iki ölçeğe yer verilmiştir. Birinci ölçek; Luthans ve arkadaşları tarafından oluşturulan ‘Psikolojik Sermaye Ölçeğidir’. Psikolojik Sermaye Ölçeğinde; iyimserlik, ‘psikolojik dayanıklılık’, ‘umut’ ve ‘öz yeterlilik’ olmak üzere 4 alt boyutu içeren

toplam 24 maddeden oluşmaktadır. İkinci ölçek ise Uygun ve Güner'in (2016) alan yazın tarayarak oluşturduğu 4 boyutlu 17 ifadeli "Girişimcilik Eğilimi Ölçeği" yer almaktadır.

Simurg ve Ticaret Bakanlığı resmi internet sayfalarından kadın kooperatif iletişim bilgilerine ulaşılmıştır. Kooperatifler ile iletişime geçilerek anketler e-posta ve mesaj yolu ile iletilerek Google form üzerinden anket formlarının doldurulması sağlanmıştır. Dağıtılan anket formunda elde edilen veriler kodlanarak SPSS (Statistical Package For Social Sciences) for Windows Statistics 26 sürümü ve Lisrell 8.80 paket programları ile analiz edilmiştir.

Araştırma sürecin de yol haritasını belirlemek adına aşağıda yer alan iş akış şeması oluşturulmuş, her bir adım şema üzerinde belirtilmiştir.

Şekil 11: Araştırmanın İş Akış Şeması

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

4.4.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de kadın kooperatifinde aktif görev alan üyeler oluşturmaktadır. Kadın kooperatiflerine ilişkin resmi ve güncel bilgilerin paylaşıldığı tek kaynak Koop-Bis (Kooperatif Bilgi Sistemi)dir. Henüz kooperatif bilgilerinin sisteme aktarılması tamamlanamadığından Koop-Bis Sistemi üzerinden istatistiki bilgi alınamamıştır. T.C. Ticaret Bakanlığı “Türkiye Geneli Kooperatif ve Birlik Raporu” 2021 yılı verilerine göre 594 faal “Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi” mevcut olup bu kooperatiflerde 6743 ortak (üye) sayısı bulunmaktadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2021). Araştırmada evrenini temsil eden örneklem istatistiksel verileri sağlamada önemlidir. Araştırma evrenine göre en düşük örneklem sayısına ilişkin aşağıdaki formül kullanılmıştır (Üstün, 2016: 67).

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2(N-1) + t^2 p \cdot q}$$

N : Evrendeki Birey Sayısı

n : Örneklem Alınacak Birey Sayısı

p : İncelenecek Olayın Görülüş Sıklığı

q : İncelenecek Olayın Görülmeme Sıklığı

t : t Tablosunda Bulunan Teorik Değer

d: Olayın Görülme Sıklığına Göre Yapılmak İstenen + - sapma değeri, hata oranı.

Katılımcılar homojen bir dağılıma sahip olmadığından bilimsel formül değerlerine göre, p=,5 q= ,5 d= ,05; t= 1,96 kullanılmıştır. %95 güvenirlik sınırları içerisinde %5’lik hata payı ile anket uygulanacak örneklem sayısı yukarıda yer alan formüle göre 364 olarak hesaplanmıştır.

Araştırma için gerekli olan veri setine anket formları kullanılarak ulaşılmıştır. Kadın kooperatif ortakları ile iletişime geçilerek, Google Form üzerinden doldurmaları gereken anket formları iletilmiştir.

Araştırma kapsamında 375 kadın kooperatif ortağı tarafından anket sorularını cevaplamak üzere geri dönüşler olmuştur. 375 anketin 3'ünün sorulara verdiği cevaplar tutarlı olmadığı için analizden çıkarılmıştır.

4.4.2. Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Araştırma kapsamında kullanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci kısımda "demografik bilgiler" yer almaktadır. İkinci kısımda "Psikolojik Sermaye Ölçeği", üçüncü kısımda da "Girişimcilik Eğilim Ölçeği" yer almaktadır. Anket formunda yer alan soruların cevaplanmasına ilişkin katılım düzeyini belirlemek üzere 6'lı ve 5'li likert tipi ölçek kullanılmıştır.

4.4.2.1. Demografik Bilgi Formu

Anket çalışmasının birinci kısmında yer alan bu formda; araştırmanın konusu ve amacı belirtilmiş olup, formun bilimsel çalışma dışında hiçbir çalışmada kullanılmayacağına dair bilgi verilerek katılımcıların onamı alınmıştır. Demografik bilgi formu içerisinde; katılımcının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durumu, çalışma tecrübesi, ailede girişimci olup olmadığı, girişimciliğe dair eğitim alıp almadığı, yaşadığı şehir, sektörün faaliyet alanına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Cinsiyet değişkeni 1="Kadın", 2="Erkek" olarak kodlanmıştır. Yaş değişkeni analiz aşamasında gruplanmış olup, 1="18-28", 2="29-39", 3="40-50", 4="51-61", 5="62-74" yaş olarak kodlanmıştır. Katılımcıların eğitim durumu; 1="İlköğretim", 2="Ortaöğretim", 3="Ön Lisans", 4="Lisans", 5="Yüksek Lisans / Doktora" olarak kodlanmıştır. Medeni durum; 1="Evli", 2="Bekar" olarak kodlanmıştır. Çalışma tecrübesi; 1= "1-5yıl", 2="6-10yıl", 3="11-15yıl", 4="16-20yıl", 5= "21 yıl ve üzeri" olarak kodlanmıştır. Ailede girişimci var mı? sorusu 1="Evet", 2="Hayır" olarak kodlanmıştır. Girişimcilikle ilgili eğitim aldınız mı? sorusu 1="Evet", 2="Hayır" olarak kodlanmıştır.

4.4.2.2. Psikolojik Sermaye Ölçeği

Araştırmada kapsamında, kadın kooperatif ortaklarının psikolojik sermayelerinin düzeylerini belirlemeye yönelik, Luthans ve arkadaşları tarafından geliştirilen “Psikolojik Sermaye Ölçeği” kullanılmıştır (Luthans ve diğerleri, 2007a:555). Ölçek, Çetin ve Basım (2012), tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, öz yeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik olmak üzere dört boyut olu ve 24 ifadeden oluşmaktadır. Öz yeterlilik boyutunun yer aldığı ifadeler 1-6 arasında, umut boyutu 7-12, psikolojik dayanıklılık boyutu 13-18, iyimserlik ise 19-24 arasında yer almaktadır. Cevapların tutarlı olup olmadığını kontrol etmek amacıyla ölçekte 13, 20, 23. ifadeler ters kodlu olarak yer almaktadır. Ölçekte yer alan ifadeler 6’lı likert sistemine göre düzenlenmiştir. Ölçekte yer alan ifadeler; “1: Kesinlikle Katılmıyorum”, “2: Katılmıyorum”, “3: Kısmen Katılmıyorum”, “4: Kısmen Katılıyorum”, “5: Katılıyorum” “6: Kesinlikle Katılıyorum”.

Psikolojik Sermaye Ölçeğinin araştırma kapsamında kullanılmasına ilişkin; 11.07.2024 tarihinden itibaren üç yıl geçerli lisans hakkı verilmiştir (EK 2).

4.4.2.3. Girişimcilik Ölçeği

Araştırmada kapsamında, anketin üçüncü kısmında “Girişimcilik Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır. Bosch (2013) tarafından hazırlanan girişimcilik eğilim ölçeği, Uygun ve Güner (2016) tarafından maddeleri yeniden düzenlenmiş, geçerlilik ve güvenirlik analizleri tamamlanmıştır. Ölçek içeriği; 17 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. “Girişimciliğe yönelik genel eğilim boyutu: 5 madde”, “Girişimciliğe yönelik algılanan sosyal norm boyutu: 4 madde”, “Girişimciliğe yönelik algılanan davranışsal kontrol boyutu: 4 madde”, “Girişimciliğe yönelik tutum boyutu: 4 madde” olarak belirlenmiştir. Ölçekte yer alan ifadeler 5’li likert sistemine göre düzenlenmiştir. Ölçekte yer alan ifadeler; “1: Hiç Katılmıyorum”, “2: Katılmıyorum”, “3: Kararsızım”, “4: Katılıyorum”, “5: Tamamen Katılıyorum” şeklindedir.

Araştırmanın anket çalışmasında kullanılmak üzere; Girişimcilik Eğilim Ölçeği’ ne ilişkin 01.08.2024 tarihinde e-posta yolu ile ölçek izinleri alınmıştır. Anket formu için yararlanılan kaynaklar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 6: Girişimcilik Eğilim Ölçeği için Yararlanılan Kaynaklar

Ölçek Adı	Yazar	Kaynak
Girişimcilik Eğilim Ölçeği	Uygun ve Güner (2016)	Gençlerin Girişimcilik Eğilimlerinde Girişimci ve Girişimcilik Algılarının Rolü
Girişimcilik Eğilim Ölçeği	Uygun ve diğerleri (2015)	Genç Girişimci Adayların Girişimcilik Eğilimlerinde Girişimciliğe Yönelik Motivasyonlarının Rolü

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.4.3. Verilerin Analizi

Katılımcıların ankete vermiş olduğu cevaplar SPSS - 26 (Statistical Package for the Social Science) paket programı kullanılarak analize tabi tutulmuştur. Araştırmada kullanılan “Psikolojik Sermaye Ölçeği” ve “Girişimcilik Eğilimi Ölçeği”nin program aracılığı ile güvenirlik ve geçerlilik analizleri yapılmıştır.

Hipotezlerin test edilme sürecinde; Psikolojik sermaye boyutları ve girişimcilik eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemek için korelasyon analizi, psikolojik sermayenin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini tespit etmek için de regresyon analizi yapılmıştır. Her iki değişkenin demografik faktörlere göre farklılaşma durumlarına ilişkin de T-Testi ve ANOVA analizleri uygulanmıştır.

4.5. ARAşTIRMA BULGULARI

Araştırmanın bu kısmında, katılımcıların demografik özelliklerine, araştırma hipotezlerinin testine ve araştırma bulgularına yer verilmiştir.

4.5.1. Demografik Verilere İlişkin Bulgular

Yapılan çalışmada; katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durumu, çalışma tecrübesi, ailede girişimcilik yapmış birey olup olmadığı, girişimcilik ile ilgili kurs, seminer, çalıştay ve benzeri eğitim alıp almadığı ve yaşadığı şehir sorularını içeren demografik bilgilere yer verilmiştir.

372 kadın kooperatif üyesinin demografik sorulara vermiş oldukları cevapların frekans dağılımları aşağıda tablolatırılmıştır.

Tablo 7: Demografik Bilgilere Göre Frekans Dağılımı

DEMOGRAFİK BİLGİLER	KATEGORİLER	FREKANS	YÜZDELİK DİLİM %
Cinsiyet	Kadın	372	100,00
	Erkek	000	0,00
Yaş	18-28 Yaş	019	%5,10
	29-39 Yaş	043	%11,56
	40-50 Yaş	130	%34,95
	51-61 Yaş	161	%43,28
	62-74 Yaş	019	%5,11
Eğitim durumu	İlköğretim	101	%27,2
	Ortaöğretim	133	%35,8
	Ön Lisans	054	%14,5
	Lisans	064	%17,2
	Lisans üstü	020	%5,4
Medeni durumu	Evli	309	%83,1
	Bekar	063	%16,9
Çalışma tecrübesi (Yıl)	1-5 yıl	183	%49,2
	6-10 yıl	069	%18,5
	11-15 yıl	040	%10,8
	16-20 yıl	016	%4,3
	21-25 yıl	064	%17,2
Ailede (anne-baba-kardeş-çocuk) Girişimcilik Yapmış Birey Var mı?	Evet	133	%35,8
	Hayır	239	%64,2
Herhangi bir kurumda girişimcilik ile ilgili kurs, seminer, çalıştay ve benzeri eğitimlere katıldınız mı?	Evet	271	%72,8
	Hayır	101	%27,2
Yaşadığı Bölge	Marmara Bölgesi	080	%21,56
	Ege Bölgesi	073	%19,68
	İç Anadolu Bölgesi	046	%12,40
	Karadeniz Bölgesi	021	%5,66
	Akdeniz Bölgesi	068	%18,33
	Doğu Anadolu Bölgesi	055	%14,56
	Güney Doğu Anadolu Bölgesi	029	%7,82

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırmanın örneklemini kadın girişimciler oluşturduğundan, 372 katılımcının tamamı kadınlardan oluşmaktadır. Anket formunda cinsiyet değişkeninin

bulunmasının sebebi, kadın kooperatiflerinde erkeklerin de üye olarak faaliyet gösterebilmesidir. Araştırma sorusu gereği erkeklerin kapsam dışı bırakılması istendiğinden, bu soru olası erkek yanıtlayıcıları tespit etmek amacıyla yöneltmiştir. Tüm sorulara cevap veren katılımcı sayısı 372 olup sorulara göre katılımcı dağılımına ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Yaş değişkenine ilişkin Tablo 7'ye göre; en fazla katılımcı 160 kişi olup 51-61 yaş aralığında (%43,13), en az katılımcı ise 19 kişi olup 18-28 yaş (%5,12) ve 62-74 yaş (%5,12) aralığında yer almaktadır. 130 katılımcı 40-50 yaş (%35,04) aralığında, 43 katılımcı ise 29-39 yaş (%11,59) aralığında yer almaktadır. Örneklemin çoğunluğunu orta yaş grubu oluşturmaktadır.

Eğitim durumları açısından %35,8 oranla 133 katılımcı ortaöğretim, %27,2 oranla 101 katılımcı ilköğretim, %17,2 oranla 64 katılımcı lisans, %5,4 oranla 20 katılımcı lisans üstü derecesine sahiptir.

Medeni durum bakımından; %83,1 oranla 309 katılımcının büyük bir kısmının evli olduğu görülmektedir. %16,9 ile 63 katılımcı bekadır.

Çalışma tecrübesi açısından 1-5 yıl arası çalışan kadınların oranı oldukça yüksek olup, bu oran %49,2 (183 kişi) dir. En az çalışma tecrübesi ise 16-20 yıl çalışma süresi aralığında olup %4,3 (16 kişi) dir.

Katılımcıların ailelerinde girişimcilik geçmişi olup olmadığı sorulmuş, 239 kişi (%64,4) hayır demiştir. 132 katılımcı (%35,6) ise girişimci bir aile yapısına sahip olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların herhangi bir girişimcilik kursu alıp almadıkları sorulmuş, 270 kadın girişimci (%72,8) evet cevabını vermiş, 101 katılımcı ise (%27,2) hayır cevabını vermiştir.

Katılımcıların yaşadıkları şehirler bölgeler halinde sınıflandırılmıştır. En fazla katılımcı %22 oranında 80 kişi ile Marmara Bölgesinden katılım sağlamıştır. Sırasıyla diğer bölgeler; Ege, Akdeniz, Doğu Anadolu, İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve en son 21 kişi ile (%6) Karadeniz olmuştur.

4.5.2. Ölçeklerin Güvenirlik Analizleri

Güvenirlik, bir ölçeğin tesadüfi hatadan ne kadar uzak olduğunu göstermektedir. Güvenirlik geçerlilik için ön şartı sağlamaktadır. Güvenirliğin en önemli göstergesi ise iç tutarlılıktır. İç tutarlılık, ölçeği oluşturan her bir maddenin her ölçümde aynı özelliği ölçmesidir. İç tutarlılık, Cronbach's Alpha katsayısı ile ölçümlenmektedir. Bu katsayı ölçeğin tüm maddeleri arasında ortalama korelasyonu gösterir. Cronbach's Alpha katsayısı değerleri Tablo 8'de yer almaktadır. Tabloda yer alan değerler incelendiğinde, bu değerler 0-1 arasında olup; 1 rakamına yaklaştıkça yüksek güvenilirlikten söz edilmektedir (Balcı ve Ahi, 2023: 6).

Tablo 8: Cronbach's Alpha Katsayı Aralıkları ve Güvenirlik Düzeyleri

Cronbach's Alpha Katsayı Aralıkları	Güvenirlik Düzeyi
0,00 < α < 0,40	Güvenilir değil
0,40 < α < 0,60	Güvenirlik düzeyi düşük
0,60 < α < 0,80	Oldukça güvenilir
0,80 < α < 1,00	Güvenirlik düzeyi çok yüksektir.

Kaynak: Balcı ve Ahi, 2023: 6

Çalışmada yer alan verilerin analizinde, SPSS- 26 (Statistical Package for the Social Science) paket programı kullanılarak her bir ölçeğin güvenirliliği test edilmiştir.

4.5.2.1. Psikolojik Sermaye Ölçeğinin Güvenirlik Analizi

Araştırma kapsamında, 24 ifadenin yer aldığı psikolojik sermaye ölçeğinin ve alt boyutlarının güvenirliliği Cronbach's Alpha ile test edilmiş, 372 katılımcının yer aldığı analiz sonucunda Cronbach's Alpha katsayısı 0,898 olarak bulunmuştur. Tablo 9'da yer alan Cronbach's Alpha Katsayı aralıklarına göre tespit edilen katsayı değeri, ölçeğin güvenirlik düzeyinin çok yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 9: Psikolojik Sermaye Ölçeğinin Güvenirlik Analizi

İfadeler		Ölçekte Yer Alan İfade Sayısı	Cronbach's Alpha Değeri
Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği		24	0,898
<i>Alt Boyutlar</i>	Öz yeterlilik	6	0,785
	Umut	6	0,837
	Dayanıklılık	6	0,708
	İyimserlik	6	0,780

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Psikolojik Sermaye Ölçeğinin güvenirlik analizine ilişkin olarak; Sönmez (2018) yapmış olduğu çalışmada Cronbach's Alpha katsayısını 0,86 olarak tespit etmiştir. Yine ve Özgüner (2016), çalışmasında psikolojik sermaye ölçeğinin katsayısını 0,91 olarak tespit etmiştir. Çalışmada yer alan ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısı literatürdeki çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Aynı zamanda psikolojik sermayenin her bir alt boyutu içinde güvenlik analizi yapılarak Cronbach's Alpha katsayısı tespit edilmiştir. Aşağıda maddelenmiş olarak yer alan her bir boyuta göre; ölçekte yer alan 24 ifadenin tamamı kabul edilebilir güvenirlik katsayı sınırları içerisinde yer almaktadır. Umut boyutunun Cronbach's Alpha katsayısı 0,837 olup güvenirlik düzeyi çok yüksektir. Özyeterlilik boyutunun Cronbach's Alpha katsayısı 0,785; dayanıklılık boyutunun Cronbach's Alpha katsayısı 0,708; iyimserlik boyutunun Cronbach's Alpha katsayısı 0,780 olup, herbirinin güvenirlik düzeyi oldukça güvenilirdir.

4.5.2.2. Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinin Güvenirlik Analizi

Araştırma kapsamında, 17 ifade ve 4 boyutun yer aldığı girişimcilik eğilim ölçeğinin güvenirliği Cronbach's Alpha ile test edilmiş, analiz sonucunda Cronbach's Alpha katsayısı 0,923 olarak bulunmuştur. Tablo 10 da yer alan Cronbach's Alpha Katsayı aralıklarına göre tespit edilen katsayı değeri, ölçeğin güvenirlik düzeyinin çok yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 10: Girişimcilik Eğilim Ölçeğinin Güvenirlik Analizi

İfadeler		Ölçekte Yer Alan İfade Sayısı	Cronbach's Alpha Değeri
Girişimcilik Eğilimi		17	0,923
<i>Alt Boyutlar</i>	Genel Eğilim	5	0,903
	Sosyal Norm	4	0,714
	Davranışsal Kontrol	4	0,780
	Tutum	4	0,838

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Girişimcilik Eğilim Ölçeğinin güvenirlik analizine ilişkin olarak; Uygun, Mete ve Güner (2015), çalışmalarında ölçeğe ilişkin Cronbach's Alpha Katsayı 0,93 olarak tespit etmiştir. Yine Uygun ve Güner (2016), yaptıkları çalışmada Cronbach's Alpha Katsayısını 0,95 olarak tespit etmiştir. Uygun ve Güner (2016)'ın bir başka çalışmasında ölçeğe ilişkin ön test ve son test uygulamış; ön test Cronbach's Alpha Katsayısı 0,93, son test Cronbach's Alpha Katsayısı 0,95 olarak hesaplamıştır. Her bir çalışmanın Cronbach's Alpha değeri ölçeklerin yüksek derece de güvenilir ve yeterli olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalardan elde edilen Cronbach's Alpha katsayı sonuçları, çalışmada yer alan sonuçlar ile de uyumlu bulunmaktadır. Ölçeğin her bir alt boyutu içinde güvenlik analizi yapılarak Cronbach's Alpha katsayısı tespit edilmiştir. Tabloda maddelenmiş olarak yer alan her bir boyut incelendiğinde; ölçekte yer alan 17 ifadenin tamamı kabul edilebilir güvenirlik katsayı sınırları içerisinde yer aldığı görülmektedir. Genel Eğilim boyutunun Cronbach's Alpha katsayısı 0,903; sosyal norm boyutunun Cronbach's Alpha katsayısı 0,714; tutum boyutunun Cronbach's Alpha katsayısı 0,780 güvenirlik düzeyi çok yüksektir. Davranışsal Kontrol boyutunun Cronbach's Alpha katsayısı ise 0,838 olup, güvenirlik düzeyi oldukça güvenilirdir.

4.5.3. Ölçeklerin Normallik Dağılımı

Araştırma hipotezlerini test etmeden önce verilerin normal bir dağılım içerisinde olup olmadığı incelenmelidir. Normal dağılım, ölçümlerin dağılımının grafiksel yapı içerisinde orta bölgede yoğunlaşması, kenar bölgelere doğru seyrekleşmesidir. Normal dağılımda çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis)

değerleri hesaplanmaktadır. Bir dağılımın simetrikten ayrılması durumunda çarpıklık katsayısından, sivri veya yayvan olduğu durumlarda basıklık katsayısından söz edilmektedir (Baykul ve Güzeller, 2020: 292). Normal bir dağılımda çarpıklık ve basıklık katsayısı +1,5 ve -1,5 aralığında yer almaktadır. Ancak +2 ve -2 değerleri arasındaki değerler de kabul görmektedir (George ve Mallery, 2001; akt. Uysal ve Kılıç, 2022: 223). Tablo 11 ve Tablo 12’ de çarpıklık ve basıklık değerleri -1,5 ve +1,5 arasında yer almakta olup, verilerin normal dağılım gösterdiği varsayılmaktadır.

Çalışmada normal dağılmayan verilerin dönüştürülme işlemleri yapılarak çarpıklığın azaltılması amaçlanmaktadır. Olası uç değerlerin etkisini azaltmak amaçlı veri dönüşüm tekniklerinden logaritmik dönüşüm tekniği kullanılmıştır. Logaritmik dönüşüm tekniği ile aşırı sağa çarpık olan verilerin sıkıştırılarak, yansıtma yapılarak normale yakın bir dağılıma yaklaştırılması amaçlanmaktadır. Analiz de yer alan veriler Log10 dönüşüme göre dar bir alanda yoğunlaştığından standart sapma değerleri de ortalamaya yakın olmaktadır. Bu durum değişkenlerin dağılım sonrası dönüşümünü yansıttığından bir sorun olarak algılanmamalıdır. (Akbaş ve Kağar, 2020: 73). Araştırma kapsamında analize tabi tutulan tüm değerler Log 10 tabanına göre dönüştürülmüş, bulguların yorumlanmasında logaritmik dönüşüm öncesi değerler göz önüne alınmıştır. Analiz de Log10’a göre dönüşümü yapılan verilerin, çarpıklık ve basıklık katsayıları +1,5 ve -1,5 arasında yer almaktadır. Ölçeklerin çarpıklık ve basıklık katsayılarına ilişkin her bir ölçeğe ilişkin veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 11: Psikolojik Sermaye Ölçeği Normallik Dağılım Sonuçları

Ölçekler	İfade Sayısı	Çarpıklık Değeri	Basıklık Değeri	Ortalama Değeri	Standart Sapma Değeri
Öz yeterlilik	6	0,335	-0,774	0,17	0,13
Umut	6	-0,150	-0,860	0,21	0,13
Dayanıklılık	6	0,241	-0,885	0,23	0,12
İyimserlik	6	-0,241	-0,661	0,26	0,14

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 12: Girişimci Eğilim Ölçeği Normallik Dağılım Sonuçları

Ölçekler	İfade Sayısı	Çarpıklık Değeri	Basıklık Değeri	Ortalama Değeri	Standart Sapma Değeri
Genel Eğilim	5	0,449	-0,462	0,24	0,17
Sosyal Norm	4	0,402	0,030	0,26	0,15
Davranışsal Kontrol	4	-0,330	-0,797	0,21	0,12
Tutum	4	0,274	-0,386	0,26	0,16

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.5.4. Ölçeklerin Faktör Analizleri

Ölçeğin geçerlilik analizi, verilerin amaca hizmet etmesini ve ölçümlenmek istenen bir değişkeni ölçmek amacıyla yapılmaktadır (Bursal, 2023:189). Geçerlilik analizi ile ölçme aracının araştırılan konuya ilişkin tam ve doğru bir ölçüm yapıp yapmadığı tespit edilmektedir.

Örnekleme yer alan veri sayısının faktör analizi yapmak için yeterli olup olmadığını anlamak için “Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örnekleme Yeterliği Ölçüsü”; korelasyon matrisinde yer alan ilişkilerin anlamlı olup olmadığını belirlemek için de Bartlett’in küresellik testi yapılmıştır.

Bartlett’in küresellik testi, maddelere arası korelasyonu test etmektedir (Yaratan, 2020:239). Faktör analizinin yapılabilmesi için; Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri minimum 0,50 olmalı ve 0-1 arasında yer almalıdır. Bartlett’in küresellik testinin sonucu ise $p < 0,05$ olmalıdır. KMO katsayısına göre örneklem yeterliğinin sağlanması için referans aralıkları aşağıdaki tabloda yer almaktadır (Field, 2009: 658).

Tablo 13: Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Aralıkları

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Aralıkları	Güvenirlilik Düzeyi
0,50 <KMO< 0,70	Orta
0,70<KMO< 0,80	İyi
0,80 <KMO< 0,90	Çok İyi
0,90 <KMO< 1,00	Mükemmel

Kaynak: Field, 2009: 658

Psikolojik sermaye ölçeğine ilişkin, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlik katsayısı 0,896 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddeleri KMO > 0,60 şartını sağladığından, örneklemin yeterli olduğunu söyleyebiliriz. Field'e (2009) göre KMO değeri 0,50 üzerinde yeterli görülmektedir (Field,2009:647). Bartlett Küresellik Testi sonuçlarına baktığımızda; $\chi^2(276)=3350,301$; $p=0,000 < 0,001$ olarak bulunmuştur. Sonuçların anlamlı düzeyde olması, maddeler arasında korelasyonun yeterli olduğunu göstermektedir.

Tablo 14: Psikolojik Sermaye Ölçeğine İlişkin KMO ve Bartlett's Test Sonuçları

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterlilik Katsayısı		0,896
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki Kare	3350,301
	Serbestlik Derecesi	276
	Sig.(P)	0,000

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Girişimci Eğilim Ölçeğinin, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterlik katsayısı 0,894 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddeleri KMO > 0,60 şartını sağladığından, örnekleme ait verilerin faktör analizine uygun olduğunu söyleyebiliriz. Bartlett Küresellik Testi sonuçlarına göre; $\chi^2(136)=3881,669$; $p < 0,05$ olarak

bulunmuştur. Sonuçların anlamlı düzeyde olması, maddeler arasında anlamlı ilişkilerin olduğunu göstermektedir.

Tablo 15: Girişimci Eğilim Ölçeğine İlişkin KMO ve Bartlett's Test Sonuçları

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterlilik Katsayısı		,894
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki Kare	3881,669
	Serbestlik Derecesi	136
	Sig.(P)	,000

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ölçme aracının doğruluğunu test etme işlemi doğrulayıcı faktör analizi ile gerçekleştirilmektedir. Araştırmanın örneklem büyüklüğü 300 üzerinde olduğundan, psikolojik sermaye ölçeğinin alt faktörleri ile uyum değerlerini belirlemek ve yapı geçerliliğini test etmek üzere doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizinde (DFA) amaç, ölçeklerin uyum değerlerini analiz etmektir. Modelin kabul veya reddine ilişkin kararın verilmesinde uyum iyiliği testleri kullanılmaktadır. Analiz kapsamında, psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilim ölçeğine ilişkin RMSEA (Ortalama Karekök Hata Tahmini), GFI (Uyum İyiliği İndeksi), SRMR (Standartlaştırılmış Kareler Ortalaması), CFI, Ki-kare uyum indeksleri incelenmektedir. Uyum iyiliği değerleri Tablo 16 yer almaktadır.

Tablo 16: Uyum İndeksleri

Uyum Ölçüleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
X^2/sd	$0 \leq X^2/sd \leq 2$	$2 \leq X^2/sd \leq 5$
P değeri	$0,05 \leq p \leq 1,00$	$0,01 \leq p \leq 0,05$
SRMR	$0 \leq SRMR \leq 0,05$	$0,05 \leq SRMR \leq 0,10$
RMSEA	$0 \leq RMSEA \leq 0,05$	$0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$
Yakın uyum testi için P değeri ($RMSEA < 0,05$)	$0,01 \leq p \leq 1,00$	$0,05 \leq p \leq 0,10$
CFI	$0,97 \leq CFI \leq 1,00$	$0,95 \leq CFI \leq 0,97$
NFI	$0,95 \leq NFI \leq 1,00$	$0,90 \leq NFI \leq 0,95$
NNFI	$0,97 \leq NNFI \leq 1,00$	$0,95 \leq NNFI \leq 0,97$
GFI	$0,95 \leq GFI \leq 1,00$	$0,90 \leq GFI \leq 0,95$
AGFI	$0,90 \leq AGFI \leq 1,00$ GFI'ya yakın	$0,85 \leq AGFI \leq 0,90$ GFI'ya yakın

Kaynak: Engel ve diğerleri, 2003:52.

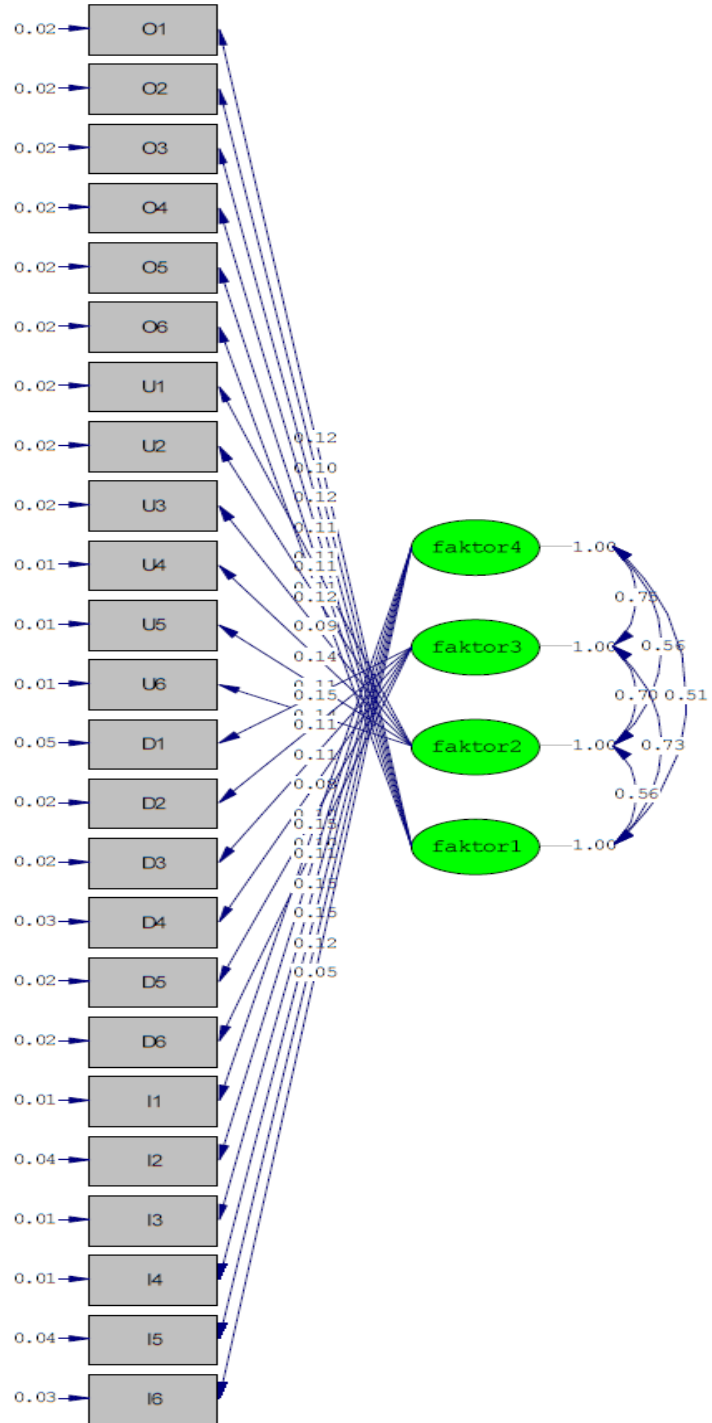
4.5.4.1. Psikolojik Sermaye Ölçeğine İlişkin Doğrulamalı Faktör Analizi

Psikolojik sermaye ölçeğinde yer alan maddelerin ve yapının doğruluğunu test etmek üzere 372 örnekleme Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılarak uyum indeksleri hesaplanmıştır. Doğrulamalı faktör analizi, daha önce farklı çalışmalarda kullanılan verinin yapıya uygunluğunu test etmede kullanılmaktadır. Böylece birçok faktörün, gerçek veriler ile ne derece uyum gösterdiği analiz edilmektedir (Seçer, 2023: 171).

DFA sonucunda oluşturulan path diyagramı aşağıdaki şekilde yer almaktadır. Şekil 12’de yer alan kısaltmalar; **O:** Özyeterlilik, **U:** Umut, **D:** Dayanıklılık, **I:** İyimserlik, **Faktör 1:** Özyeterlilik, **Faktör 2:** Umut, **Faktör 3:** Dayanıklılık, **Faktör 4:** İyimserlik olarak kodlanmıştır.

Doğrulamalı Faktör Analiz sonuçlarına göre önce p değerleri 0,000 kontrol edilmelidir. Bu değer, kovaryans matrisinde beklenen ve gözlenen değerler arasındaki fark hakkında bilgi vermektedir. T değerleri 1,96 ile karşılaştırıldığında tüm maddeler önemli bulunmuştur. Modelin hata varyansları kontrol edildiğinde her bir faktörün yük dağılımı 0,30 üzerinde yer almaktadır. Modelde yer alan en yüksek hata varyansı **I6** (İyimserlik6) = 0,91’dir. Fakat bu faktör önemli olduğundan modelden çıkarılmamaktadır.

Şekil 12: Psikolojik Sermaye Ölçeğinin DFA Path Diyagramı

Chi-Square=767.04, df=246, P-value=0.00000, RMSEA=0.076

Kaynak: Lisrel 8.80 programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 17: Psikolojik Sermaye Ölçeğinin DFA uyum İndeks Değerleri

χ^2 / sd	RMSEA	AGFI	SRMR	CFI	NFI	NNFI
3,12	0,076	0,82	0,06	0,95	0,92	0,94

Kaynak: Lisrel 8.80 programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Ki-kare (iyilik uyumu) / sd değeri özellikle büyük örneklerde varsayımların yanlış yorumlanmasında ele alınan önemli bir ölçüt olmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2001). Ki-kare /sd değeri $2 \leq \chi^2/sd \leq 5$ arasında yer almakta olup, kabul edilebilir bir düzeyde uyum bulunmaktadır (Engel ve diğerleri, 2003:52). Anlamlılık değeri $p < 0,00$ olarak hesaplanmıştır. DFA sonucundaki kare ve serbestlik derecesi değerlerinin birbirine oranı ki-kare /sd = $767.04/246 = 3,12$ olarak hesaplanmıştır.

RMSEA (Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü) değeri, DFA’da çok sık kullanılan bir uyum indeksi olup, ortalamaların yaklaşık karekökünü ifade eder. DFA sonucunda RMSEA değeri 0,076 olup, $0,05 \leq RMSEA \leq 0,08$ değerleri arasında yer alması kabul edilebilir bir uyum olduğunu göstermektedir (Engel ve diğerleri, 2003: 35).

AGFI, uyum iyiliği indeksi olup, hesaplanan ve gözlenen değerler arasında yer alan kovaryans miktarını göstermektedir. AGFI değeri 0-1 arasında yer alır ve 0,90’ı aştığı durumda iyi bir model olduğundan söz edilmektedir. Yüksek örneklerde GFI testindeki eksiklikleri gidermek için kullanışlı bir uyum indeksidir. AGFI değeri örneklem sayısı arttıkça artmaktadır. DFA sonucunda 372 katılımcı yer almakta olup AGFI değeri 0,82 olarak bulunmuştur. Bu değer kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almakta olup, (Engel ve diğerleri, 2003: 42) örneklem sayısı arttıkça hesaplanan değer artacaktır.

SRMR, standartlaştırılmış ortalama hata karekökü olup değer in sıfıra yaklaşmasıyla, modelin daha iyi uyum sağladığından söz edilmektedir. DFA modelinde, SRMR değeri 0,06 olup, kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almaktadır. Değişkenler arasında ilişki olmadığını öngören değer CFI (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) indeksidir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Modelde CFI değeri 0,95 olarak hesaplanmış olup 0-1 arasında yer almaktadır. Modelin kabul edilebilir sınırlar içerisinde veriye uygunluğundan söz edilebilmektedir. CFI indeksine alternatif olarak geliştirilen NFI indeksi, normlaştırılmış uyum indeksidir (Engel ve diğerleri, 2003:

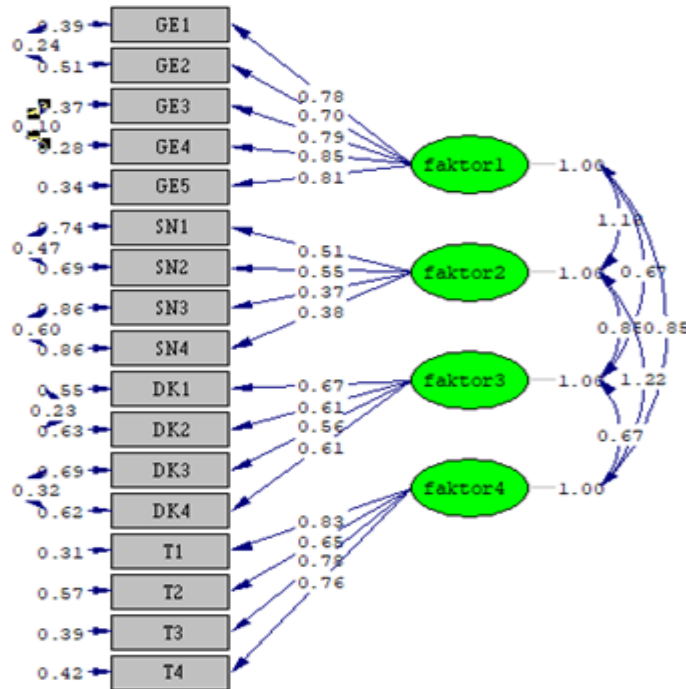
40). Örneklemin sayısı ile pozitif ilişki içermekte olup, 0- 1 arasında yer almaktadır. DFA sonucunda NFI indeksi 0,92 olarak bulunmuş olup, kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almaktadır. NNFI değeri normlaştırılmamış uyum indeksi olup, örneklem sayısının artışıyla etkilenmez. Normalde 0-1 aralığında yer alan NNFI indeksi bazen bu aralıkların dışında yer almaktadır. DFA sonucunda 0,94 bulunan NNFI değeri 0-1 arasında kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2001).

DFA modeline ilişkin sonuçlar, kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almaktadır. Bu bağlamda Psikolojik Sermaye Ölçeği 24 faktör ve 4 boyut olarak uyum istatistiklerine göre doğrulanmıştır.

4.5.4.2. Girişimci Eğilim Ölçeğine İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi

Girişimci Eğilim Ölçeğinde yer alan maddelerin ve yapının doğruluğunu test etmek üzere 372 örnekleme Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılarak uyum indeksleri hesaplanmıştır. DFA sonucunda oluşturulan path diyagramı aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

Şekil 13: Girişimci Eğilim Ölçeğinin DFA Path Diyagramı

Chi-Square=249,35 df=107 P-value=0.00000, RMSEA=0.060

Kaynak: Lisrel 8.80 programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 13’de yer alan kısaltmalar; **GE:** Girişimci eğilim, **SN:** Sosyal Norm, **DK:** Davranışsal Kontrol, **T:** Tutum, **Faktör 1:** Girişimci eğilim, **Faktör 2:** Sosyal Norm, **Faktör 3:** Davranışsal Kontrol, **Faktör 4:** Tutum olarak kodlanmıştır.

Doğrulamalı Faktör Analiz sonuçlarına göre p değeri = 0,000 < 0,05 düzeyinde anlamlıdır. T değerleri 1,96 ile karşılaştırıldığında tüm maddeler önemli bulunmuştur.

Modifikasyon önerilerine göre GE2-GE1; GE4-GE3; SN2-SN1; SN4-SN3; DK2-DK1; DK4-DK3 faktörlerinin modifikasyon işlemleri yapılmıştır. Modifikasyon öncesi ki-kare /sd değeri= 835,82/113= 7,40 iken modifikasyon sonucu ki-kare /sd değeri= 249,35 / 107= 2,33 olarak hesaplanmıştır. Kabul edilebilir bir düzeyde uyum bulunmaktadır.

Tablo 18: Girişimcilik Eğilim Ölçeğinin DFA uyum İndeks Değerleri

X ² / sd	RMSEA	AGFI	SRMR	CFI	NFI	NNFI
2,33	0,060	0,72	0,085	0,92	0,91	0,91

Kaynak: Lisrel 8.80 programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

RMSEA değeri, 0,060 ; AGFI değeri 0,72; SRMR değeri 0,085 olup, kabul edilebilir sınırlar (Tablo 16) içerisinde yer almaktadır. Modelde CFI değeri 0,92 olarak hesaplanmış olup 0-1 arasında yer almaktadır. Model kabul edilebilir sınırlar (Tablo 16) içerisinde yer almaktadır. NFI ve NNFI değeri indeksi 0,91 olarak hesaplanmış olup; 0-1 arasında kabul edilebilir (Tablo 16) sınırlar içerisinde yer almaktadır.

Analiz sonucunda, DFA değerleri kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almaktadır. Bu bağlamda Girişimci Eğilim Ölçeği 17 faktör ve 4 boyut olarak uyum istatistiklerine göre doğrulanmıştır.

4.6. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNİN ANALİZİNE İLİŞKİN BULGULAR

4.6.1. Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları

Korelasyon analizi, değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü ve yönünü belirlemeye yarayan, -1 ve +1 arasında yer alan katsayıdır. Korelasyon analizinde anlamlılık (Sig.) değerine göre sig (p)>,05 ise değişkenler arasında anlamlı bir ilişkiden söz edilemez. (p)<,05 ise değişkenler arasında anlamlı bir ilişkiden söz

edilmektedir. Korelasyon katsayısında ilişki düzeyinde r katsayısı 0,70'ten büyük olursa güçlü ilişki, r katsayısı 0,30 ve 0,70 arasında olursa orta düzeyde ilişki, r katsayısı 0,30'dan küçük olursa zayıf ilişki mevcuttur. (Bursal, 2023:135).

Araştırmada psikolojik sermayenin her bir alt boyunun girişimcilik eğilimi ile arasındaki ilişkiyi incelemek üzere korelasyon katsayıları ve her bir boyutun ortalama ve standart sapması hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 19' da gösterilmiştir.

Tablo 19: Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

	N	Ortama	Standart Sapma	Anlamlılık Değeri (p)
Girişimcilik Eğilimi	372	0,2429	0,12582	0,000
Psikolojik Sermaye	372	0,2202	0,10310	0,000
Öz yeterlilik	372	0,1752	0,12597	0,000
Umut	372	0,2126	0,12892	0,000
Dayanıklılık	372	0,2324	0,12460	0,000
İyimserlik	372	0,2607	0,13933	0,000

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 20: Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6
Girişimcilik Eğilimi	1					
Psikolojik Sermaye	,633**	1				
Özyeterlilik	,472**	,758**	1			
Umut	,490**	,779**	,471**	1		
Dayanıklılık	,513**	,852**	,552**	,556**	1	
İyimserlik	,533**	,792**	,410**	,458**	,615**	1

** Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır.

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Girişimcilik eğilimi ile psikolojik sermaye ve alt boyutları olan özyeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda; psikolojik

sermaye ile girişimcilik eğilimi arasında $r = ,633$ ve $p < ,01$ düzeyinde anlamlı, orta düzeyde ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Psikolojik sermaye alt boyutlarından umut ile arasında $r = ,490$ ve $p < 01$ düzeyinde orta, anlamlı ve pozitif; dayanıklılık ile girişimcilik eğilimi arasında $r = ,513$ ve $p < ,01$ düzeyinde orta, anlamlı ve pozitif; özyeterlilik ile girişimcilik eğilimi arasında $r = ,472$ ve $p < ,01$ düzeyinde orta, anlamlı ve pozitif; iyimserlik ile girişimcilik eğilimi arasında $r = ,533$ ve $p < ,01$ düzeyinde orta, anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuçlara göre; kadın kooperatif ortaklarının özyeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik seviyeleri arttıkça girişimcilik eğilimlerin de pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzeyde artış görülecektir.

Psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimi arasında orta düzeyde, pozitif ($r = 0,633$) ve anlamlı ($p < 0,01$) bir ilişki bulunmuştur. Kadın kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimi orta düzeyde, anlamlı ve pozitif olarak artmaktadır. Psikolojik sermaye arttıkça girişimcilik eğilimi de aynı yönde artmaktadır. Bu ilişkinin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyansı %40,07 olarak hesaplanmıştır. Girişimcilik eğiliminin %40,07'lik kısmı psikolojik sermayeden kaynaklıdır. Araştırmanın ilk hipotezi olan H_1 hipotezine göre; kadın kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye düzeyleri ve girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğundan H_1 hipotezi doğrulanmıştır.

Psikolojik sermayenin öz yeterlilik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında orta düzeyde, pozitif ($r = 0,440$) ve anlamlı ($p < 0,05$) bir ilişki bulunmuştur. Kadın kooperatif ortaklarının öz yeterlilik ve girişimcilik eğilimi orta düzeyde anlamlı ve pozitif olarak artmakta olup bu ilişkinin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyans %19,18 olarak hesaplanmıştır. Kadın Kooperatif ortaklarının psikolojik sermayenin öz yeterlilik düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunduğu dair H_3 hipotezi doğrulanmıştır.

Psikolojik sermayenin umut boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında orta düzeyde, pozitif ($r = 0,458$) ve anlamlı ($p < 0,05$) bir ilişki bulunmuştur. Kadın kooperatif ortaklarının umut ve girişimcilik eğilimi orta düzeyde anlamlı ve pozitif olarak artmakta olup bu ilişkinin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyans %21,06 olarak hesaplanmıştır. Kadın Kooperatif ortaklarının psikolojik sermayenin umut düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunduğu dair H_5 hipotezi doğrulanmıştır.

Psikolojik sermayenin dayanıklılık boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında orta düzeyde, pozitif ($r=0,421$) ve anlamlı ($p < 0,05$) bir ilişki bulunmuştur. Kadın kooperatif ortaklarının dayanıklılık ve girişimcilik eğilimi orta düzeyde anlamlı ve pozitif olarak artmakta olup bu ilişkinin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyans %17,64 olarak hesaplanmıştır. Kadın Kooperatif ortaklarının psikolojik sermayenin dayanıklılık düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunduğu dair H_7 hipotezi doğrulanmıştır.

Psikolojik sermayenin iyimserlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında orta düzeyde, pozitif ($r=0,493$) ve anlamlı ($p < 0,05$) bir ilişki bulunmuştur. Kadın kooperatif ortaklarının iyimserlik ve girişimcilik eğilimi orta düzeyde anlamlı ve pozitif olarak artmakta olup bu ilişkinin birbirleri üzerinde açıkladıkları varyans %24,20 olarak hesaplanmıştır. Kadın Kooperatif ortaklarının psikolojik sermayenin iyimserlik boyutu ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunduğu dair H_9 hipotezi doğrulanmıştır.

4.6.2. Psikolojik Sermayenin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Psikolojik sermayenin her bir alt boyunun girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisini incelemek üzere regresyon analizi yapılmıştır.

Regresyon analizi; bir veya daha fazla bağımsız değişkenin bir bağımlı değişkeni ne ölçüde etkilediğini ortaya koyan bir kestirme yöntemidir. Değişkenlerden birinin değeri diğer değişkenin değeri üzerinde dağılım yoluyla kestirilerek, gözlenemeyen değişken değerleri elde edilmektedir (Ural ve Kılıç, 2006: 253). Regresyon analizi basit ve çoklu regresyon olmak üzere iki türlü yapılmaktadır. Basit regresyonda bir değişkenin değeri ile ikinci değişkenin değeri kestirilmektedir. Çoklu regresyonda ise bir değişkenin değeri birden fazla değişken değeri ile kestirilmektedir (Baykul ve Güzeller, 2020: 648).

Araştırmada basit regresyon analizi yapılarak, psikolojik sermaye bağımsız değişkeninin, girişimcilik eğilimi bağımlı değişkeni üzerindeki etkisi açıklanmaktadır. Tablo 21’de psikolojik sermaye bağımsız değişken olarak, girişimcilik eğilimi ise bağımlı değişken olarak seçilmiş olup, metod olarak da “enter” metodu kullanılmıştır.

Tablo 21: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler

Model	Dahil Edilen Değişkenler	Analiz Dışında Bırakılan Değişkenler	Method
1	Psikolojik Sermaye ^b	-	Enter
a. Bağımlı Değişkenler: Girişimci Eğilimi			
b. Tolerance = ,000 limit reached.			

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 22: Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi

Değişkenler	Beta	Std. Hata	β	t	P
Sabit	0,0730	0,012	-	6,100	0,000
Psikolojik Sermaye	0,772	0,049	0,633	15,719	0,000
Bağımlı Değişken: Girişimcilik Eğilimi					
R:0,633 R ² :0,400		F:247,073	p:0,000 Durbin Watson:1,903		

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 22’de bağımsız değişkenlerin tamamı ile bağımlı değişkenler arasında korelasyon katsayısının (R) =0,633 olduğu ve iki değişkenin birbirleri ile orta düzeyde korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayısının karesi alındığında determinasyon (açıklanan varyans) değerine ulaşılmaktadır Düzeltilmiş R (R=0,400) değerine göre; bağımlı değişkende yer alan değişimin %40’ı, bağımsız değişkenlerin tamamı tarafından açıklanmaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre, psikolojik sermaye düzeyinde bir birimlik artış, girişimcilik eğilimi üzerinde %63,3 oranında bir artışa neden olmaktadır. Hataların birbirinden bağımsız olmasına ilişkin kontroller “Durbin Watson” değeri üzerinden yapılmaktadır. “Durbin Watson” değeri, regresyon modelinin tahmininden sonra terimlerin korelasyon halinde olup olmadığı test edilmektedir (Dodge, 2008: 173). Normal dağılımda “Durbin Watson” değerinin istatistiki olarak 1-3 arasında olması beklenmektedir. Tabloda yer alan değer 1,903 olduğu ve hataların birbirinden bağımsız olduğunu gözlenmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin olarak t testi sonuçlarına göre, psikolojik sermayenin girişimci eğilimi üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi bulunmaktadır. “H₂: Kadın Kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye düzeyleri,

girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir”. H₂ Hipotezi bu aşamada kabul edilmektedir.

4.6.3. Öz yeterlilik Boyutunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Araştırmada basit regresyon analizi yapılarak, psikolojik sermaye alt boyutlarından öz yeterlilik boyutu (bağımsız değişkeni)nin, girişimcilik eğilimi (bağımlı değişkeni) üzerindeki etkisi açıklanmaktadır. Tablo 23’de öz yeterlilik bağımsız değişken olarak, girişimcilik eğilimi ise bağımlı değişken olarak seçilmiş olup, metod olarak da “enter” metodu kullanılmıştır.

Tablo 23: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler

Model	Dahil Edilen Değişkenler	Analiz Dışında Bırakılan Değişkenler	Method
1	Öz yeterlilik ^b		Enter
a. Bağımlı Değişkenler: Girişimci Eğilimi			
b. Tolerance = ,000 limit reached.			

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 24: Öz yeterlilik ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi

Değişkenler	Beta	Std. Hata	ß	t	P
Sabit	0,160	0,010	-	16,233	0,000
Öz yeterlilik	0,472	0,046	0,472	10,307	0,000
Bağımlı Değişken: Girişimcilik Eğilimi					
R:0,472 R ² :0,223		F:106,230	p:0,000 Durbin Watson:1,613		

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 24’de bağımsız değişkenlerin tamamı ile bağımlı değişkenler arasında korelasyon katsayısının (R) =0,472 olduğu ve iki değişkenin birbirleri ile orta düzeyde korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayısının karesi alındığında determinasyon (açıklanan varyans) değerine ulaşılmaktadır. Düzeltilmiş R (R=0,223) değerine göre; bağımlı değişkende yer alan değişimin %22,3’ü, bağımsız

değişkenlerin tamamı tarafından açıklanmaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre, öz yeterlilik düzeyinde bir birimlik artış, girişimcilik eğilimi üzerinde %47,2 oranında bir artışa neden olmaktadır. Hataların birbirinden bağımsız olmasına ilişkin kontroller “Durbin Watson” değeri üzerinden yapılmaktadır. Normal dağılımda “Durbin Watson” değerinin istatistiki olarak 1-3 arasında olması beklenmektedir. Tabloda yer alan değerin 1,603 olduğu ve hataların birbirinden bağımsız olduğunu gözlenmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin olarak t testi sonuçlarına göre, öz yeterliliğin girişimci eğilimi üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi bulunmaktadır.

“H₄: Kadın kooperatif ortaklarının öz yeterlilik boyutu girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir”. H₄ Hipotezi kabul edilmektedir.

4.6.4. Umut Boyutunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Araştırmada basit regresyon analizi yapılarak, psikolojik sermaye alt boyutlarından umut boyutu (bağımsız değişkeni)nin, girişimcilik eğilimi (bağımlı değişkeni) üzerindeki etkisi açıklanmaktadır. Tablo 25’de umut bağımsız değişken olarak, girişimcilik eğilimi ise bağımlı değişken olarak seçilmiş olup, metod olarak da “enter” metodu kullanılmıştır.

Tablo 25: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler

Model	Dahil Edilen Değişkenler	Analiz Dışında Bırakılan Değişkenler	Method
1	Umut ^b		Enter
a. Bağımlı Değişkenler: Girişimci Eğilimi			
b. Tolerance = ,000 limit reached.			

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 26: Umut ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi

Değişkenler	Beta	Std. Hata	β	t	P
Sabit	0,141	0,011	-	12,847	0,000

Umut	0,478	0,044	0,490	10,812	0,000
Bağımlı Değişken: Girişimcilik Eğilimi					
R:0,490 R²:0,240	F:116,901	p:0,000	Durbin Watson:1,526		
Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.					

Tablo 26’da bağımsız değişkenlerin tamamı ile bağımlı değişkenler arasında korelasyon katsayısının (R) =0,490 olduğu ve iki değişkenin birbirleri ile orta düzeyde korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayısının karesi alındığında determinasyon (açıklanan varyans) değerine ulaşılmaktadır. Düzeltilmiş R (R=0,240) değerine göre; bağımlı değişkende yer alan değişimin %24’ü, bağımsız değişkenlerin tamamı tarafından açıklanmaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre, umut düzeyinde bir birimlik artış, girişimcilik eğilimi üzerinde %49 oranında bir artışa neden olmaktadır. Hataların birbirinden bağımsız olmasına ilişkin kontroller “Durbin Watson” değeri üzerinden yapılmaktadır. Normal dağılımda “Durbin Watson” değerinin istatistiki olarak 1-3 arasında olması beklenmektedir. Tabloda yer alan değerin 1,526 olduğu ve hataların birbirinden bağımsız olduğunu gözlenmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin olarak t testi sonuçlarına göre, umut boyutunun girişimci eğilimi üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi bulunmaktadır.

“H₆: Kadın kooperatif ortaklarının umut düzeyi girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir”. H₆ Hipotezi kabul edilmektedir.

4.6.5. Dayanıklılık Boyutunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Araştırmada basit regresyon analizi yapılarak, psikolojik sermaye alt boyutlarından dayanıklılık boyutu (bağımsız değişkeni)nin, girişimcilik eğilimi (bağımlı değişkeni) üzerindeki etkisi açıklanmaktadır. Tablo 27’de dayanıklılık bağımsız değişken olarak, girişimcilik eğilimi ise bağımlı değişken olarak seçilmiş olup, metod olarak da “enter” metodu kullanılmıştır.

Tablo 27: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler

Model	Dahil Edilen Değişkenler	Analiz Dışında Bırakılan Değişkenler	Method
-------	--------------------------	---	--------

1	Dayanıklılık ^b	Enter
a. Bağımlı Değişkenler: Girişimci Eğilimi		
b. Tolerance = ,000 limit reached.		

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 28 : Dayanıklılık ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi

Değişkenler	Beta	Std. Hata	β	t	P
Sabit	0,122	0,012	-	10,307	0,000
Dayanıklılık	0,519	0,045	0,513	11,510	0,000
Bağımlı Değişken: Girişimcilik Eğilimi					
R:0,513 R ² :0,264		F:132,485	p:0,000 Durbin Watson:1,526		

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 28’da bağımsız değişkenlerin tamamı ile bağımlı değişkenler arasında korelasyon katsayısının (R) =0,513 olduğu ve iki değişkenin birbirleri ile orta düzeyde korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayısının karesi alındığında determinasyon (açıklanan varyans) değerine ulaşılmaktadır Düzeltilmiş R (R=0,264) değerine göre; bağımlı değişkende yer alan değişimin %26,4’ü, bağımsız değişkenlerin tamamı tarafından açıklanmaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre; dayanıklılık düzeyinde bir birimlik artış, girişimcilik eğilimi üzerinde %51,3 oranında bir artışa neden olmaktadır. Hataların birbirinden bağımsız olmasına ilişkin kontroller “Durbin Watson” değeri üzerinden yapılmaktadır. Normal dağılımda “Durbin Watson” değerinin istatistiki olarak 1-3 arasında olması beklenmektedir. Tabloda yer alan değer 1,526 olduğu ve hataların birbirinden bağımsız olduğunu gözlenmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin olarak t testi sonuçlarına göre; dayanıklılık boyutunun girişimci eğilimi üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi bulunmaktadır.

“H₈: Kadın kooperatif ortaklarının dayanıklılık düzeyi girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir”. H₈ Hipotezi kabul edilmektedir.

4.6.6. İyimserlik Boyutunun Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Araştırmada basit regresyon analizi yapılarak, psikolojik sermaye alt boyutlarından iyimserlik boyutu (bağımsız değişkeni)nin, girişimcilik eğilimi (bağımlı değişkeni) üzerindeki etkisi açıklanmaktadır. Tablo 29’de iyimserlik bağımsız değişken olarak, girişimcilik eğilimi ise bağımlı değişken olarak seçilmiş olup, metod olarak da “enter” metodu kullanılmıştır.

Tablo 29: Regresyon Analizine Dahil Edilen ve Dışında Bırakılan Değişkenler

Model	Dahil Edilen Değişkenler	Analiz Dışında Bırakılan Değişkenler	Method
1	iyimserlik ^b		Enter
a. Bağımlı Değişkenler: Girişimci Eğilimi			
b. Tolerance = ,000 limit reached.			

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 30: İyimserlik ve Girişimcilik Eğilimi Regresyon Analizi

Değişkenler	Beta	Std. Hata	β	t	P
Sabit	0,117	0,012	-	9,997	0,000
İyimserlik	0,482	0,040	0,533	12,131	0,000
Bağımlı Değişken: Girişimcilik Eğilimi					
R:0,533 R ² :0,285	F:147,151	p:0,000	Durbin Watson:1,864		

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 30’da bağımsız değişkenlerin tamamı ile bağımlı değişkenler arasında korelasyon katsayısının (R) =0,533 olduğu ve iki değişkenin birbirleri ile orta düzeyde korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Korelasyon katsayısının karesi alındığında determinasyon (açıklanan varyans) değerine ulaşılmaktadır. Düzeltilmiş R (R=0,285) değerine göre; bağımlı değişkende yer alan değişimin %28,5’i, bağımsız değişkenlerin tamamı tarafından açıklanmaktadır. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) göre; iyimserlik düzeyinde bir birimlik artış, girişimcilik eğilimi üzerinde %53,3 oranında bir artışa neden olmaktadır. Hataların birbirinden bağımsız olmasına ilişkin

kontroller “Durbin Watson” değeri üzerinden yapılmaktadır. Normal dağılımda “Durbin Watson” değerinin istatistiki olarak 1-3 arasında olması beklenmektedir. Tablo 30’da yer alan değerin 1,864 olduğu ve hataların birbirinden bağımsız olduğunu gözlenmektedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin olarak t testi sonuçlarına göre; iyimserlik boyutunun girişimci eğilimi üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi bulunmaktadır.

“H₁₀: Kadın kooperatif ortaklarının iyimserlik düzeyleri girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir”. H₁₀ Hipotezi kabul edilmektedir.

Tablo 31: Hipotezlere İlişkin Bulgular

H1 Hipotezi : KABUL Kadın Kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye düzeyleri ve girişimcilik eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki vardır.	H2 Hipotezi : KABUL Kadın Kooperatif ortaklarının psikolojik sermaye düzeyleri, girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir.
H3 Hipotezi : KABUL Kadın kooperatif ortaklarında psikolojik sermayenin öz yeterlilik düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.	H4 Hipotezi : KABUL Kadın kooperatif ortaklarının öz yeterlilik düzeyi girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir.
H5 Hipotezi KABUL Kadın kooperatif ortaklarında psikolojik sermayenin umut düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.	H6 Hipotezi : KABUL Kadın kooperatif ortaklarının umut düzeyi girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir.
H7 Hipotezi : KABUL Kadın kooperatif ortaklarında psikolojik sermayenin dayanıklılık düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.	H8 Hipotezi : KABUL Kadın kooperatif ortaklarının dayanıklılık düzeyi girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir.
H9 Hipotezi : KABUL Kadın kooperatif ortaklarında psikolojik sermayenin iyimserlik düzeyi ile girişimcilik eğilimi arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.	H10 Hipotezi : KABUL Kadın kooperatif ortaklarının iyimserlik düzeyi girişimcilik eğilimlerini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve pozitif yönde etkilemektedir.

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

4.6.7. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin “Medeni Durumu” Değişkeninin Farklılık Testi

Bir örneklemin iki farklı yani birbirinden bağımsız gruplarla ölçülmesi ve istatistiksel olarak belirli bir güven düzeyinde birbirleri ile anlamlı olup olmadığının test edilmesinde “Bağımsız Örneklem İçin T Testi” kullanılmaktadır (Seçer, 2023:59).

Araştırmada kadın kooperatif ortaklarının medeni durumlarının (bağımsız değişkeni), grup ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığının belirlenmesine yönelik bağımsız örneklem için T testi yapılmıştır.

Tablo 32: Medeni Duruma İlişkin T Testi

Değişkenler	Gruplar (Medeni Durumu)	N	Ort.(X)	t	p
Girişimci Eğilimi	Evli	309	0,2435	0,180	0,86
	Bekar	63	0,2396		
Öz yeterlilik	Evli	309	0,1783	1,058	0,30
	Bekar	63	0,1599		
Umut	Evli	309	0,2143	0,51	0,61
	Bekar	63	0,2043		
Dayanıklılık	Evli	309	0,2296	-0,96	0,35
	Bekar	63	0,2459		
İyimserlik	Evli	309	0,2621	0,40	0,70
	Bekar	63	0,2536		

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 32’ de 309 evli ve 63 bekar toplam 372 katılımcının 0,05 anlamlılık düzeyinde grup ortalama sonuçlarına göre; kadın kooperatif ortaklarının girişimcilik eğilimleri, psikolojik sermaye bileşenleri olan öz yeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik düzeyleri medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

4.6.8. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin “Ailenin Girişimcilik Geçmişi” Değişkeninin Farklılık Testi

Araştırmada kadın kooperatif ortaklarının ailelerinde girişimci olup olmadığına dair verdikleri cevapların (bağımsız değişkeni), grup ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığının belirlenmesine yönelik T testi yapılmıştır.

Tablo 33: Ailenin Girişimcilik Geçmişine İlişkin T Testi

Değişkenler	Gruplar (Ailenin Girişimcilik Geçmişi Varmı?)	N	Ort.(X)	t	p
Girişimci Eğilimi	Evet	133	0,2272	-1,799	0,073
	Hayır	239	0,2516		
Öz yeterlilik	Evet	133	0,1462	-3,349	0,001
	Hayır	239	0,1913		
Umut	Evet	133	0,2005	-1,349	0,178
	Hayır	239	0,2193		
Dayanıklılık	Evet	133	0,2280	-0,508	0,612
	Hayır	239	0,2348		
İyimserlik	Evet	133	0,2764	1,623	0,105
	Hayır	239	0,2519		

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 33’ de katılımcıların ailelerinde girişimci olup olmadığına dair verilen cevapların anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek üzere T testi yapılmış; 372 katılımcının 0,05 anlamlılık düzeyinde grup ortalamaları sonuçlarına göre; öz yeterlilik boyutunun anlamlılık değeri $p=0,001$, $p < 0,05$ ten küçük olduğundan gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Ailelerinde girişimci bulunmayan 239 kadın kooperatif ortağının öz yeterlilik algısı log10 tabanına göre ($x=0,19$), ailelerinde girişimci olmayan 133 kadın kooperatif ortağının öz yeterlilik algısına oranla ($x=0,15$) daha yüksektir. Logaritmik dönüşüm öncesi evet yanıtını veren katılımcıların ortalaması 5.47, hayır diyen katılımcıların ortalaması ise $x=5.29$ olarak hesaplanmıştır.

Katılımcıların; umut, dayanıklılık, iyimserlik ve girişimcilik eğilimleri ailelerinde girişimci olup olmadığına dair farklılık incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

4.6.9. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin “Girişimcilik Eğitimi” Değişkeninin Farklılık Testi

Araştırmada kadın kooperatif ortaklarının girişimcilik ile ilgili eğitim alıp almadıklarına dair verdikleri cevapların (bağımsız değişkeni), grup ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığının belirlenmesine yönelik T testi yapılmıştır.

Tablo 34: Girişimciliğe İlişkin Eğitim seviyesi T Testi

Değişkenler	Gruplar (Girişimcilik Eğitimi Aldı mı?)	N	Ort.(X) Log	t	p
Girişimci Eğilimi	Evet	271	0,2373	-1,404	0,161
	Hayır	101	0,2579		
Öz yeterlilik	Evet	271	0,1625	-3,222	0,001
	Hayır	101	0,2092		
Umut	Evet	271	0,2066	-1,454	0,147
	Hayır	101	0,2285		
Dayanıklılık	Evet	271	0,2329	0,147	0,884
	Hayır	101	0,2308		
İyimserlik	Evet	271	0,2548	-1,326	0,186
	Hayır	101	0,2763		

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 34’ de katılımcıların girişimcilik ile ilgili eğitim alıp almadıklarına dair verilen cevapların anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde; 372 katılımcının 0,05 anlamlılık düzeyinde grup ortalamaları sonuçlarına göre;

Öz yeterlilik düzeyinin anlamlılık değeri $p=0,001$, $p < 0,05$ ten küçük olduğundan gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Girişimciliğe ilişkin eğitim alan 271 katılımcının öz yeterlilik algısının log10 tabanına göre dönüştürülmüş ortalaması ise ($x=0,16$); eğitim almayan 101 katılımcının öz yeterlilik algısının log10 tabanına göre dönüştürülmüş ortalaması ($x=0,21$) olarak hesaplanmıştır. Öz yeterlilik algısının logaritmik dönüşümü öncesi evet yanıtını veren 271 katılımcının ortalaması $x=5,41$; hayır yanıtını veren 101 katılımcının ortalaması ise $x=5,23$ ’dür. Girişimcilik ile ilgili eğitim alan kadın kooperatif ortaklarının öz yeterlilik algısı, girişimcilik eğitimi almayan katılımcılara oranla daha yüksektir.

Umut, dayanıklılık, iyimserlik ve girişimcilik eğilimleri ile girişimcilik eğitimi alma durumları incelendiğinde aralarında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.6.10. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin Eğitim Durumu Göre Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Araştırmada kadın kooperatif ortaklarının eğitim durumlarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek adına tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Tek Yönlü ANOVA testi; bağımsız bir değişkene ilişkin grupların bağımlı bir değişkene göre ortalamalarının karşılaştırılması ve ortalamalar arasında yer alan farkların belirli bir güven aralığında anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesinde kullanılan istatistiki yöntemdir (Ural ve Kılıç, 2006: 213).

372 kadın kooperatif ortağının eğitim durumlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Tablo 35’de her bir grubun katılımcı sayısının dağılımı, ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 35: Eğitim Durumu Göre Tanımlayıcı Bilgiler- Anova Testi

ANOVA TESTİ		Eğitim Seviyesi					
Değişkenler		İlköğretim	Ortaöğretim	Ön lisans	Lisans	Lisansüstü	Toplam
Girişimcilik Eğilimi	N	101	133	54	64	20	372
	X	0,2468	0,2468	0,2468	0,2468	0,2468	0,2468
	Ss	0,09176	0,12617	0,14042	0,15480	0,11316	0,12582
Öz yeterlilik	N	101	133	54	64	20	372
	X	0,1878	0,1709	0,1620	0,1830	0,1508	0,1752
	Ss	0,11954	0,12756	0,12158	0,13121	0,14490	0,12597
Umut	N	101	133	54	64	20	372
	X	0,2086	0,2133	0,1911	0,2199	0,2619	0,2126
	Ss	0,10953	0,13259	0,12791	0,14614	0,13654	0,12892
Dayanıklılık	N	101	133	54	64	20	372
	X	0,2080	0,2245	0,2303	0,2623	0,3175	0,2324
	Ss	0,10965	0,12292	0,12837	0,13698	0,11159	0,12460
İyimserlik	N	101	133	54	64	20	372
	X	0,2315	0,2551	0,2624	0,2812	0,3743	0,2607
	Ss	0,12242	0,13416	0,14544	0,16637	0,06803	0,13933

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 36: Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

Değişkenler	Varyansların Homojenliği	ANOVA	Welch Testi
	Sig. (Homojen Dağılım)	Sig. P (Anlamlılık Değeri)	Sig. P (Anlamlılık Değeri)
Girişimcilik Eğilimi	0,000	0,079	0,077
Öz Yeterlilik	0,173	0,602	0,621
Umut	0,022	0,316	0,370
Dayanıklılık	0,012	0,001	0,001
İyimserlik	0,000	0,001	0,000

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 36’da girişimcilik eğilimi ölçeğinin anlamlılık değeri $p=0,000$ olup $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde varyanslar homojen dağılım sağlamamaktadır. Bu durumda Welch Testi anlamlılık değerleri dikkate alınmaktadır. Welch Testi anlamlılık değeri $p=0,077$ olup, $p > 0,05$ olduğundan eğitim durumları kategorisinde girişimcilik eğiliminin puanı anlamlı farklılık göstermemekte aralarındaki fark istatistiksel olarak önemli olmamaktadır.

Kadın kooperatif ortaklarının öz yeterlilik algıları eğitim düzeylerine göre $p > 0,05$ anlamlılık düzeyinde homojen dağılım sağlamaktadır. ANOVA testine göre anlamlılık değeri $p=0,602$ hesaplanmış olup, eğitim durumları kategorisinde öz yeterlilik puanı anlamlı farklılık göstermemekte aralarındaki fark istatistiksel olarak önemli olmamaktadır.

Umut boyutunun anlamlılık değeri $p=0,022$ olup $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde varyanslar homojen dağılım sağlamamaktadır. Bu durumda Welch Testi anlamlılık değerleri dikkate alınmaktadır. Welch Testi anlamlılık değeri $p=0,370$ olup, $p > 0,05$ olduğundan eğitim durumları kategorisinde umut boyutunun puanı anlamlı farklılık göstermemekte aralarındaki fark istatistiksel olarak önemli olmamaktadır.

Dayanıklılık boyutunun anlamlılık değeri $p=0,012$ olup $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde varyanslar homojen dağılım sağlamamaktadır. Bu durumda Welch Testi anlamlılık değerleri dikkate alınmaktadır. Welch Testi anlamlılık değeri $p=0,001$ olup,

$p < 0,05$ olduğundan eğitim durumları kategorisinde dayanıklılık boyutunun puanı anlamlı farklılık göstermekte aralarındaki fark istatistiksel olarak önemli olmaktadır.

İyimserlik boyutunun anlamlılık değeri $p=0,000$ olup $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde varyanslar homojen dağılım sağlamamaktadır. Bu durumda Welch Testi anlamlılık değerleri dikkate alınmaktadır. Welch Testi anlamlılık değeri $p=0,000$ olup, $p < 0,05$ olduğundan eğitim durumları kategorisinde iyimserlik boyutunun puanı anlamlı farklılık göstermekte aralarındaki fark istatistiksel olarak önemli olmaktadır.

Tablo 37’de kadın kooperatif ortaklarının eğitim seviyeleri, dayanıklılık ($p=0,001 < 0,05$) ve iyimserlik ($p=0,000 < 0,05$) düzeylerinde anlamlı bir farklılık göstermektedir. Dayanıklılık ve iyimserlik değişkenlerine ilişkin farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere çoklu karşılaştırma Tukey testi (Tablo 38) yapılmıştır.

Tablo 37: ANOVA Testi – Eğitim Durumları

Değişkenler	Varyansların Kaynağı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi DF	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Dayanıklılık	Gruplar arası	5,153	4	1,288	4,766	,001
	Gruplar içi	98,937	366	,270		
	Total	104,091	370			
İyimserlik	Gruplar arası	8,191	4	2,048	6,276	,000
	Gruplar içi	119,431	366	,326		
	Total	127,622	370			

Tablo 38: Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Tukey HSD				
Bağımlı Değişken	(I) Eğitim Durumu	(J) Eğitim Durumu	Aritmetik Ortalama Farkı (I- J)	Sig.
DAYANIKLILIK	İlköğretim	Ortaöğretim	-0,01648	0,846
		Ön lisans	-0,02232	0,815
		Lisans	-0,05433*	0,045
		Lisansüstü	-0,10952*	0,003
	Ortaöğretim	İlköğretim	0,01648	0,846
		Ön lisans	-0,00584	0,998
		Lisans	-0,03785	0,252
		Lisansüstü	-0,09305*	0,014
	Ön lisans	İlköğretim	0,02232	0,815
		Ortaöğretim	0,00584	0,998
		Lisans	-0,03201	0,617
		Lisansüstü	-0,0872	0,052
	Lisans	İlköğretim	0,05433*	0,045
		Ortaöğretim	0,03785	0,252
		Ön lisans	0,03201	0,617
		Lisansüstü	-0,0552	0,398
	Lisansüstü	İlköğretim	0,10952*	0,003
		Ortaöğretim	0,09305*	0,014
		Ön lisans	0,0872	0,052
		Lisans	0,0552	0,398
İYİMSERLİK	İlköğretim	Ortaöğretim	-0,0236	0,684
		Ön lisans	-0,03086	0,665
		Lisans	-0,04969	0,154
		Lisans üstü	-0,14275*	0,000
	Ortaöğretim	İlköğretim	0,0236	0,684
		Ön lisans	-0,00726	0,997
		Lisans	-0,02608	0,718
		Lisansüstü	-0,11915*	0,003
	Ön lisans	İlköğretim	0,03086	0,665
		Ortaöğretim	0,00726	0,997
		Lisans	-0,01882	0,945
		Lisans üstü	-0,11189*	0,016
	Lisans	İlköğretim	0,04969	0,154
		Ortaöğretim	0,02608	0,718
		Ön lisans	0,01882	0,945
		Lisansüstü	-0,09307	0,061
	Lisansüstü	İlköğretim	0,14275*	0,000
		Ortaöğretim	0,11915*	0,003
		Ön lisans	0,11189*	0,016
		Lisans	0,09307	0,061

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 38 incelendiğinde kadın kooperatif ortaklarının dayanıklılık düzeyleri eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=4,766$; $p < 0,05$). Katılımcıların iyimserlik düzeylerinin hangi eğitim seviyesinde farklılık gösterdiğini belirlemeye yönelik TUKEY testi yapılmıştır. Testin sonuçlarına göre; lisans mezunu kadın kooperatif ortaklarının dayanıklılık düzeyleri, ilkokul mezunu kadın kooperatif ortaklarına; lisans üstü katılımcıların dayanıklılıkları ilköğretim ve ortaöğretim mezunu katılımcılara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kadın kooperatif ortaklarının iyimserlik düzeyleri ise eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=6,276$; $p < 0,05$). TUKAY testinin sonuçlarına göre; lisansüstü mezun olan kadın kooperatif ortaklarının iyimserlik düzeyleri ilköğretim, ortaöğretim ve ön lisans mezunlarına göre daha yüksektir.

4.6.11. Psikolojik Sermaye Alt Boyutları ve Girişimcilik Eğilimine İlişkin “Çalışma Deneyimi” Değişkeni ANOVA Testi

Araştırmada kadın kooperatif ortaklarının çalışma deneyim sürelerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek adına tek yönlü ANOVA testi yapılmıştır. Tablo 39’ da her bir grubun katılımcı sayısının dağılımı, ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır.

Tablo 39: Katılımcıların Çalışma Deneyim Süreleri

		Çalışma Deneyimi					
Değişkenler		1-5 yıl	6-10 yıl	11-15 yıl	16-20 yıl	21 yıl üzeri	Toplam
Girişimcilik Eğilimi	N	183	69	40	16	64	372
	X	0,2231	0,2430	0,2803	0,2341	0,2782	0,2429
	Ss	0,10974	0,11338	0,12597	0,17172	0,15621	0,12582
Öz yeterlilik	N	183	69	40	16	64	372
	X	0,1801	0,1769	0,2265	0,1134	0,1427	0,1752
	Ss	0,11837	0,12651	0,13127	0,12058	0,13336	0,12597
Umut	N	183	69	40	16	64	372
	X	0,1860	0,2430	0,2848	0,1835	0,2178	0,2126
	Ss	0,12083	0,11044	0,11981	0,13011	0,15167	0,12892
Dayanıklılık	N	183	69	40	16	64	372
	X	0,2033	0,2323	0,3089	0,2649	0,2594	0,2324
	Ss	0,10844	0,13087	0,13045	0,14061	0,12861	0,12460
İyimserlik	N	183	69	40	16	64	372
	X	0,2419	0,2072	0,3128	0,2590	0,3398	0,2607
	Ss	0,12992	0,14567	0,14596	0,12417	0,11643	0,13933

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 40: Çalışma Deneyim Süreleri Tek Yönlü Varyans Değerleri

	Varyansların Homojenliği	ANOVA	Welch Testi
Değişkenler	Sig. (Homojen Dağılım)	Sig. P (Anlamlılık Değeri)	Sig. P (Anlamlılık Değeri)
Girişimcilik Eğilimi	0,000	0,010	0,024
Öz yeterlilik	0,198	0,004	0,011
Umut	0,000	0,000	0,000
Dayanıklılık	0,014	0,000	0,000
İyimserlik	0,018	0,000	0,000

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 40’da öz yeterliliğin anlamlılık değeri $p=0,198$ olup $p > 0,05$ anlamlılık düzeyinde varyanslar homojen dağılım sağlamakta dolayısıyla ANOVA testi değeri dikkate alınmaktadır. ANOVA anlamlılık değeri $p=0,004$ hesaplanmış olup, $p < 0,05$ olduğundan çalışma deneyim kategorisinde öz yeterlilik puanı anlamlı farklılık göstermekte aralarındaki fark istatistiksel olarak önemli olmaktadır.

Kadın kooperatif ortaklarının girişimcilik eğilimi, umut, dayanıklılık ve iyimserlik düzeyleri çalışma deneyimlerine göre varyanslar homojen dağılım göstermemekte dolayısıyla WELCH testi değerleri dikkate alınmaktadır. WELCH değerlerine göre her bir değişkenin anlamlılık değeri $p < 0,05$ olduğundan aralarındaki fark anlamlı bulunmaktadır. Tüm değişkenlere ilişkin farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere çoklu karşılaştırma (Tukey) testi yapılmıştır.

Tablo 41: Anova Testi-Çalışma Deneyim Süreleri

ANOVA TESTİ		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi DF	Kareler Ortalaması	F	Sig.
Girişimcilik Eğilimi	Gruplar arası	0,209	4	0,052	3,385	0,010
	Gruplar içi	5,664	367	0,015		
	Total	5,873	371			
Öz yeterlilik	Gruplar arası	0,238	4	0,060	3,872	0,004
	Gruplar içi	5,649	367	0,015		
	Total	5,887	371			
Umut	Gruplar arası	0,416	4	0,104	6,646	0,000
	Gruplar içi	5,749	367	0,016		
	Total	6,166	371			
Dayanıklılık	Gruplar arası	0,452	4	0,113	7,820	0,000
	Gruplar içi	5,307	367	0,014		
	Total	5,760	371			
İyimserlik	Gruplar arası	0,771	4	0,193	10,998	0,000
	Gruplar içi	6,431	367	0,018		
	Total	7,202	371			

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 42: Çoklu Karşılaştırma Tablosu

Bağımlı Değişken	(I) Çalışma Süresi	(J) Çalışma Süresi	Aritmetik Ortalama Farkı (I-J)	Sig.
Girişimci Eğilimi	1-5 yıl	6-10 yıl	-0,01993	0,788
		11-15 yıl	-0,05729	0,065
		16 -20 yıl	-0,01107	0,997
		21 yıl ve üzeri	-,05511*	0,020
	6-10 yıl	1-5 yıl	0,01993	0,788
		11-15 yıl	-0,03736	0,555
		16 -20 yıl	0,00886	0,999
		21 yıl ve üzeri	-0,03518	0,478
	11-15 yıl	1-5 yıl	0,05729	0,065
		6-10 yıl	0,03736	0,555
		16 -20 yıl	0,04622	0,717
		21 yıl ve üzeri	0,00218	1,000
	16 -20 yıl	1-5 yıl	0,01107	0,997
		6-10 yıl	-0,00886	0,999
		11-15 yıl	-0,04622	0,717
		21 yıl ve üzeri	-0,04404	0,711
	21 yıl ve üzeri	1-5 yıl	,05511*	0,020
		6-10 yıl	0,03518	0,478
		11-15 yıl	-0,00218	1,000
		16 -20 yıl	0,04404	0,711

Bağımlı Değişken	(I) Çalışma Süresi	(J) Çalışma Süresi	Aritmetik Ortalama Farkı (I-J)	Sig.
Öz yeterlilik	1-5 yıl	6-10 yıl	0,00315	1,000
		11-15 yıl	-0,04640	0,204
		16 -20 yıl	0,06665	0,240
		21 yıl ve üzeri	0,03737	0,233
	6-10 yıl	1-5 yıl	-0,00315	1,000
		11-15 yıl	-0,04956	0,263
		16 -20 yıl	0,06349	0,350
		21 yıl ve üzeri	0,03422	0,505
	11-15 yıl	1-5 yıl	0,04640	0,204
		6-10 yıl	0,04956	0,263
		16 -20 yıl	,11305*	0,019
		21 yıl ve üzeri	,08378*	0,008
	16 -20 yıl	1-5 yıl	-0,06665	0,240
		6-10 yıl	-0,06349	0,350
		11-15 yıl	-,11305*	0,019
		21 yıl ve üzeri	-0,02927	0,917
	21 yıl ve üzeri	1-5 yıl	-0,03737	0,233
		6-10 yıl	-0,03422	0,505
		11-15 yıl	-,08378*	0,008
		16 -20 yıl	0,02927	0,917
Bağımlı Değişken	(I) Çalışma Süresi	(J) Çalışma Süresi	Aritmetik Ortalama Farkı (I-J)	Sig.
Umut	1-5 yıl	6-10 yıl	-,05691*	0,012
		11-15 yıl	-,09876*	0,000
		16 -20 yıl	0,00257	1,000
		21 yıl ve üzeri	-0,03172	0,408
	6-10 yıl	1-5 yıl	,05691*	0,012
		11-15 yıl	-0,04185	0,446
		16 -20 yıl	0,05949	0,427
		21 yıl ve üzeri	0,02519	0,774
	11-15 yıl	1-5 yıl	,09876*	0,000
		6-10 yıl	0,04185	0,446
		16 -20 yıl	0,10134	0,051
		21 yıl ve üzeri	0,06704	0,062
	16 -20 yıl	1-5 yıl	-0,00257	1,000
		6-10 yıl	-0,05949	0,427
		11-15 yıl	-0,10134	0,051
		21 yıl ve üzeri	-0,03429	0,864
	21 yıl ve üzeri	1-5 yıl	0,03172	0,408
		6-10 yıl	-0,02519	0,774
		11-15 yıl	-0,06704	0,062
		16 -20 yıl	0,03429	0,864
Bağımlı Değişken	(I) Çalışma Süresi	(J) Çalışma Süresi	Aritmetik Ortalama Farkı (I-J)	Sig.
Dayanıklılık	1-5 yıl	6-10 yıl	-0,02898	0,432
		11-15 yıl	-,10555*	0,000
		16 -20 yıl	-0,06162	0,285
		21 yıl ve üzeri	-,05611*	0,012
	6-10 yıl	1-5 yıl	0,02898	0,432
		11-15 yıl	-,07657*	0,013
		16 -20 yıl	-0,03264	0,865
		21 yıl ve üzeri	-0,02713	0,691
	11-15 yıl	1-5 yıl	,10555*	0,000

		6-10 yıl	,07657*	0,013
		16 -20 yıl	0,04393	0,731
		21 yıl ve üzeri	0,04944	0,249
	16 -20 yıl	1-5 yıl	0,06162	0,285
		6-10 yıl	0,03264	0,865
		11-15 yıl	-0,04393	0,731
		21 yıl ve üzeri	0,00551	1,000
	21 yıl ve üzeri	1-5 yıl	,05611*	0,012
		6-10 yıl	0,02713	0,691
		11-15 yıl	-0,04944	0,249
		16 -20 yıl	-0,00551	1,000
Bağımlı Değişken	(I) Çalışma Süresi	(J) Çalışma Süresi	Aritmetik Ortalama Farkı (I-J)	Sig.
İyimserlik	1-5 yıl	6-10 yıl	0,03466	0,345
		11-15 yıl	-,07089*	0,020
		16 -20 yıl	-0,01707	0,988
		21 yıl ve üzeri	-,09791*	0,000
	6-10 yıl	1-5 yıl	-0,03466	0,345
		11-15 yıl	-,10555*	0,001
		16 -20 yıl	-0,05173	0,623
		21 yıl ve üzeri	-,13256*	0,000
	11-15 yıl	1-5 yıl	,07089*	0,020
		6-10 yıl	,10555*	0,001
		16 -20 yıl	0,05382	0,644
		21 yıl ve üzeri	-0,02702	0,850
	16 -20 yıl	1-5 yıl	0,01707	0,988
		6-10 yıl	0,05173	0,623
		11-15 yıl	-0,05382	0,644
		21 yıl ve üzeri	-0,08084	0,188
	21 yıl ve üzeri	1-5 yıl	,09791*	0,000
		6-10 yıl	,13256*	0,000
		11-15 yıl	0,02702	0,850
		16 -20 yıl	0,08084	0,188

Kaynak: SPSS programından yararlanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 42 incelendiğinde kadın kooperatif ortaklarının girişimcilik eğilimleri çalışma deneyimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3,385$; $p < 0,05$). Katılımcıların girişimcilik eğilimlerinin hangi çalışma yılları arasında farklılık gösterdiğini belirlemeye yönelik TUKEY testi yapılmıştır. Testin sonuçlarına göre;

21 yıl ve üzeri çalışma tecrübesi olan kadın kooperatif ortaklarının girişimcilik eğilimleri($x=0,28$), 1-5 yıl tecrübesi olan($x=0,22$) kadın kooperatif ortaklarına göre daha yüksektir. 11-15 yıl tecrübesi olan kadın kooperatif ortaklarının öz yeterlilik düzeyleri ($x=0,23$), 21 yıl ve üzeri çalışma tecrübesi ($x=0,14$) ve 16 – 20 yıl ($x=0,11$) olan katılımcılara oranla daha yüksektir. 6-10 yıl arası çalışma tecrübesi olan kadın kooperatif ortaklarının umut düzeyleri ($x=0,24$), 1-5 yıl arası tecrübesi olanlara ($x=0,19$); 11-15 yıl arası çalışma deneyimi olan kadınların umut düzeyleri ($x=0,28$) 1-

5 yıl arası tecrübesi olan kadınlara göre ($x=0,19$) daha yüksektir. 11-15 yıl çalışma deneyimi olan kadınların ($x=0,31$) dayanıklılık düzeyleri 1-5 yıl ($x=0,20$) ve 6-10 yıl ($x=0,23$) çalışma deneyimine göre daha yüksektir. 11-15 yıl çalışma deneyimi olan kadın kooperatif ortaklarının iyimserlik düzeyleri ($x=0,31$), 1-5 yıl ($x=0,24$) ve 6-10 yıl ($x=0,21$) a göre; 21 yıl ve üzeri çalışma deneyimleri olan kadın kooperatif ortaklarının iyimserlik düzeyleri ($x=0,34$), 1-5 yıl çalışma deneyimi olan kadınların ($x=0,24$) ve 6-10 yıl arası çalışma deneyimi olan kadınların ($x=0,21$) ortalamasına göre daha yüksektir.

4.7. TARTIŞMA

Çalışmanın ana teması, Türkiye’de kadın girişimcilerin, girişimcilik alanında kendilerini bekleyen fırsatların yanı sıra karşı karşıya kalmış oldukları engeller ve zorluklar karşısında yılmadan sürdürülebilir bir politika izlemeleri açısından, girişimcilik eğilimlerinin pozitif bağlamda psikolojik sermaye bileşenleri ile ilişkilendirilmesidir. Bu alanda yapılan çalışmalar da kadınların psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimlerinin birlikte ele alındığı çalışma az sayıdadır.

Alan yazında kadın kooperatiflerine yönelik yapılan araştırmalarda; kırsal alanda kadın yoksulluğu, istihdamı ve güçlenmesine yönelik kooperatiflerin rolü, toplumsal cinsiyet rolleri, kültürel ve coğrafi olarak kadınların üzerindeki etkileri, kırsal turizmin gelişmesinde kooperatiflerin önemi, kadın girişimciliğinde karşılaşılan sorunlar, dijitalleşme ve kooperatifler alanında çalışmalar yapılmıştır (Gök ve Öztürk, 2024: 61). Kadın girişimcinin üretim aşamasından pazarlama aşamasına kadar yer alan süreçte psikolojik olarak sağlamlığını koruması, sağlaması ve geliştirmesi önem arz etmektedir. Yapılan araştırma, kapsam itibarıyla kadın girişimcilerin psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimlerine ilişkin; ilişki, etki ve farklılıkları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırma bulgularında, araştırmaya katılan kadın kooperatif ortaklarının yaş aralığı 18-74 arasında değişmektedir. En fazla kadın kooperatif ortağının yaş aralığı, %43,28 oranı ile 51-61 yaş aralığında yer almaktadır. 40-50 yaş aralığında yer alan kadınların oranı %34,95 olarak belirlenmiştir. 18-28 yaş arası katılım oranı ise %5,10’ dur. Kadınların; eş, çocuk bakımı, işverene bağlı olarak sigorta güvenceli bir işte

Çalışma durumu gibi farklı rollerinden dolayı kooperatife başlama yaşları, orta ve orta üstü yaşa denk gelmektedir.

Kadın ortakların %83,1'i evli, %16,9'u bekadır. Kadınların evli olarak sorumlulukları ve yüklendikleri roller fazla olduğundan, kendi mesleklerini yapma yönünde yol haritalarını belirleyip harekete geçme yaşları yukarıda da belirtildiği üzere 51-61 yaş aralığında yer almıştır. Kadın kooperatif ortaklarının medeni durumu, psikolojik sermaye alt boyutları ve girişimcilik eğilimleri arasında anlamlı fark oluşturmamaktadır.

Kadın kooperatif ortaklarının %35,8'i ortaöğretim, %27,2'si ilköğretim mezunudur. Lisans üstü katılım oranı ise %5,4 olarak belirlenmiştir. Kadın kooperatif ortaklarının dayanıklılık ve iyimserlik düzeyleri, eğitim seviyelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Lisans mezunu kadınların dayanıklılık düzeyleri, ilköğretim mezunu kadınlara göre; lisansüstü kadınların dayanıklılık düzeyleri, ilköğretim ve ortaöğretim mezunu kadınlara göre daha yüksek tespit edilmiştir. Lisansüstü mezunu kadınların iyimserlik düzeyleri diğer eğitim seviyelerine göre daha yüksektir. Eğitim seviyesi ilköğretim ve ortaöğretim olan kadınların daha çok mesleki el becerileri ile ön plana çıktığı bulgusuna ulaşılmıştır. Özellikle dikiş nakış kursları ve yöresel tatların yapımında emeği olan kadınların çoğu, bu işleri büyüklerinden devir alarak, çok küçük yaşlarda öğrenmeye ve emek vermeye başlamışlardır.

Aktif çalışan kadın ortakların oranı en fazla %49,2 olup, 1-5 yıl arasında çalışma deneyimi bulunmaktadır. En az katılımcı oranı %4,3 ile 16-20 yıl aralığında yer almaktadır. Kadın kooperatif ortaklarının çalışma deneyimi; girişimcilik eğilimi, psikolojik sermaye alt boyutları olan öz yeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik düzeyleri ile anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Kadınların önceliklerini iş dışında üstlenmiş olduğu rollere kaydırmış olmaları, ekonomik nedenlerden ötürü çalışma hayatına başlama yaşları geç olmaktadır. Kadın kooperatif ortaklarının kendi işlerini kurma yönünde eğitim almaları önemli olmaktadır. Kadın girişimcilerin kendi alanlarına yönelik eğitim almaları öz yeterliliklerini anlamlı olarak arttırmaktadır.

Ailede girişimcilik yapmış olan birey var mı? sorusuna, katılımcılardan %64,2'si hayır , %35,8'i evet cevabını vermiştir. Verilen cevaplar da öz yeterlilik boyunda anlamlı bir şekilde farklılık görülmüştür. Umut, dayanıklılık, iyimserlik ve girişimcilik eğilimlerinde ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer bir çalışmada

Çiçek ve Işık (2020), öz yeterliliğin girişimci eğilimini pozitif ve anlamlı etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Palaz ve Turgut (2009), çalışmasında kadın girişimcilerin motivasyonlarını, beklentilerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Toplam 85 kadın girişimci ile yapmış oldukları çalışma sonuçlarına göre; kadınların iş kurma esnasında en büyük destekçileri eş ve aile olmaktadır. Kadınların girişimci olmalarında en önemli itici güçler; aileye maddi olarak destek olmak, başarılı olma isteği ve sosyalleşme olarak sıralanmaktadır. Girişimci kadınların iş kurma esnasında karşılaştıkları en büyük sorun sermaye ve bürokratik işlemlerdir. İş kurduktan sonra da vergi yükü, iş-aile yaşam dengesinin sağlamada yaşadıkları sıkıntılar olarak sıralanmaktadır.

Herhangi bir kurumda girişimcilik ile ilgili kurs, seminer, çalıştay ve benzeri eğitimlere katıldınız mı? sorusuna evet diyen katılımcıların oranı %72,8, hayır diyen katılımcıların oranı ise 27,2'dir. Kadın ortakların katılmış olduğu eğitimler; mesleki kurs, bakanlık, belediye, Kosgeb tarafından verilen eğitimler, e-ticaret, dijital okur yazarlık eğitimleri, finansal okur yazarlık, kooperatifçilik, hijyen, iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, girişimcilik, İşkur, banka ve üniversite iş birliği ile verilen eğitimler olarak sıralanmaktadır. Langowitz ve Minniti (2007), kadınların girişimcilik eğilimlerine ilişkin yaptıkları çalışmaya göre; yaş, eğitim, gelir düzeyi ve çalışma durumunun kadınların iş kurmada anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır. Yüksek gelir ve eğitim seviyesinin yüksek olması fırsatları değerlendirmek için kadınların iş kurma eğilimini arttırmaktadır. Başarısızlık korkusu kadınların girişimcilik eğilimi ile negatif ilişkili olmaktadır.

Kadın ortakların ikamet ettikleri şehirler çalışma kapsamında bölgelere ayrılarak gruplandırma yapılmıştır. Buna göre; %22 oranında Marmara Bölgesinden, %20 oranında Ege Bölgesinden katılım sağlanmıştır. En fazla katılım sağlanan şehirler; Kocaeli, İzmir ve Şanlıurfa'dır.

Kadın ortakların psikolojik sermaye ve alt boyutları olan umut, iyimserlik, özyeterlilik ve dayanıklılık ile girişimcilik eğilimi arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırma kapsamında hipotezlerin tamamı kabul edilmiştir. Psikolojik sermaye alt boyutları ile girişimcilik eğilimi arasındaki en yüksek ilişki iyimserlikte görülmüştür. Villanueva ve diğerlerinin (2021) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada; cinsiyet açısından kadın girişimcilerin iyimserlik ve girişimcilik niyeti dışında psikolojik sermaye boyutları ile anlamlı pozitif ilişki

mevcuttur. Öznel norm ve algılanan davranışsal kontrol kadın girişimci niyetiyle pozitif ve anlamlı bir şekilde ilişkili bulunmaktadır. Villanueva ve diğerlerinin çalışmasında umut boyutu yapılan çalışmanın sonucundan farklı olarak kadın girişimciler için en büyük psikolojik sermaye boyutu olarak ortaya çıkmıştır. Campos, (2019), 274 çalışan kadın ile yaptığı çalışmada, psikolojik sermaye boyutlarının girişimcilik eğilimi ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Langowitz ve Minniti (2007), kadınların girişimcilik eğilimlerine ilişkin yaptıkları çalışmaya göre; yaş, eğitim, gelir düzeyi ve çalışma durumunun kadınların iş kurmada anlamlı bir ilişkisi bulunmamaktadır. Gelir ve eğitim seviyesinin yüksek olması fırsatları değerlendirmek için kadınların iş kurma eğilimini arttırmaktadır. Başarısızlık korkusu kadınların girişimcilik eğilimi ile negatif ilişkili olmaktadır.

Psikolojik sermayenin girişimcilik eğilimi üzerindeki etkisi bakımından; iyimserlik, öz yeterlilik, umut, dayanıklılık değişkenleri bağımsız değişken olarak, girişimcilik eğilimi ise bağımlı değişken olarak seçilmiştir. Psikolojik sermaye boyutlarının (öz yeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik) girişimcilik eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Öz yeterlilik, umut, dayanıklılık ve iyimserlik arttığında girişimcilik eğilimi de pozitif olarak artmaktadır. Çalışmaya benzer sonuçlar Jalil ve Kamarulzaman (2023) çalışmasında yer almaktadır. Psikolojik sermaye bileşenleri olan umut, iyimserlik, özyeterlilik ve dayanıklılığın girişimcilik niyeti üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında psikolojik sermaye bileşenlerinin her bir boyutu, çarpan etkisiyle birleşerek, riskli durumlarda ve zor zamanlarda bireyin girişimcilik eğilimini harekete geçirecek güçler olarak değerlendirebiliriz. Kadın girişimcilerin psikolojik sermayelerini güçlendirme noktasında, Bullough ve Renko (2013)'nin, 500'den fazla girişimci ile yaptıkları anket çalışması verilerine dayanarak ulaşılmış olduğu bulgular çalışmayı desteklemektedir. Bulgular arasında; girişimcilerin başarısını arttırmaya yönelik olarak, girişimcilerin girişimciliğe yönelik eğitimlere katılması, seminer, ders, mentorluk çalışmalarında yer alması, ağ oluşturmaları, girişimcilik faaliyetlerinde bulunması yer almaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada; kadın kooperatif ortaklarının gelecekte kendi işlerini yapma noktasında girişimcilik eğilimi ve psikolojik sermayelerinin incelenmesine ilişkin kadın kooperatif ortakları ile görüşmeler sağlanmıştır. T.C Ticaret Bakanlığının “Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi” sözleşmesinin (6. Maddesi) amaç ve faaliyet konuları arasında yer alan “Ortaklarına hizmet, imalat ve ticaret sektörlerinde kendi işlerini kurmaları ve geliştirmeleri amacıyla danışmanlık ve eğitim hizmetleri sağlar ve ürettikleri ürünleri pazarlar” maddesi kadınların gelecekte kendi işlerini yapmaları konusunda gerekli çabanın gösterdiğini desteklemektedir.

Alan yazında, psikolojik sermaye ve girişimcilik eğilimine ilişkin çalışmalar incelendiğinde yapılan araştırmaların daha çok öğrenci örnekleme kapsamında yapıldığı görülmektedir. Kadın girişimciler veya kadın kooperatifleri açısından ele alınan bilimsel araştırmalar oldukça az bulunmaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın literatüre katkı sağlama noktasında özgün bir çalışma olduğunu söyleyebiliriz.

Benzer araştırmalar incelendiğinde girişimcilik eğilimine ilişkin kadınların cinsiyet ayrımcılığına maruz kalması, finansal destek alamamaları ve eğitim danışmanlık konusunda yetersiz olmalarına ilişkin araştırmalar ön planda yer almaktadır. Küresel çapta dijital dünyanın avantajları kullanıldığında bir nebze de olsa bu araştırma kapsamında yer alan konulardaki eksiklikler tamamlanabilmektedir. Çalışmada esas üzerinde durulması ve dikkat çekilmesi gereken husus; kadınların girişimcilik eğilimlerini ortaya çıkarma, sürdürme noktasında psikolojik sermayenin itici bir güç olarak, doğru bir şekilde entegre edilmesini sağlamak olmalıdır. Küresel bağlamda günümüz rekabet koşullarında kadın girişimcilerin dayanıklılıklarının yüksek olması kaçınılmazdır. Kadınların girişimciliğe dair beceri ve sosyal etkileşimini arttırmadan önce psikolojik sağlıklarını güçlendirmek üzere koruyucu ve geliştirici çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

Kadına atfedilen “eş”, “anne” rolü ile iş – aile yaşam dengesini sağlamada karşılaşılan zorluklar ve rol çatışmaları, girişimci olmak adına yeterli sermayeye sahip olunamaması, eğitim ve bilgi eksikliği, finansal sorunlar, yüksek maliyetler, sosyo-kültürel bağlamda kadına karşı yapılan toplumsal baskılar kadınların girişimciliğe adım atmasında engel teşkil etmektedir. Özellikle kırsal kesimde yaşayan kadınlar,

sınırlı risk alma ve yetersiz eğitim seviyeleri nedeniyle büyük sorunlar yaşamaktadır. Sorunların giderilmesine yönelik yürütülen çalışmalar içerisinde; aktif ve pasif istihdam politikaları, eğitim, araştırma geliştirme çalışmaları, vergi teşvikleri, finansal destek mekanizmaları, istihdam teşvikleri yer almaktadır. Bu noktada devlet politikaları, eğitim ve okur yazarlık oranlarındaki artışlar, farkındalığın oluşmasına dair yapılan kampanyalar yeterli olmamaktadır.

Çabaların içerisinde kadınların psikolojik olarak güçlendirilmesi ve teşvik edilmesi önemli bir strateji olarak benimsenmektedir. Psikolojik sermayenin oluşumunu sağlayan pozitif psikolojik kaynakları (umut, iyimserlik, öz yeterlilik, dayanıklılık), girişimcilik eğiliminin ortaya çıkmasında önemli bir etken olmaktadır. Bu nedenle kadın girişimcilerin psikolojik sermaye düzeyinin artırılmasının, bu amaca hizmet edebilecek bir potansiyel taşıdığı düşünülmektedir. Çünkü girişimci kadınlar için olumlu bir geleceğin; düşünce ve eylemlerin içerisinde var olan umut, iyimserlik, dayanıklılık ve öz yeterliliğin geliştirilmesi ile daha işlevsel olacağı inancını taşımaktayız. Bu sermaye bileşenleri bir araya geldiğinde sosyal, beşerî ve finansal sermayeden daha güçlü katkılar sağlayabilecektir.

Kadınların girişimciliğine dair gelişimlerini destekleyici programlar ele alınırken kadınların kültürel ve yaşadıkları bölgesel farklılıklar dikkate alınmalıdır. Kentsel ve gelişmişlik düzeyi yüksek bölgelerde kadınların girişimcilik eğilimlerini harekete geçiren en kıymetli unsur eğitimi olmaları, küçük de olsa kendi sermayelerinin olmasıdır. Bu gruptaki kadınlar daha çok mesleki gelişimlerinin devamı olarak girişimciliğe adım atmaktadır. Oysa kırsal kesimde yer alan kadınlar için girişimcilik, geçim ve yaşama tutunma noktasında zorunlu bir yaklaşım olarak görülmektedir. Her iki grubu ortak bir noktada buluşturarak gerekli desteklerin sağlanması hususunda yerel yönetim ve ilgili bakanlıkların desteği ve yapıcı teşvikleri önem arz etmektedir.

Kadın girişimcilerin daha başarılı olması adına aile destek programlarından yararlanılabilir. Ailelerin birbirine destek olmaları konusunda eğitim programları, atölye çalışmaları yapılabilir. Kadın girişimciler, kendi işleri ile ilgili sosyal girişimci ağlarını geliştirerek, değişim ile ortaya çıkan krizleri fırsata dönüştürerek girişimci dayanıklılığını arttırabilirler. Girişimci eğitim programlarının içeriğinde psikolojik

sermayenin güçlendirilmesine yönelik eğitim paketlerinin de yer alması önem arz etmektedir.

Kadınların üstlenmiş olduğu roller, zorluk ve engelleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle çalışma hayatında roller daha karmaşık hale gelebilmektedir. Kadının psikolojik bağlamda güçlü olması, karmaşık rollerin üstesinden gelinmesinde etkili olacaktır. Kadınların görünmeyen emeklerini görünür hale getirmek ancak girişimcilik ile mümkün olmaktadır. Girişimcilik bağlamında, iş yaşam dengesini sağlamada, sosyalleşmede ve hem cinsleri ile etkileşimde bulunmada kadın girişimciliğinde en önemli iş sahasını kadın kooperatifleri oluşturmaktadır. Bu noktada kadın kooperatiflerinin sürdürülebilir olması için eğitim ayağının daha güçlü hale getirilmesi önemli olmaktadır. Özellikle meslek liselerinde, halk eğitim merkezlerinde kadın kooperatifleri ile iş birliğini sağlayacak projeler geliştirilmesi hem istihdam açısından hem de amaçlı bir eğitim modelinin oluşması açısından farkındalık oluşturacaktır. Araştırmada, ankete cevap veren kadınların %27,2'si ilköğretim, %35,8'i ortaöğretim mezunu olup, birçok katılımcının dijital ortamları aktif kullanmadığı, anket doldurma noktasında desteğe ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Kadın kooperatif ortaklarının girişimciliğe teşviklerini sağlamak adına öncelikli olarak dijital okur yazarlık, finansal okur yazarlık gibi eğitimlerin verilmesi önerilmektedir. Kadın kooperatif ürünlerinin geniş kesimlere ulaşması ve duyurulması adına, E-ticaret sitelerinin ve sosyal medya araçlarının aktif olarak kullanılması önemli olmaktadır.

Kooperatifler, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme noktasında kilit noktada yer almaktadır. Öyle ki, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, farkındalığı arttırmak adına, 2025 yılını “Uluslararası Kooperatif Yılı” olarak ilan etti. Ülkemizde 2025 yılı kapsamında özellikle Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitim öğretim yılı içerisinde ilköğretimden itibaren kooperatifçilik kültürünün çocuklara anlatıldığı programların oluşturulması, ilgili bakanlıklar tarafından kooperatif, sanayi ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği oluşturulmasına ilişkin adımlar atılması önerilmektedir.

Bu araştırma, girişimcilik alanında kadının görünürlüğünü vurgulamak adına önemli bir çalışma özelliği taşımaktadır. Özellikle kadınların demografik olarak her yaştan, her eğitimden birleşerek kurdukları, emeklerini, bilgilerini, becerilerini sergiledikleri ve ülkesine katma değer yaratan misyonlarının olması açısından kadın kooperatiflerinin araştırma kapsamında yer alması önemli olmaktadır. Ayrıca, kadın

girişimcilere girişimcilik eğilimlerinin ortaya çıkarılması ve psikolojik sermayenin önemi konusunda fikir vermektedir.

Gelecekte yapılacak araştırmalarda, nicel ve nitel araştırmanında eklendiği , daha fazla örneklemin yer aldığı karma bir çalışma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

ACT Human, İnsani Gelişme Vakfı (14 Ocak 2021). *Girişimcilik ve İstihdam Üzerine Raporlar*. <https://ingevgdm.org/girisimcilik-uzerine-kaynaklar/>, (20.11.2024).

Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 50 (2): 179-211.

Ajzen, I. (2001). Nature and Operation of Attitudes. *Annual Review of Psychology*, 52(1): 27-58.

Ajzen, I. (2002). Perceived Behavioral Control, Self-Efficacy, Locus of Control, and The Theory of Planned Behavior. *Journal of Applied Social Psychology*, 32(4): 665-683.

Akdoğan, A. ve Polatçı, S. (2013). Psikolojik Sermayenin Performans Üzerindeki Etkisinde İş Aile Yayılımı ve Psikolojik İyi Oluşun Etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1): 273-293.

Akduru, H. E. (2020). İşgörenlerin Umut, İyimserlik, Dayanıklılık ve Öz Yeterlilik Düzeylerinin İç Girişimcilik Eğilimlerine Etkisine Dair Özel Sağlık Sektöründe Bir Çalışma. *Business - Management Studies: An International Journal*, 8(2): 1167-1192.

Akbaş, U. ve Kağar, H. (2020). “*Nicel Araştırmalarda Kayıp Veriler ve Uç Değerler: Çözüm Önerileri ve SPSS Uygulamaları*”. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Aktürk, E. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi: Düzce Üniversitesi’nde Bir Araştırma*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Düzce: Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Anthopoulou, T. (2010). Rural Women in Local Agrofood Production: Between Entrepreneurial Initiatives and Family Strategies. *A Case Study in Greece. Journal of Rural Studies*. 26(4): 394-403.

Antoncic, B. ve Hisrich, R. D. (2001). Intrapreneurship: Construct Refinement and Cross-Cultural Validation. *Journal of Business Venturing*. 16(5): 495-527.

Avcı, M. ve Akça, B. (2012). 1942-1950 Arası Anadolu’da Bir Dokumacılık Kurumu: Muğla Güzelyayla Dokumacılar Kooperatifi. *Arış Dergisi*. 7(1): 4-9.

Aytaç, Ö. ve İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 18(1): 101-120.

Balcı, S. ve Ahi, B. (2023). *SPSS Kullanma Kılavuzu: SPSS ile Adım Adım Veri Analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Baum, J. R., Frese, M., Baron, R. A. ve Katz, J. A. (2007). Entrepreneurship as an Area) of Psychology Study: an Introduction. *The Psychology of Entrepreneurship*. 1(18): 1-42.

Bagheri, A., Javadian, G., Zakeri, P., Arasti, Z. (2024). Bearing the Unbearable: Exploring Women Entrepreneurs Resilience Building in Times of Crises. *Journal of Business Ethics*: 715-738.

Bhandari, P., Sigdel, B., Hye, A. M., Bhandari, S. ve Bhattarai, A. (2024). Fostering Women Entrepreneurs: Psychological Capital. *Psychological Empowerment and Entrepreneurial Spirit. JWEE*. (1-2): 1-18.

Baluku, M. M., Matagi, L., Musanje, K., Kikooma, J. F. ve Otto, K. (2019). Entrepreneurial Socialization and Psychological Capital: Cross-Cultural and Multigroup Analyses of Impact of Mentoring, Optimism, and Self-Efficacy On Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Education and Pedagogy*. 2(1): 5-42.

Baluku, M. M., Kikooma, J. F. ve Kibanja, G. M. (2016). Psychological Capital and the Startup Capital–Entrepreneurial Success Relationship. *Journal of Small Business Entrepreneurship*. 28(1): 27-54.

Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*. 84(2): 191-215.

Baron, R. A., Franklin, R. J. ve Hmieleski, K. M. (2016). Why Entrepreneurs Often Experience Low, Not High, Levels of Stress: The Joint Effects of Selection and Psychological Capital. *Journal of Management*. 42(3): 742-768.

Bastak, S. N. ve Tekin, B. (2021). Girişimci Adaylarının Psikolojik Sermayelerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Girişimcilik Dergisi*. 5(10): 96-123.

Baykul, Y.ve Güzeller, O.C. (2020). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik SPSS Uygulamalı*. Ankara: Pegem Akademi.

Bayraktar, K. (2023). *Türkiye’de Kadın Girişimciliğın Tarihçesi ve 1990’larda Kadın Girişimciliğini Artırmaya Yönelik Yapılan Düzenlemeler*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ben Fatma, E., Dana, L. P., Elleuch, S. ve Ben Mohamed, E. (2024). Does Dispositional Optimism Affect Entrepreneurial Success? Evidence From Saudi Arabia. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 1-26.

Boring, E. G. (1929). The Psychology of Controversy. *Psychological Review*. 36(2): 97-121.

Bosch, D. A. (2013). *A Comparison of Commercial and Social Entrepreneurial Intent: The Impact of Personal Values*. School of Business Leadership, Regent University.

Bouarir, H., Diani, A., Boubker, O. ve Rhazouz, J. (2023). Key Determinants of Women’s Entrepreneurial Intention and Behavior: The Role of Business Opportunity Recognition And Need For Achievement. *Administrative Sciences*. 13(2): 33.

Brandt, T. (2022). Psychological Capital and Entrepreneurial Tendencies. *In European Conference on Innovation and Entrepreneurship*. 17(1): 85-91.

Brockhaus, R. ve Horwitz, P. (2002). The Psychology of The Entrepreneur. *Entrepreneurship: Critical Perspectives On Business and Management*. Edited by Norris, F, Krueger: USA and Canada, Routledge. 260-265.

Bruni, A., Gherardi, S. ve Poggio, B. (2004). Entrepreneur-Mentality, Gender and The Study of Women Entrepreneurs. *Journal of Organizational Change Management*. 17(3): 256-268.

Bullough, A., ve Renko, M. (2013). Entrepreneurial Resilience During Challenging Times. *Business Horizons*. 56(3): 343-350.

Bulsara, H. P., Gandhi, S. ve Porey, P. D. (2010). A Comparative Study of Enterprising Tendency with The Help of Select Cases in India. *International Journal of Trade, Economics and Finance*. 1(4): 392-399.

Bursal, M., (2023). *SPSS ile Temel Veri Analizleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Büyükdüvenci, S. (1993). Aristoteles'te Mutluluk Kavramı. *Felsefe Dünyası*. (9): 41-45.

Caird, S. (1991). Testing Enterprising Tendency in Occupational Groups. *British Journal of Management*. 2(4): 177-186.

Caird, S. (2013). *General Measure of Enterprising Tendency Test*. www.get2test.net. (12.07.2024).

Cardon, M. S., Zietsma, C., Saporito, P., Matherne, B. P. ve Davis, C. (2005). A Tale of Passion: New Insights into Entrepreneurship From a Parenthood Metaphor. *Journal of Business Venturing*. 20(1): 23-45.

Ceyhan, S., Yıltay, S., ve Batga, B. (2020). Duygusal Zekâ ile Girişimcilik Eğilimi Arasında Öz Yeterliliğin Aracılık Rolü: Çukurova Üniversitesinde Bir Alan

Araştırması. *International Journal of Entrepreneurship and Management Inquiries*. 4(6): 1-19.

Ceylan, A. K. (2023). Psikolojik Sermaye: Bibliyometrik Bir Analiz. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(1): 1-13.

Chen, C. C., Greene, P. G. ve Crick, A. (1998). Does Entrepreneurial Self-Efficacy Distinguish Entrepreneurs From Managers? *Journal of Business Venturing*. 13(4): 295-316.

International Cooperative Alliance. (2016). *Cooperative Identity, Values - Principles*. https://ica-coop.translate.goog/en/cooperatives/cooperative-identity?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc, (09.06.2024).

Co-operatives UK. (2021). *Quick Facts About Co-Ops*. <https://www.uk.coop/understanding-co-ops/what-co-op/quick-facts-about-co-ops>, (20.05.2024).

Contreras, F., Dreu, I. D. ve Espinosa, J. C. (2017). Examining The Relationship Between Psychological Capital and Entrepreneurial İntention: An Exploratory Study. *Asian Social Science*. 13(3): 80.

Conner, M. ve Armitage, C. J. (1998). Extending The Theory of Planned Behavior: A Review and Avenues For Further Research. *Journal of Applied Social Psychology*. 28(15): 1429-1464.

Crane, F. G., ve Crane, E. C. (2007). Dispositional Optimism and Entrepreneurial Success. *The Psychologist-Manager Journal*. 10(1). 13-25.

Cromie, S. (2000). Assessing Entrepreneurial Inclinations: Some Approaches and Empirical Evidence. *European Journal of Work and Organizational Psychology*. 9(1): 7-30.

Cunningham, J. B. ve Lischeron, J. (1991). Defining Entrepreneurship. *Journal of Small Business Management*. 29(1): 45-61.

Çalışkan, A. ve Pekkan, Ü. N. (2017). Psikolojik Sermayenin İşe Yabancılaşmaya Etkisinde Örgütsel Desteğin Aracılık Rolü. *İş ve İnsan Dergisi*. 4 (1): 17-33.

Çetin, F. ve Basım, H. N. (2012). Örgütsel psikolojik sermaye: Bir ölçek uyarlama çalışması. *Amme İdaresi Dergisi*. 45(1). 121-137.

D'Cruz, NK (2003). Kerala'da Kadın Girişimciliğinin Gelişimindeki Kısıtlamalar: Ailevi, Sosyal ve Psikolojik Boyutların Analizi. *Uluslararası Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 2 (1): 1-48.

Demir, R. ve Türk, F. (2020). Pozitif Psikoloji: Tarihçe, Temel Kavramlar, Terapötik Süreç, Eleştiriler ve Katkıları. *Humanistic Perspective*. 2(2). 108-125.

DeTienne, D. R. (2010). Entrepreneurial Exit As a Critical Component of The Entrepreneurial Process: Theoretical Development. *Journal of Business Venturing*. 25(2): 203-215.

Dodge, Y., (2008). *The Concise Encyclopedia of Statistics*. Germany: Springer.

Duchek, S. (2018). Entrepreneurial Resilience: A Biographical Analysis of Successful Entrepreneurs. *International Entrepreneurship and Management Journal*. 14(2): 429-455.

Duguid, F., Durutaş, G. ve Wodzichi, M. (2015). *Türkiye’de Kadın Kooperatifleri’nin Mevcut Durumu*. Canada: The World Bank.

Durrah, O., Ghouse, S. M. ve Alkhalaf, T. (2024). Motivations and Behaviours of Rural Women Entrepreneurs in Oman. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*. 16(3): 402-421.

Düger, Y. S., ve Ciner, A. (2023). Girişimci ve Yenilikçi Davranışların Oluşumunda Kişilik Özelliklerinin Etkisi: Psikolojik Sermayenin Aracı Rolü. *Business Economics and Management Research Journal*. 6(1). 100-121.

Ecevit, Y. (2007). *Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım*. Ankara: Uluslararası Çalışma Örgütü ILO.

Eijdenberg, E. L., Paas, L. J. ve Masurel, E. (2015). Entrepreneurial Motivation and Small Business Growth in Rwanda. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*. 7(3): 212-240.

Ekiz, D. (2020) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Emiroğlu, M. (08 Ağustos 2019). *Kooperatifçilik ve Kadın Kooperatifleri*. <https://ticaret.gov.tr/Web/Ara?page=2&text=Kooperatif%C3%A7ilik%20ve%20Kad%C4%B1n%20Kooperatifleri> (20.09.2024).

Ercan, S. ve Gökdeniz, İ. (2009). Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan. *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*. 49: 59-82.

Erentürk, M. K. (2020). Girişimcilik Eğilimi ve Girişimcilik Eğilimini Etkileyen Faktörler. *The Journal of Social Sciences*. (47): 258-264.

Ergüner-Tekinalp, B. (2016). Adleryan Kuramın Pozitif Psikoloji Bağlamında Değerlendirilmesi. *The Journal of Happiness- Well-Being*. 4(1): 34-49.

Ertürk, Y. (1994). Kadın Girişimcilerinden Girişimcilikte Örgütlü Dayanışma Yaklaşımı: Hindistan'dan Bir Örnek. *Kadın Araştırmaları Dergisi*. (2): 61-66.

Fauzi, M, Ashraf., Sapuan, N. M. ve Zainudin, N. M, (2016). Women and Female Entrepreneurship: Past, Present, and Future Trends İn Developing Countries. *Entrepreneurial Business and Economics Review*. 11(3): 57-75.

Filion, L. J. (2021). Defining The Entrepreneur. *World Encyclopedia of Entrepreneurship*. 72-83.

Gartner, W. B. (1985). A Conceptual Framework For Describing the Phenomenon of New Venture Creation. *Academy of Management Review*. 10(4): 696-706.

Gartner, W.B. (1990). What Are We Talking About When We Talk About Entrepreneurship? *Journal of Business Venturing*. 5(1): 15-28.

Gatewood, EJ, Shaver, KG ve Gartner, W.B. (1995). Startup Davranışlarını ve Girişim Yaratma Başarısını Etkileyen Bilişsel Faktörler Üzerine Uzunlamasına Bir Çalışma. *Ticari Girişim Dergisi*. 10 (5): 371-391.

Girişimi, Kadın Emeği ve İstihdamı. (2015). *Türkiye’de Kadın Kooperatifleşmesi: Eğilimler ve İdeal Tipler*. İstanbul: Kayhan Matbaa.

Girişimi, Kadın Emeği ve İstihdamı. (2018). *Kadın Kooperatifi Klavuzu*. İstanbul: KEIG Platformu.

Goodell, J. W. (2020). COVID-19 and Finance: Agendas For Future Research. *Finance Research Letters*. (35):1-5.

Gök, A. G. ve Öztürk, M. S. (2024). Türkiye’de Kadın Kooperatifleri Üzerine Çalışılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*. 8(1): 56-75.

Guo, L. X., Liu, C. F. ve Yain, Y. S. (2020). Social Entrepreneur’s Psychological Capital, Political Skills, Social Networks and New Venture Performance. *Frontiers in Psychology*. 11 (925): 1-10.

Gurnani, P. S. (2014). Women Entrepreneurial Behaviour and Role of Psychological Capital. *Journal of General Management Research*.1(2): 29-38.

Gürol, M. A., (2000). *Türkiye’de Kadın Girişimci ve Küçük İşletmesi*. Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.

Gürol, Y. ve Atsan, N. (2006). Entrepreneurial Characteristics Amongst University Students: Some Insights For Entrepreneurship Education and Training in Turkey. *Education Training*. 48(1): 25-38.

Hartmann, S., Backmann, J., Newman, A., Brykman, K. M. ve Pidduck, R. J. (2022). Psychological Resilience of Entrepreneurs: A Review and Agenda For Future Research. *Journal of Small Business Management*. 60 (5): 1041-1079.

Hazneci, E., Haneci, K., Kılıç, B. ve Ceylan, V. (2012). Samsun İlinde Kadın Çiftçilerin Kooperatifleşmeye Karşı Tutumları. *Tarım Yoksulluk ve Kalkınma*: 1003-1008.

Hedner, T., Abouzeedan, A. ve Klofsten, M. (2011). Entrepreneurial Resilience. *Annals of Innovation Entrepreneurship*. 2(1): 7986.

Hermayen, A., Tarique, A., Bhardwaj, A. B., Bishnoi, M. M. ve Gupta, R. (2022). Family Support and Psychological Empowerment: Women Entrepreneurs in The UAE. *Journal of Positive School Psychology*. 6(9): 4244-4253.

Hisrich, R. ve Peters M. (2001). Entrepreneurship. *American Journal of Industrial and Business Management*. 3(1).

Hundera, M., Duysters, G., Naudé, W. ve Dijkhuizen, J. (2019). How Do Female Entrepreneurs In Developing Countries Cope With Role Conflict?. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*. 11(2): 120-145.

ICA. *What is a Cooperative?* (08 Mart 2012).

<https://ica.coop/en/cooperatives/what-is-a-cooperative> (07.06.2024).

IFAD. (14 Mayıs 2000). *Tamil Nadu Women's Development Project*.

<https://www.ifad.org/en/web/operations/-/project/1100000240>, (30.04.2024).

Işık, M. ve Çiçek, B. (2020). Planlı Davranış Teorisi Perspektifinden Girişimcilik Niyeti Üzerinde Sosyal Sermaye Öz Yeterlilik ve Öz Saygının Rolü. *Turkish Studies-Economics, Finance, Politics*. 15(1): 185-206.

İzmir Kalkınma Ajansı (16 Haziran 2023). *İzmir Kooperatif Analizi-2022*. <https://izka.org.tr/izmir-kooperatif-analizi-yayimlandi/> (08.10.2024).

Jalil, M. F., Ali, A ve Kamarulzaman, R. (2023). The Influence of Psychological Capital and Social Capital on Women Entrepreneurs Intentions: The Mediating Role of Attitude. *Humanities and Social Sciences Communications*. 10(1): 1-14.

Kahraman, O. C. (2023). Kişilik Özellikleri, Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki: Turizm Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*. 6(1): 444-458.

Kahya, V., (2019). Psikolojik Sermayenin Girişimci Olma Eğilimine Etkisi: Kosgeb Girişimcilik Eğitimine Katılan Kursiyerler Üzerine Bir Araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*. 12: 634-657.

Kalkan, A. (2011). Kişisel Tutum, Öznel Norm ve Algılanan Davranış Kontrolünün Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (14): 189-206.

Karacaoğlu K. ve Köktaş G. (2016). Psikolojik Dayanıklılık ve Psikolojik İyi Olma İlişkisinde İyimserliğin Aracı Rolü: Hastane Çalışanları Üzerine Bir Araştırma. *İş ve İnsan Dergisi*. 3(2): 119-127.

Kararırmak, Ö. ve Siviş, R. (2008). Modernizmden Postmodernizme Geçiş ve Pozitif Psikoloji. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 3(30): 102-115.

Karakuş, G. (2022). Kadın Kooperatiflerinin Kadınların Güçlendirilmesi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasındaki Rolü. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*. 9(1): 247-259.

Kariv, D., Baldegger, R. J., ve Kashy-Rosenbaum, G. (2022). All You Need is Entrepreneurial Attitudes: A Deeper Look into The Propensity To Start A Business During The COVID-19 Through A Gender Comparison (GEM Data). *World Review of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*. 18(1-2): 195-226.

.Kaya D. ve Zerenler M. (2014). *Psikolojik Sermaye, Mesleki Bağlılık ve Kariyer Planlamasına Genel Bakış*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Keçeci, B. (2020). Pozitif Psikoloji: Kuramsal Gelişime Bir Bakış, *Tüm Kavram ve Yaklaşımlarıyla Pozitif Psikoloji* (ss.1-14). Editör Durmuş Ümmet. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Keling, W., Yap, C. S. ve Ho, P. L. (2023). Enterprising Tendency and Entrepreneurial Performance of indigenous Dayak Women Entrepreneurs in Sarawak, *Malaysia. Journal of Enterprising Communities: People and Places In The Global Economy*. 17(4): 940-959.

Kesken, J. ve Ayyıldız, N. A. (2008). New Perspectives in Leadership Approaches: Positive and Authentic Leadership. *Ege Academic Review*. 8(2): 729-754.

Kılınç, E. ve Kanayıran, B. (2020). İşletme Fakültesi Öğrencilerinin Psikolojik Sermaye Düzeylerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *International Journal of Management and Administration*. 4(7): 34-53.

Kızılaslan, N. ve Karaömer, M. (2015). Hatay İli Kırsalındaki Kadınların Girişimcilik Eğilimlerinin İncelenmesi. *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technolog*. 3(6): 371-379.

Koçel, T. (1995). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: Beta Yayınları.

Koh, H. C. (1996). Testing Hypotheses of Entrepreneurial Characteristics: A Study of Hong Kong MBA Students. *Journal of Managerial Psychology*. 11(3): 12-25.

Korkmaz, E. V. ve Çelik, A., (2021), Pozitif Psikolojik Sermaye Çalışmaları Üzerine Bir İçerik Analizi, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 35(3): 1189-1204.

KOSGEB e-Akademi. Uzaktan Eğitim ve Öğrenme Sistemi. (12.07.2023). Girişimcilik Eğitimi.

<https://lms.kosgeb.gov.tr/course/view.php?id=964>, (08.10.2024).

Krueger Jr, N. F. ve Brazeal, D.V. (1994). Entrepreneurial Potential and Potential Entrepreneurs. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 18(3): 91-104.

Langan-Fox, J. ve Roth, S. (1995). Achievement Motivation and Female Entrepreneurs. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*. 68(3): 209-218.

Langowitz, N., ve Minniti, M. (2007). The Entrepreneurial Propensity of Women. *Entrepreneurship Theory And Practice*. 31(3): 341-364.

Liñán, F., ve Chen, Y. W. (2009). Development and Cross-Cultural Application of A Specific Instrument To Measure Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 33(3): 593-617.

Liu, X., Lin, C., Zhao, G. ve Zhao, D. (2019). Research On The Effects of Entrepreneurial Education and Entrepreneurial Self-Efficacy On College Students Entrepreneurial intention. *Frontiers in Psychology*. 10: 869.

Lumpkin, G. T. ve Erdogan, B. (2004). If Not Entrepreneurship, Can Psychological Characteristics Predict Entrepreneurial Orientation? A Pilot Study. *The ICFAI Journal Of Entrepreneurship Development*. 1(1): 21-33.

Luthans, F. ve Jensen, S. M. (2002). Hope: A New Positive Strength For Human Resource Development. *Human Resource Development Review*. 1(3): 304-322.

Luthans, F., Luthans, K. W. ve Luthans, B. C. (2004a). Positive Psychological Capital: Beyond Human and Social Capital, *Published in Business Horizons*. 47(1): 45-50.

Luthans, F. ve Youssef, C. M. (2004b). Human, Social and Now Positive Psychological Capital Management: *Investing In People For Competitive Advantage*. 33(2): 1-26.

Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., ve Norman, S. M. (2007a). Positive Psychological Capital: Measurement and Relationship With Performance and Satisfaction. *Personnel Psychology*. 60(3): 541-572.

Luthans F, Youssef CM ve Avolio BJ. (2007b). *Psychological Capital*. New York: Oxford University Press.

Madar, N. K., Teeni-Harari, T., Icekson, T., ve Sela, Y. (2019). Optimism and Entrepreneurial Intentions Among Students: The Mediating Role of Emotional Intelligence. *Journal Of Entrepreneurship Education*. 22(4): 1-19.

Mahfud, T., Triyono, M. B., Sudira, P. ve Mulyani, Y. (2020). The Influence of Social Capital and Entrepreneurial Attitude Orientation On Entrepreneurial Intentions: The Mediating Role of Psychological Capital. *European Research On Management and Business Economics*. 26(1): 33-39.

Magaletta, P. R. ve Oliver, J. M. (1999). The Hope Construct, Will, and Ways: Their Relations With Self-Efficacy, Optimism, and General Well-Being. *Journal of Clinical Psychology*. 55(5): 539-551.

Marangoz, M., Hız, G. ve Aydın, A. E. (2016). Kırsal Alandaki Kadınların Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma. *Assam Uluslararası Hakemli Dergi*. 3(5): 24-44.

Mercan, N., Demirci, K., Ozler, D. E. ve Oyur, E. (2015). İş Yaşamında Yalnızlık, Duygusal Zekâ ve Psikolojik Sermaye Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 4(5), 197-211.

Mittal, S., Jain ve R.,Prativindhya. (2023). A Study of Theories: Entrepreneurship - its Risk. *International Journal for Research in Applied Science - Engineering Technology (IJRASET)*, 11(9): 813-820.

Montiel-Campos, H. (2019). Capitalizing On Women's Entrepreneurial Alertness: The Role of Human, Social and Psychological Capital. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 11(3): 248-272.

Morrow, R. (2006). Hope, Entrepreneurship and Foresight. Regional Frontiers of Entrepreneurship Research: Compilation of Papers of The Third AGSE *International Entrepreneurship Research Exchange [CD]*. Melbourne: Swinburne University, 606-618.

Mucuk, İ. (1993). *Modern İşletmecilik*. İstanbul: Der Yayınları.

Mwiya, B., Wang, Y., Shikaputo, C., Kaulungombe, B. ve Kayekesi, M. (2017). Predicting the entrepreneurial intentions of university students: Applying the theory of planned behaviour in Zambia, Africa. 5 :592-610.

Nazarlı, S. (2021). *Öz-Yeterlilik ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki: Türk ve Yabancı Öğrencilerin Karşılaştırılması*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Nicolaou, N. ve Shane, S. (2009). Can Genetic Factors Influence The Likelihood of Engaging In Entrepreneurial Activity?. *Journal of Business Venturing*. 24(1): 1-22.

Nurluöz, Ö. ve Esmailzadeh, S. (2017). Evaluating Entrepreneurial Characteristics and States of Despair of Nursing Department Students. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*. 13(8): 4885-4896.

OECD, (23 Aralık 2024). Women in Inclusive Entrepreneurship
<https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/inclusive-entrepreneurship/women-in-inclusive-entrepreneurship.html> (30.12.2024).

Önay, I., Ayas, S., Uğurlu, Ö. Y. Ve Önay, M. B. (2017). Psikolojik Sermaye ile Girişimcilik Niyeti İlişkisi. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*. 3(3): 55-66.

Özdemir ve Özgüner (2016). Psikolojik Sermayenin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Human Sciences*. 13(3): 5107-5121.

Page, L. F. ve Donohue, R. (2004). Positive Psychological Capital: A Preliminary Exploration of The Construct. *Monash University Department of Management Working Paper Series*, 51(4): 1-10.

Palaz, S. ve Turgut, B. (2009). Kadın Girişimcilerin Kişisel ve İş Yaşamına İlişkin Özellikleri, Motivasyonları ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Bandırma Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*. 4(1): 99-115.

Riantoputra, C. D. ve Muis, I. (2020). New Insights on Psychological Factors For The Development of Women Entrepreneurs in Indonesia. *Advances in Developing Human Resources*. 22(2): 150-163.

Samyukta, A. ve Swathi, P. (2023). Grit, Life Satisfaction and Psychological Wellbeing Among Women Entrepreneurs, *International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT)*.11(3): 777-785.

Sart, G. (2020). Bireysel Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*. 5(1): 58-72.

Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating The Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures. *Methodsof Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.

Seçer, İ. (2023). *Spss ve LISREL ile Pratik Veri Analizi*: Ankara: Anı Yayıncılık.

Self Employed Women's Association. *History of SEWA*. (12 Mayıs 2024).

<https://www.sewa.org/about-us/history/> (05.06.2024).

Seligman, M. E. ve Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology: An Introduction. *American Psychologist*. 55(1): 5-14.

Seligman, M. E. (2002). Positive Psychology, Positive Prevention, and Positive Therapy. *Handbook of Positive Psychology*. (2): 3-12.

Sezer, F.A. (2022). *Kadın Yoksulluğuyla Mücadelede Kadın Kooperatifleri, Mersin Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mersin: Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sharma, V., Maheshkar, C., Poulouse, J., Kapse, M. ve Mahajan, Y. (2023). Women Entrepreneurs. *Journal of Women's Entrepreneurship and Education, NJWEE*. 3-4: 95-121.

Sivri, N. (2020). *Beyaz Yakalı Çalışanların Girişimcilik Niyetlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Analiz*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Snyder, C. R. (2000). *Handbook of Hope: Theory, Measures, and Applications*. California: Academic Press.

Sönmez, A. ve Toksoy, A. (2014). Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 21(2): 41-58.

Sönmez, N. İ. (2011). *Kırsal Alanda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesinde Kooperatifçiliğin Rolü Amasya Çorum İlleri Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Sönmez, V. (2018). Pozitif Psikolojik Sermayenin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi ve Bir Araştırma. *Turkish Studies Economics, Finance and Politics*. 13(30): 421-438.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G., (2020). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Staniewski, M. ve Awruk, K. (2016). Start-Up Intentions of Potential Entrepreneurs—The Contribution of Hope To Success. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 29(1): 233-249.

Stewart Jr, W. H., Watson, W. E., Carland, J. C., ve Carland, J. W. (1999). A Proclivity For Entrepreneurship: A Comparison of Entrepreneurs, Small Business Owners, and Corporate Managers. *Journal of Business Venturing*. 14(2): 189-214.

Subramaniam, S. V., Ismail, H., Salim, A. S. B. A., Thambiah, S. ve Khin, A. A. (2023). The Psychological Factors Influencing Women Entrepreneurial Performance in Malaysia: A Conceptual Framework. In *International Conference on Communication, Language, Education and Social Sciences*. 170-183.

Tarhan, N.. (2022). *Mutluluk Bilimi*. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Yayınları.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (31 Temmuz 2019). *Kooperatif Nedir?*
<https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatifler-hakkinda-bilgiler/kooperatif-nedir>, (07.06.2024).

T.C. Ticaret Bakanlığı .(25 Ocak 2021). *Türkiye Geneli Kooperatif ve Birlik Dağılımı*
<https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/bilgi-bankasi/turkiye-geneli-kooperatif-ve-birlik-dagilimi>, (07.06.2024).

T.C. Ticaret Bakanlığı, (2023). *Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi Ana Sözleşmesi*. Ankara.

T.C.Ticaret Bakanlığı. *Kooperatif Nasıl Kurulur?* (08 Şubat 2024).
<https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatif-nasil-kurulur>. (07.06.2024).

Tekin Z. (2018). Muş İlinin Kadın Girişimcilik Eğilimini Belirlemeye Yönelik Bir Pilot Araştırma. *BMIJ*. 6(1): 149-165.

Tömen, G. (2013). *Türkiye Grameen Mikrofinans Programının (TGMP) Kadın Yoksulluğu ve Girişimciliği Üzerine Etkilerinin Antalya İli Bağlamında Araştırılması*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uğur, D., (2017). Psikolojik Sermaye ve Örgütsel Adaletin İş Performansının Üzerindeki Etkisi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

UNDP. Afghanistan. (16 Nisan 2024). *Report Reveals the Struggle and Resilience of Women Entrepreneurs in Afghanistan*.

<https://www.undp.org/afghanistan/press-releases/undp-report-reveals-struggle-and-resilience-women-entrepreneurs-afghanistan>, (01.09.2024).

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2006). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Utami, C. W. (2017). Attitude, Subjective Norm, Perceived Behaviour, Entrepreneurship Education and Self Efficacy Toward Entrepreneurial Intention University Student in Indonesia. *European Research Studies Journal* .20 (2A): 475-495.

Uygun, M., Mete, S. ve Güner, E. (2015). Genç Girişimci Adayların Girişimcilik Eğilimlerinde Girişimciliğe Yönelik Motivasyonlarının Rolü. *International Journal of Social Sciences and Education Research*. 1(4): 1606-1634.

Uygun, M. ve Güner, E. (2016). Girişimcilik Eğiliminin Gelişiminde Girişimcilik Eğitimin Rolü. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5(5): 37-57.

Uzuntepe, S. (2017). Dünyada ve Türkiye'de, Tarihsel Süreçte Girişimciliğin Gelişim Süreci. *Journal of Finance Letters/Maliye Finans Yazıları Dergisi*. Özel Sayı: 53-70.

Villanueva-Flores, M., Diaz-Fernandez, M., Hernandez-Roque, D. ve Van Engen, M. (2021). Psychological Capital and Entrepreneurship: Gender Differences. *Gender in Management: An International Journal*. 36(3): 410-429.

Yalçın, F. (2018). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sermayelerinin Girişimcilik Eğilimleri Üzerindeki Etkisi*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yaratan, H. (2020). *Sosyal Bilimler İçin Temel İstatistik, SPSS Uygulamalı*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Yukarıpınar, S.N. (2020). *Girişimcilik Yönelimini Etkileyen Bir Araştırma: Türkiye Örneği*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Women's Entrepreneurship Day Organization. (10 Temmuz 2024). *Building Resilience For Women Entrepreneurs: A Path To Success*.

<https://www.joinwedo.org/building-resilience-for-women-entrepreneurs-a-path-to-success/> (01.09.2024).

Zhao, J., G. Wei, K. Chen ve J. Yien (2020). Psychological Capital and University Students. *Entrepreneurial Intention In China: Mediation Effect of Entrepreneurial Capitals*. *Frontiers In Psychology*. 10: 2984.

EKLER

EK 1: Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Araştırma kapsamında kullanılacak anket formu, yüksek lisans öğrencisi Meltem Atasoy tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Efe Çınar danışmanlığında yürütülmekte olup, “Kadın Kooperatif Üyelerinin Psikolojik Sermaye ve Girişimcilik Eğilimlerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde kullanılacaktır.

Çalışmamız tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup, araştırma kapsamında toplanan veriler sadece bu araştırma kapsamında kullanılacaktır. Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz biçiminde yorumlanacaktır. Anket cevaplama süresi yaklaşık 15 dakikadır. Bu anket kapsamında hiçbir şekilde kimliğinize ilişkin sorular sorulmayacak olup, cevaplar gizli tutulacaktır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkında sahipsiz. Lütfen kendi düşüncelerinizi yansıtacak şekilde soruları cevaplayınız.

Anketimiz 3 bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm demografik bilgileri içermektedir.

İkinci bölüm psikolojik sermaye ölçeğine ilişkin bilgileri içermektedir.

Üçüncü bölüm ise girişimcilik eğilimine ilişkin bilgileri içermektedir.

Araştırmaya katılım sağladığınız için teşekkür ederiz.

Araştırmacı

Meltem ATASOY

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Efe ÇINAR

I - DEMOGRAFİK BİLGİLER		
Lütfen aşağıda sorulardan sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.		
Cinsiyetiniz	Kadın ☐	Erkek ☐
Yaşınız		
Eğitim Durumunuz	İlköğretim ☐ Orta Öğretim ☐ Ön Lisans ☐	Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐
Medeni Durumunuz	Evli ☐	Bekar ☐
Çalışma Tecrübesi (Yıl)	1 – 5 yıl ☐ 6 – 10 yıl ☐ 11 – 15 yıl ☐	16 – 20 yıl ☐ 21 – 25 yıl ☐ 26 yıl ve üzeri ☐
Ailede (anne-baba-kardeş-çocuk) Girişimcilik Yapmış Birey Var mı?		
Evet ☐		Hayır ☐
Herhangi bir kurumda girişimcilik ile ilgili kurs, seminer, çalıştay ve benzeri eğitimlere katıldınız mı?		
Cevabınız evet ise lütfen aşağıda hangi eğitimleri aldığınızı belirtiniz.		
Evet ☐		Hayır ☐
.....		
Faaliyet gösterilen kooperatif türü adı		
İkamet ettiğiniz şehir		

II - PSİKOLOJİK SERMAYE ÖLÇEĞİ (Luthans vd., 2007)						
No	Lütfen aşağıdaki ifadelerden size en uygun bulunan ifadeleri işaretleyiniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kısmen katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Bir çözüm bulmak için uzun süreli bir sorunu analiz etmede kendime güvenirim.					
2	Kooperatif üyeleri ile yapılan toplantılarda kendi çalışma alanımı temsil ederken kendime güvenirim.					
3	Kooperatiflerin yol haritası hakkındaki tartışmalara katkıda bulunmak konusunda kendime güvenirim.					
4	Çalışma alanımda hedefler/amaçlar belirlemeye yardım etme konusunda kendime güvenirim.					
5	Sorunları tartışmak için kooperatif dışındaki kişilerle iletişime geçme konusunda kendime güvenirim.					
6	Kooperatif üyelerine bilgi sunma konusunda kendime güvenirim.					
7	İşimde kendimi bir çıkmazda bulursam kurtulmak için çok çeşitli yollar düşünebilirim.					
8	Şu günlerde çalışma amaçlarımı enerjik bir şekilde yerine getiriyorum.					
9	Herhangi bir sorunu çözecek birçok yol vardır.					
10	Şu anda işimde kendimi oldukça başarılı görüyorum.					
11	Çalışma amaçlarıma ulaşmak için çeşitli yollar düşünebilirim.					
12	Şu anda kendim için belirlediğim çalışma amaçlarımı gerçekleştiriyorum.					
13	İşte bir sorun yaşadığımda bunu giderip hayatıma devam etmekte zorluk çekerim.					
14	Genellikle işteki zorlukları bir şekilde yönetebilirim.					
15	Eğer zorunlu kalırsam işte kendi kendime çalışabilirim,					
16	Genellikle işimde bana sıkıntı veren şeylerden uzak durmaya çalışırım.					
17	Daha önceden yaşadığım zorluklarda edindiğim tecrübeler sayesinde işimdeki zorlukların üstesinden gelebiliyorum.					
18	Şu andaki işimde karşıma çıkan birçok şeyle başa çıkabileceğimi hissediyorum.					
19	İşimde belirsizlikler olduğu zaman genellikle en iyisini beklerim.					
20	Benim için işimle ilgili bir şeyler yanlış gidecekse, gider.					
21	İşim açısından her zaman olayların iyi yönlerine bakarım.					
22	İşimle ilgili gelecekte yaşayacaklarım konusunda iyimserim.					
23	Bu işimde olaylar hiçbir zaman istediğim şekilde gelişmiyor.					
24	Şu andaki işimde her kötü günün ardından iyi günler gelecektir yaklaşımına sahibim.					

EK 2: Psikolojik Sermaye Ölçek İzni

III- GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ						
No	Sayın katılımcı; lütfen aşağıdaki ifadelerde belirtilen niteliklerin sizi ne ölçüde yansıttığını belirtiniz.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Gelecekte kendi işimi kurmak ve sürdürmek için çaba gösteririm.					
2	Bir iş kurma üzerine ciddi ciddi kafa yorarım.					
3	Gelecekte kendi işimi kurma olasılığım çok yüksektir.					
4	Gelecekte yeterli kaynak ve fırsat olursa kendi işimi kurmayı çok istiyorum.					
5	Şu an bir iş kurmak için kendimi tamamen hazır hissediyorum.					
6	Aile fertlerim kendi işimi kurma kararımı onaylıyorlar.					
7	Arkadaşlarım kendi işimi kurma konusundaki kararımı onaylıyorlar.					
8	Toplumda kendi işine sahip olanların daha çok takdir edildiği düşüncesindeyim.					
9	Kendi işine sahip olanların daha itibarlı olduğu düşüncesindeyim.					
10	Yeteneklerimin ve becerilerimin bir iş kurmak için yeterli olduğu düşüncesindeyim.					
11	Geçmiş deneyimlerimin bir iş kurmada önemli katkılar sunacağı düşüncesindeyim.					
12	Bir iş kurmak için ihtiyaç olan çabayı gösterme konusunda kendime güveniyorum.					
13	Bir iş kurmaya çalıştığımda başarı şansımın yüksek olduğunu düşünmekteyim.					
14	Kendi işimi kurmayı diğer kariyer fırsatlarından daha fazla arzu etmekteyim.					
15	Kendi işimi kurmaya çaba sergilendiğim sürece sorun yaşamayacağım düşüncesindeyim.					
16	Geleceğe yönelik öncelikli amacım, kendi işimi kurmaktır.					
17	Kendi işime sahip olmak düşüncesinden büyük haz alıyorum.					

For use by MELTEM ATASOY only. Received from Mind Garden, Inc. on July 11, 2024

**Permission for MELTEM ATASOY to reproduce 1 copy
within three years of July 11, 2024**

Psychological Capital Questionnaire

Self & Rater Forms, Scoring Key

Research Permission

By Fred Luthans, Bruce J. Avolio & James B. Avey

Published by Mind Garden, Inc.
www.mindgarden.com

Important Note

It is your legal responsibility to adhere to the Research Permission terms of use which include but are not limited to the following:

You will only use this instrument for non-commercial unsupported research purposes. Your license to the content is personal to you and is solely for such non-commercial research purposes.

Reproduction includes all forms of physical or electronic administration including online survey, handheld survey devices, etc. The copyright holder has granted research permission to administer the specified number of copies of this document or instrument within three years from the date of purchase.

This instrument, and any use thereof, is covered by U.S. and international copyright laws. For any further use or reproduction of the instrument, in whole or in part, contact Mind Garden, Inc.

EK 3: Girişimci Eğilim lek İzni

